

**УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ
ФАКУЛТЕТ
СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ ГЕОГРАФИЈА**

ПРИЛОГ

СИЛАБУСИ ЗА АКРЕДИТАЦИЈУ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА ГЕОГРАФИЈА И ЊИХОВА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКА ДЈЕЛАТНОСТ

Смјер: наставни

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	МАТЕМАТИЧКА И ПРИМИЈЕЋЕНА КАРТОГРАФИЈА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезан	I и II	3+2, 3+2	10
Наставник	др Александра Петрашевић, редовни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
---------------------------------------	---------------------------

Циљеви изучавања предмета:

Картографија је наука која се бави проучавањем методологије моделовања транспозиције просторно-временских садржаја из сферних положаја у спацио-номограмски размјерни модел- на сферној површини (глоб) и на математичкој равни (план, карта), у циљу истраживања и сазнавања стања и мјењања тематике простора: предмета, појава и процеса. Циљ предмета је упознати студенте са основним картографским законима, теоријским основама карата, принципима на којима се карта базира, методици и техници њихове израде и основне могућности њиховог кориштења. Као и квантитативно и квалитативно истраживање и сазнање стања и мијењања тематике просторног предмета помоћу картографских метода.

Исходи учења (стечена знања):

Кроз овај модул студенти ће се упознати са картографским методом као једним мултифункционалним методом, као и његовом примјеном. Математичким елементима карте, представљањем географских садржаја на картама, упознати са примјењеном (тематском) картографијом и упознати процес израде тематских карата. Пошто смо у времену компјутеризације велику пажњу посветићемо дигиталној картографији, као и елементима картографске технологије.

Садржај предмета:
----

1. Историјски развој картографије, Картографија (дефиниција, предмет и задатак проучавања)
2. Подјела Картографије и њене везе са другим наукама
3. Мјесто и улога картографског метода у систему наука
4. Улога модела у картографском методу
5. Појам, својства и класификација географских карата
6. Елементи садржаја карте
7. Картографски знаци
8. Представљање Земљине површине на глоб
9. Условно представљање сфероида на раван
10. Координатни системи и мреже
11. Математички елементи карте, Облик и величина Земље
12. Размјер карте и размјерници
13. Геодетска основа картирања
14. Сателитска картографија, Примјена авионских и сателитских снимака у картографији, Систем за глобално позиционирање (ГПС)
15. Картографске пројекције - дефиниција, појам и подјела. Индикатрисе деформација
16. Азимутне пројекције - настанак, употреба и подјела
17. Цилиндричне пројекције-настанак, употреба и подјела
18. Конусне пројекције-настанак, употреба и подјела
19. Условне пројекције-настанак, употреба и подјела
20. Подјела карата на листове и њихово означавање. Рам (оквир) карте

21. Представљање географског садржаја на картама (хидрографија, рељеф)
22. Представљање географског садржаја на картама (вегетација и пољопривредне културе)
23. Представљање географског садржаја на картама (насеља, инфраструктурних објеката и комуникација, административно-политичких и земљишних граница)
24. Појам тематске картографије, појам тематских карата и њихова подјела
25. Елеманти квалитета карте и структура садржине карте
26. Графичка средства картографског изражавања на тематским картама
27. Методи представљања географских објеката и појава на тематским картама
28. Појам дигиталне картографије, основни улазни подаци и информације у дигиталној картографији, техничка средства у процесу дигитализације
29. Дигитализација, софтверски алати у дигиталној картографији и избор софтвера, дигитална картографија у ГИС окружењу.
30. Картографска технологија (састављање и редакција карата, репродукција, штампање карата, савремени процес издавања карата помоћу рачунарске технике.

Вјежбе:

1. Топографске карте и планови; подјела на листове.
2. Размјер карте
3. Графички размјер (размјерник): - прости (линеарни), попречни (трансферзални)
4. Топографски знаци
5. Одређивање географских координата
6. Одређивање правоуглих координата
7. Одређивање поларних координата
8. Перспективне азимутне пројекције: Ортографска пројекција, Стереографска пројекција, Спољна-Лаирова пројекција, Централна пројекција
9. Неперспективне азимутне пројекције: Постелова пројекција, Ламбертова пројекција
10. Цилиндричне пројекције: Квадратна пројекција, Правоугаона пројекција, Исоцилиндрична пројекција, Голова пројекција
11. Меркаторова пројекција
12. Гаус-Кригера пројекција,
13. Полиедарска пројекција
14. Псеудоцилиндричне пројекције: Сансонова Пројекција, Екертова пројекција, Молвајдеова пројекција, Гудова пројекција
15. Конусне и псеудоконусне пројекције
16. Оквир (рам) карте
17. Мјерење дужина, линија на топографским картама
18. Мјерење површина на топографским картама
19. Одређивање еквиливанције и надморских висина тачака
20. Представљање рељефа; мјерење висина и висинских разлика;
21. Проучавање рељефа на основу изохипси
22. Математичко и графичко одређивање угла нагиба
23. Конструкција профила и блок-дијаграма терена
24. Израда попречних и уздужних профила
25. Анализа топографских карата, читање карата
26. Тематска картографија: Израда хипсометријска карте и хипсометријске криве изабране општине
27. Поларни графикони експозиције рељефа
28. Карте промјене броја становника, карта промјене броја становника у односу на базну годину (методом боја)
29. Приказивање густине насељености методом картограма
30. Карта поређења броја становника, површина и густине насељености

Методe наставe и савадавање градива:

Стручна знања и способности ће се обезбиједити кроз сљедеће облике рада: предавања, вјежбе и редовне консултације. Предност наставним методама даје јасно структурирана настава са наглашеним заједничким радом и комуникацијама.

Литература:

1. Љешевић М., Живковић Д.: **Картографија**, Географски факултет Универзитета у Београду, Београд, 2001.
2. Ђурчић С., Ристановић Б.: **Картографија**, Универзитет у Новом Саду, Департман за географију, туризам и хотелијерство, ПМФ, Нови Сад, 2010.
3. Миловановић В.: **Општа картографија**, Грађевински факултет, Београд, 1986.
4. Франчула Н.: **Дигитална картографија**, Геодетски факултет Свеучилишта у Загребу, Загреб, 2003.
5. Франгеш С.: **Графика карте у дигиталној картографији**, Геодетски факултет Свеучилишта у Загребу, докторска дисертација, Загреб, 1998

Облици провјере знања и оцјењивања:

Провјера знања се обавља писмено послје сваког семестра (модула). Завршни испит се полаже и писмено и усмено, уз претходно положене колоквије.

Похађање наставе	5	Писмени испит	20
Вјежбе	5	Колоквиј	10
Завршни испит	60		

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Александра Петрашевић, редовни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер		

Назив предмета	УВОД У ГЕОГРАФИЈУ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	I	2+1	4
Наставници	др Млађен Трифуновић, ванредни професор, Драган Папић, ма, виши асистент			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености			
Циљеви изучавања предмета:				
Усвајање основних и релевантних теоријско-методолошких поставки о развоју географије као науке, од појаве првих географских сазнања, преко њеног научног утемељења до савремене апликативне улоге и значаја.				
Исходи учења (стечена знања):				
Разумјевање и усвајање наставног градива у теоретском и апликативном смислу.				
Садржај предмета:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, садржај и значај историје и географије 2. Старе цивилизације и њихова улога у ширењу географских хоризината. 3. Грчка античка географије и географије римског периода. 4. Друштвено-географске карактеристике средњег вијека и развој географског знања. 5. Епоха великих географских открића и развој географије. 6. Географска знања и открића у 18. вијеку. 7. Географска истраживања у 19. и 20. вијеку. 8. Теоријско-филозофски правци у географији 9. Главне географске школе. 10. Развој српске научне географије. 11. Развој географије на простору бивше СФРЈ. 12. Савремена концепција географије, објекат и предмет савремене географије и географских дисциплина, методе технике рада у географији и савременим географским истраживањима. 13. Систем географске науке – подјела. 14. Примјењена географија. 15. Актуелни проблеми географске науке код нас и у окружењу. 				
Методе наставе и савадавање градива:				
Предавање, вјежбе, семинарски рад и консултације. Предавања и вјежбе: интерактивна настава				
Литература:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Гњато, Р, и Стаменковић, С. (2002). Увод у географију, Београд. 2. Николић, Н. (1977). Увод у географију – историја географије и географских открића, Нучна књига, Београд. 3. Вреск, М. (1997). Увод у географију – развој, структура, методологија, Школска књига, Загреб. 				
Облици провјере знања и оцјењивања:				
Похађање наставе - 10 бодова; Колоквијум – 20 бодова; Семинарски рад (презентација) – 20 бодова; Усмени испит – 50 бодова.				
Похађање наставе	5	Домаћи задатак	Завршни испит	10
Активност на настави	5	Колоквиј	20	60
Посебна назнака за предмет:				
-				
Име и презиме наставника који је припремио податке: др Млађен Трифуновић, ванредни професор				

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ГЕОЛОГИЈА ЗА ГЕОГРАФЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезни	I и II	2+2 и 2+2	10
Наставик	др Алексеј Милошевић, ванредни професор			
Условљеност другим предметима:				Облик условљености
нема условљености				
Циљеви изучавања предмета:				
<p>Упознавање са основним појмовима о саставу, старости и историји Земље, геотектонским теоријама, петрогеним и рудним минералима, стијенама литосфере, геолошким картама и геолошком грађом Босне и Херцеговине. Затим, упознавање са тектонским покретима и геолошким структурама које узрокују, минералним ресурсима, њиховим коришћењем и распрострањењем у природи. Потребно је да се кроз реализацију програма предавања и вјежби стечена знања интегришу са осталим блиским предметима студијског програма.</p>				
Исходи учења (стечена знања):				
<p>Реализацијом наставног програма студенти ће стећи теоријска знања о Земљи и земљиној кори, њеном саставу, грађи, старости, ендодинамичким и егзодинамичким процесима који се у и на њој дешавају. Кроз практичне примјере (примјерци стијена у збирци) студенти ће овладати основним појмовима о врстама стијена, њиховом настанку, склопу, минералима од којих су изграђене, класификацијама и другим карактеристикама и што је веома важно знаће их разликовати и препознавати. Упознавање са геолошким компасом, различитим врстама геолошких карата (њиховим садржајем) и пратећим тумачима, затим са геолошким структурама (наборима, расједима и др.), што ће бити и практично показано кроз реализацију програма вјежби "Цртање геолошке карте на основу тачака геолошких осматрања", "Геолошки стуб" и "Геолошки профил".</p> <p>Кроз вјежбања, семинарске радове и теренску наставу биће усвојена знања о практичној примјени геологије и геолошке документације као подлоге за израду географских студија, просторних планова и друге документације.</p>				
Садржај предмета:				
	ПРВИ СЕМЕСТАР			
1.	Основни подаци из Планетологије и општи појмови о Земљи - Упознавање са наставним планом и програмом предмета, геологијом као науком, њеним дисциплинама и задацима. Главне хипотезе о постанку Земље и сунчевог системе. Основни појмови о Земљи као небеском тијелу, облик, величина, гравитација, густина, агрегатно стање, топлота, притисци, радиоактивност, магнетизам.			
1.1	Увод у предмет - Упознавање са наставним планом и програмом вјежби које ће се изводити у оквиру предметног курса. Упознавање са научним дисциплинама геологије, са задацима и предметом њиховог проучавања, методама и анализама које се примјењују за рјешавање стратиграфских, структурних, фацијалних и др. задатака.			
2.	Грађа Земље - <i>Сферна грађа Земље, литосфера, мантл (омотач), језгро. Хемијски и литолошки састав земљине коре, спољашне сфере.</i>			
2.1	Грађа Земље - Састав и структура земље представљени графичким прилозима и блок дијаграмима.			
3.	Геохронологија - Старост Земље, историјска геологија-стратиграфија, подјела историје Земље на			

	ере, периоде и епохе, одређивање апсолутне и релативне старости стијена.
3.1.	Израда геолошког стуба - <i>Преко практичног примјера и самосталним радом упознавање и овладавање основним поступцима израде геолошког стуба кроз сукцесивне операције и поступке. Како предвиђа Упутство за израду основне геолошке карте стуб има четири колоне у којима је показана старост, дат графички приказ картираних јединица, наведена дебљина и начињен кратак опис јединица.</i>
4.	Савремене геотектонске теорије - Тектоника плоча. Класификација плоча литосфере, узроци и смјер њиховог кретања, могући односи између плоча (колизија, субдукција) као узрок ендодинамичких процеса и стварања рељефа.
4.1.	Нова глобална тектоника-Океанска и континентална кора; <i>главна неслагања ове теорије и еволуционистичког модела Земље, актуелни примјери.</i>
5.	Ендогени процеси и њихови продукти - Магматизам-магма и њен састав, кретање и диференцијација; а) интрузивни магматизам-плутонизам, опште карактеристике и начин појављивања плутонита. б) ефузивни магматизам вулканизам опште одлике. Вулкани, изглед, грађа, типови вулканских ерупција и њихиви продукти, субмаринске вулканске ерупције, географско распрострањавање вулкана на Земљи, поствулканске појаве.
5.1	Ендодинамика Земље – <i>понављање материје са предавања и актуелни примјери.</i>
6.	Минералогија (основни минерали и групе минерала који граде стијене): Минералогске карактеристике литосфере. Постанак, морфолошке, физичке, хемијске особине минерала. Систематика минерала према хемијском саставу, постанак, услови и начин постанка, унутрашња кристална грађа и кристални системи.
6.1.	Склоп и постанак минерала - <i>Показивање карактеристика минерала који се налазе у минералошко-петрографској збирци (боја, огреб, сјајност, џепљивост, прелом, тврдина, густина, еластичност, топлотне, електричне, радиоактивне и физиолошке особине); кристали (полиморфизам и изоморфизам, гранични елементи кристала, симетрија кристала, кристални системи).</i>
7.	Систематика минерала - <i>силикати</i> (кварц, група фелдспата и група лискуна).
7.1.	Силкати - <i>Детерминација, показивање и препознавање карактеристика силикатних минерала који се налазе у минералошко-петрографској збирци.</i>
8.	Систематика минерала - <i>силикати</i> (група серпентина, минерали глина, група амфибола, група пироксена....),
8.1.	Силкати - <i>Детерминација, показивање и препознавање карактеристика силикатних минерала који се налазе у минералошко-петрографској збирци.</i>
9.	Систематика минерала - оксиди и хидроксици (гвожђа, алуминијума); карбонати (калцит, доломит, магнезит, сидерит); сулфати (анхидрит, гипс); халоиди (халит); сулфиди (пирит) и елементи (дијамант, графит, сумпор).
9.1.	Оксиди, сулфати, сулфиди, хлориди, елементи - <i>детерминација, показивање и препознавање карактеристика наведених минерала који се налазе у минералошко - петрографској збирци.</i>
10.	Петрографија (основне стијене и групе стијена које граде литосферу) - Појам, дефиниција и подјела. Класификација и подјела стијена према начину постанка на магматске, седиментне, метаморфне.- Магматске стијене - дубинске - инфрузивне, површинске - ефузивне и жичне стијене. Приказ важнијих група према садржају силиције, структури и текстури стијена.
10.1.	"Магматске стијене" - <i>објашњења, кроз практичне примјере (примјерци стијена у збирци), о врстама и класификацијама магматских стијена, њиховом настанку, склопу (структури и текстури), минералима од којих су изграђене, класификацијама и другим карактеристикама.</i>
11.	Магматске стијене – група гранита и риолита, гранитоида, сијенита и трахита, монцонита и диорита.
11.1.	"Магматске стијене" - <i>објашњења, кроз практичне примјере (примјерци стијена у збирци), о магматским стијенама са акцентом на групу гранита и риолита.</i>
12.	Магматске стијене – група габра и базалта и група перидотита.
12.1.	"Магматске стијене" - <i>објашњења, кроз практичне примјере (примјерци стијена у збирци), о магматским стијенама са акцентом на групу габра и базалта.</i>

13.	Седиментне стијене - постанак, састав и подела према начину постанка на кластите (механичке), хемијске и органогене седименте. Кластичне седиментне стијене.
13.1.	<i>"Седиментне стијене"</i> - објашњења, кроз практичне примјере (примјерци стијена у збирци), о врстама и класификацијама седиментних стијена, њиховом настанку, склопу (структури и текстури), минералима од којих су изграђене, класификацијама и другим карактеристикама.
14.	- Седиментне стијене - хемијске и органогене седиментне стијене.
14.1.	<i>"Седиментне стијене"</i> - објашњења, кроз практичне примјере (примјерци стијена у збирци) хемијских и органогених седиментних стијена.
15.	Метаморфне стијене - основни принципи и врсте метаморфизма. Склоп, текстура и структура метаморфних стијена и подјела на масивне и кристаласте шкриљце.
15.1.	<i>"Метаморфне стијене"</i> - Објашњења, кроз практичне примјере (примјерци стијена у збирци), о врстама и класификацијама метаморфних стијена, њиховом настанку, склопу (структури и текстури), минералима од којих су изграђене, класификацијама и другим карактеристикама.
ДРУГИ СЕМЕСТАР	
16.	Сеизмологија - Сеизмизам-појам, елементи, јачина, подјела земљотреса, трусне скале, лоцирање земљотреса, географски распоред трусних области, послједице земљотреса; Земљотреси и тектоника плоча; Тектонски покрети (епирогени и орогени).
16.1	<i>Инжењерско-геолошке карте</i> - Анализа инжењерско геолошких карактеристика подручја Бањалуке, и Републике Српске, са акцентом на сеизмичност подручја..
17.	Структурни елементи литосфере (геолошке структуре) - Појам слоја и слојевитост, врсте слојева и њихов положај у простору, конкорданције и дискорданције, мјерење и приказивање положаја слоја.
17.1	<i>Геолошки компас</i> - Врсте и употреба геолошких компаса, упознавање са дијеловима и системом рада Кларовог компаса. Рад са геолошким компасом.
18.	Структурни елементи литосфере (геолошке структуре) - Секундарни елементи литосфере. Набори, подјела набора, системи набора. Расједи - подјела расједа, системи расједа, навлаке и пукотине.
18.1.	<i>Приказивање мјерених елемената пада геолошких структура</i> -Просторна оријентација линеара и планара коју показују њихови елементи пада (азимут пада и падни угао).
19.	Интерпретација геолошке грађе Земље на картама - Геолошке карте (врсте геолошких карата с обзиром на садржај и размјеру, приказивање старости стратиграфских чланова и тектонике на картама, основна геолошка карта, геолошки профили, блок дијаграм).
19.1	<i>Цртање геолошке карте на основу тачака геолошких осматрања</i> - Кроз практичан примјер упознавање основних поступака теренског дијела метода при геолошком картирању, те упознавање са кабинетском синтезом интерпретације података (наношењем елемената пада на тачкама осматрања и исцртавањем геолошких граница картираних јединица, ознакама интерпретираних података и израдом легенде урађене геолошке карте).
20.	Егзодинамика - Дефиниција и задаци. Егзогени геолошки процеси и њихови продукти, физичко, хемијско и органогено распадање стена и чиниоци који утичу на распадање-кора распадања. Механичко разарање (смрзавање, термичко разарање, оптерећење (промјена притиска), абразија, дјеловање организама); Хемијско разарање; селективно разарање; Гло, Ерозија; Падински процеси (течење, клизање, одрони); Карст (генеза, површински и подземни крашки облици, воде у карсту).
20.1.	<i>Цртање геолошке карте на основу тачака геолошких осматрања</i>
21.	Егзогени процеси - Геолошки рад ријека и ријечна седментација; Геолошки рад језера и језерска седментација (језерске делте-кластите, језерски муљеви и турбидити, варве и органски седименти).
21.1.	<i>Геолошки профил</i> - Преко практичног примјера и самосталним радом упознавање и овладавање основним поступцима израде геолошког профила кроз сукцесивне операције и поступке који се састоје од израде топографског профила, преношења геолошких података са карте на профил (наношење граница елемената пада, пренос геолошких граница картираних јединица), опремом и завршним изгледом профила).
22.	Глацијални и еолски процес - Снијег-фирн-леднички лед, облици и типови ледника на Земљи, кретање ледника и ледничких покрова; Глацијална ерозија и леднички ерозиони и таложни рељефни облици. Вјетар (дјеловање и брзина вјетра); Ерозија и транспорт вјетром (прашинасте и

	пјешчане олује, вентифакте, коразиија и дефлација);Таложее вјетром (еолски седименти, лес, дине и врсте дина); пустиње и облици пустињског рељефа.
22.1.	<i>Геолошки профил - рад на изради геолошког профила.</i>
23.	Мора, океани и њихова геолошка улога - Батиметријска подјела; хемијски састав, температура и густина морске воде; морске струје; обалска седиментација (плаже и седименти плажа, пјешчани рт, прудови залива, томболо, баријерна острва, количина седимента на обали); Океани (настанак, методе истраживања океанског дна, изглед и карактеристике океанског дна, континентални шелф и континентална падина, подморски кањони и абисалне делте, мутне струје и турбидити);Пасивни и активни континентални рубови, континентални праг и абисалне равнице;Средњеокеански гребени Седименти на океанском дну; старост океана.
23.1.	<i>Понављање материје из области Егзодинамика.</i>
24.	Рудна лежишта - рудне и рудоносне формације, минералне сировине и њихова лежишта; класификације минералних сировина; закономјерност размјештаја и минералних сировина.
24.1.	<i>Израда профила истражне бушотине</i>
25.	Стратегијски значај минералних сировина - Лежишта металних, нематалних и енергетских минералних сировина. Истраживање минералних сировина. Рудна лежишта Републике Српске и Б и Х. Металогенетске карте.
25.1.	<i>Израда детаљних геолошких профила</i>
26.	Геологија и вријеме - Геолошко вријеме (релативно и апсолутно датирање времена), геолошка историја подручја, корелација; Историјска геологија и палеонтологија, фосили, временска хроностратиграфска скала; Развој живота на Земљи, фосили (микро и макрофосили, хемијски фосили, псеудофосили) и средине, изумирање организама и фаунистичке кризе; Историјска геологија и њени принципи и методе стратиграфских истраживања; главне групе фосилних организама (биљни и животињски свијет).
26.1.	<i>Израда геолошког стуба</i>
27.	Прекамбријум, палеозоик, мезозоик и кенозоик – основне карактеристике.
27.1.	Показивање и цртање фосила
28.	Геолошка грађа Босне и Херцеговине - Преглед геолошке грађе и тектонског склопа Балканског полуострва и Б и Х (област старих кристаластих планина Родопске масе; Карпатобалканиди; Алпски ороген -Динариди и Алпиди; област простране Панонске потолине између Динарида и Алпида).
28.1.	<i>Преглед и понављање свих урађених вјежби.</i>
29.	Тектоника и историја стварања терена Босне и Херцеговине - Главне тектонске структуре и дисконтинуитети Босне и Херцеговине; Геолошка еволуција подручја Босне и Херцеговине, Сеизмотектонске карактеристике Босне и Херцеговине.
29.1.	<i>Одбрана семинарских радова</i>
30.	Понављање градива и припрема за полагање завршног испита.
30.1.	<i>Одбрана семинарских радова</i>
Методе наставе и савладавање градива:	
Монолошка и дијалогска метода са графиком и примјерима. Вјежбе из наставних јединица које третирају минерале и стијене ће бити извођене на примјерцима из минералшко-петрографске збирке. Теренска настава ће бити изведена према унапријед одређеним рутама, како би се стекла знања о различитим геолошким јединицама и у њима заступљеним репрезентативним профилима и структурама.	
Литература:	
1. Милошевић, А. (2015): Геологија за географе - материјали за припремање испита. 2. Пешић, Ј. (1995): Ендодинамика, РГФ-Београд. 3. Пешић, Ј. (1996): Егзодинамика, РГФ-Београд. 4. Јовановић, В., Батоћанин, Д. (2009): Основи геологије. Завод за уџбенике-Београд.	
Облици провјере знања и оцјењивања:	
Провјера знања обавља се путем домаћег задатка (семинарски рад), колоквијума и завршног испита. Први колоквијум (детерминација минерала и стијена који се налазе у минералшко-петрографској збирци) полаже се усмено. Други колоквијум је писмени са темом "Цртање геолошке карте на основу тачака геолошких осматрања и геолошког профила". Домаћи задатак (семинарски рад) обухвата писање извјештаја о геолошким карактеристикама конкретнoг подручја уз коришћење геолошке карте и	

одговарајућег Тумача. Завршни испит полаже се усмено, уз претходно положене предиспитне обавезе.				
Похађање наставе	5 %	Домаћи задатак	Колоквиј (2 кол.)	Завршни испит
Активност на настави	5%	15%	25%	50%
Посебна назнака за предмет:				
Знање стечено на вјежбањима и предавањима потребно је употпунити теренским увидом у карактеристичне профиле стијена и рудних лежишта.				
Име и презиме наставника који је припремио податке: др Алексеј Милошевић, ванредни професор				

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер		

Назив предмета	КЛИМАТОЛОГИЈА СА МЕТЕОРОЛОГИЈОМ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни предмет	I и II	3+2 3+2	10
Наставници	др Горан Трбић, редовни професор, Слободан Ђато, ма. виши асистент			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Нема	

Циљеви изучавања предмета:

Циљ модула је усвајање основних знања о ваздушном омотачу атмосфери, физичким процесима и појавама у атмосфери, метеоролошким елементима и метеоролошким појавама. Посебан акценат је на утицају климатских елемената и метеоролошких појава на човјека, биљни и животињски свијет, односно на животну средину.

Исходи учења (стечена знања):

Исходи учења огледаће се кроз усвајање знања о климатском систему Земље, као и специфичним климатским обиљежјима појединих подручја Земљине површине. Посебан циљ је стицање основних знања о утицају климе на човјека, биљни и животињски свијет, односно на животну средину, али и њиховом повратном утицају на климатски систем. Студенти ће усвојити и знања о глобалним климатским промјенама и њиховим посљедицама на животну средину.

Садржај предмета:

Први модул: Основи метеорологије

- Метерологија као наука, физика атмосфере, предмет и задаци проучавања, подјела метеорологије;
- Атмосфера-границе и састав, вертикална структура атмосфере, развој проучавања атмосфере;
- Извори зрачне и топлотне енергије, зрачење Сунца, атмосфере и Земље, биланс зрачења;
- Загријевање Земље и атмосфере, појам о топлоти и температури ваздуха, температура тла, загријавање и хлађење ваздуха, инверзије температуре ваздуха, утицај температура на живи свијет;
- Ваздушни притисак, промјена ваздушног притиска са висином, географска расподјела ваздушног притиска на Земљи;
- Водена пара у атмосфери, испаравање воде, евапотранспирација, утицај шуме и вегетације на испаравање;
- Влажност ваздуха, релативна влажност ваздуха, дефицит засићености ваздуха, промјена влажности ваздуха са порастом надморске висине;
- Магле и облаци, процес настајања магле и облака, подјела, облачност;
- Падавине, високе и ниске падавине, процес настајања града, сњежни покривач и његов значај;
- Ваздушна струјања, термичка турбуленција, постанак вјетрова, подјела и значај вјетрова;
- Атмосферски поремећаји, ваздушне масе и њихове особине, класификација ваздушних маса; Ваздушни фронтови, топли и хладни ваздушни фронт, оклузивни ваздушни фронтови;
- Временско стање у депресији и антициклону;
- Атмосферске непогоде, електрична пражњења у атмосфери;
- Загађење атмосфере, емисије гасова, киселе кише, заштита атмосфере;
- Први колоквијум.

Други модул: Климатологија-елементи климатског система

- Климатологија као наука, предмет и задаци проучавања, подјела климатологије;
- Климатски фактори, детерминисање климатских фактора, значај и улога климатских фактора;
- Испитивање утицаја климатских фактора, методолошки поступци, приказивање на примјерима;

- Појам макроклиме, мезоклиме, фитоклиме, еоклиме и криптоклиме, планинска клима, елементи микроклиме;
- Класификација климата по W. Көррени, распрострањење Кепенових климата;
- Класификација климата по ро Em.de Martonu, индекс суше. Алисовљева класификација климата, класификација климата за потребе технике (по Беру);
- Урбана клима, методе проучавања и елементи климата градова;
- Криптоклима-клима затворених просторија, географска средина и микроклима стана, оријентација зграда у сврху оптималног коришћења простора;
- Дјеловање климе на организам човјека, утицај временских колебања на организам човјека;
- Климатске промјене. Палеоклиматологија, индикатори за утврђивање палеоклимата Земље, клима појединих геолошких периода. Клима кватра и холоцена;
- Савремене хипотезе о промјени климе, узроци колебања климата (природни и антропогени);
- Могуће посљедице колебања климата, ублажавање и адаптација климатских промјена;
- Климатско моделовање, пројекције климе у будућности и могуће посљедице по животну средину;
- Међународна Конвенција о климатским промјенама (UNFCCC), Кјото протокол;
- Други колоквијум.

Методe наставe и савладавање градива:

Предавања, вјежбе, практична настава, семинарски рад

Литература:

Обавезна:

- Милосављевић, М. (1985). Метеорологија. Београд: Научна књига
- Дукић, Д. (1998). Климатологија. Београд: Научна књига
- Милосављевић, М. (1985). Климатологија. Београд: Научна књига

Допунска:

- Ђато, Р., Мирјанић, Д. (2005). Физика атмосфере. Пос.изд. књ.12, Бања Лука: Географско друштво Републике Српске
- Дуцић, В., Анђелковић, Г. (2004). Климатологија – практикум за географе. Београд: Географски факултет
- Оторепец, С. (1991). Агрометеорологија. Београд: Научна књига
- Thompson, R. D., Perry, A. (eds.) (1997). Applied Climatology. London: Routledge
- Bonnan, G. (2002). Ecological Climatology - Concepts and Applications. Cambridge: Cambridge University Press
- Дуцић, В., Радовановић, М. (2005). Клима Србије. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства
- Шегота, Т.(1976). Климатологија за географе. Загреб: Школска књига
- Пензар, И., Пензар, Б.(1991). Агроклиматологија. Загреб: Школска књига
- Пецељ, М. (2000). Климатске промјене и ефекат стаклене баште. Бања Лука: Републички педагошки завод Бања Лука
- Први Национални извјештај Босне и Херцеговине према Оквирној Конвенцији УН о климатским промјенама, 2009. www.unfccc.ba

Облици провјере знања и оцјењивања:

- активност у току наставе
- практична настава
- колоквијуми
- семинарски рад
- завршни испит

Активност на настави	5	Колоквијум I	10	Завршни испит
Семинарски рад	15	Колоквијум II	10	60

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: проф. др Горан Трбић

УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

Основне студије-први циклус

Студијски
програм:

ГЕОГРАФИЈА
Наставни смјер

Назив предмета	БИОГЕОГРАФИЈА СА ГЕОГРАФИЈОМ ЗЕМЉИШТА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	I и II	3+2 и 2+2	10
Наставници	др Татјана Попов, доцент			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Нема условљености другим предметима.	/

Циљеви изучавања предмета:
Циљ модула је усвајање знања о настанку и особинама биосфере и педосфере, географском распрострањењу биљног и животињског свијета и земљишта, као и законитостима које их условљавају, те облицима деградације и загађивања, као и мјерама заштите биодиверзитета и земљишта.

Исходи учења (стечена знања):
Студенти ће бити оспособљени да: <ul style="list-style-type: none">
– Разумију настанак и развој биосфере;
– Разумију утицај еколошких фактора (абиотичких и биотичких) на биљни и животињски свијет;
– Разумију географски размјештај (ареале) биљног и животињског свијета и законитости које га одређују;
– Објасне географски размјештај и одлике флористичких и зоогеографских области на Земљи;
– Објасне биогеографске одлике Републике Српске и Босне и Херцеговине;
– Разумију и објасне настанак и развој земљишта, утицај педогенетских фактора на земљиште, педогенетске процесе који се у њему одвијају и особине земљишта;
– Познају системе класификације земљишта, као и карактеристике појединих типова земљишта;
– Објасне географски размјештај земљишта на Земљи и законитости које га одређују;
– Објасне одлике земљишта у Републици Српској и Босни и Херцеговини;
– Разумију проблеме деградације и загађивања, али и могућности заштите земљишних ресурса и биодиверзитета;
– Примјењују у пракси стечена знања о биосфери и педосфери.

Садржај предмета:
Први модул – Биогеографија <ul style="list-style-type: none">
– Биогеографија као наука – предмет, циљеви и задаци проучавања, историјат развоја, методе проучавања, модели у биогеографским истраживањима, информациони систем за биодиверзитет.
– Ареал – основни предмет проучавања биогеографије – комплексна дефиниција појма ареал, поријекло ареала, баријере (границе ареала), распоред врста у ареалу, димензије ареала, типови ареала, представљање ареала на картама.
– Историјска биогеографија – фитогеографска и зоогеографска историја, центри поријекла и путеви распрострањања врста, утицај геолошких и климатских промјена током историјског развоја Земље на распрострањање живих бића (континентални дрифт, плеистоценска глацијација, савремене климатске промјене и др.).
– Еколошка биогеографија – екосистем, биотоп, популација, биоценоза, биом, биосфера, еколошки еквиваленти, еколошка валенца, еколошки фактори.
– Фитогеографија – биоми (типови вегетације) и флористичке области.
– Принципи хоризонталног и вертикалног размјештаја биљног и животињског свијета.
– Биоми – Шумски биоми (тропске кишне шуме, тропске листопадне шуме, мангрове, медитеранске тврдолисне зимзелене шуме и жбунови, листопадне шуме умјерене зоне, четинарске шуме, кишне шуме умјерене зоне), биоми травњака (саване, степе), пустињски биоми, биом тундре и водени биоми.
– Флористичка царства – Холарктичко, Палеотропско, Неотропско, Капско, Аустралијско и Холантарктичко флористичко царство.

- Зоогеографске области – Аустралијска, Неотропска, Етиопска, Оријентална, Неарктичка и Палеоарктичка зоогеографска област.
- Конзервациона биогеографија – угрожени центри биодиверзитета – жаришта биодиверзитета, директни и индиректни покретачи промјена у биосфери, заштита биодиверзитета, Црвена листа IUCN, заштићена подручја према категоризацији IUCN.
- Биогеографски региони у Европи: Арктички, Бореални, Анатолијски, Континентални, Медитерански, Алпски, Атлантски, Црноморски, Макаронезијски, Панонски и Степски регион.
- Биогеографске одлике Републике Српске и Босне и Херцеговине – фитогеографске и вегетацијске карактеристике, потенцијална и реална вегетација, еколошко-вегетацијска регионализација, зоогеографски појасеви, биогеографска регионализација, биогеографске одлике карактеристичних екосистема (НП „Козара“, НП „Сутјеска“, Стоги резерват природе „Лом“, Стоги резерват природе „Јањ“, рамсарско подручје „Бардача –мочварни комплекс“ и др.)

Други модул – Географија земљишта

- Географија земљишта као наука – предмет, циљеви и задаци проучавања, методе проучавања, историјат развоја.
- Земљиште као битан елемент географске средине – дефиниција и основне карактеристике земљишта, земљиште као тродимензионално тијело, земљиште као трофазни систем, земљиште као производ средине, земљиште као отворен систем, земљиште као динамичан систем, земљиште као дисперзни систем, земљиште као важан природни ресурс.
- Педогенетски фактори (матични супстрат, рељеф, клима, живи свијет, вријеме и човјек).
- Основни процеси у стварању и промјенама земљишта – општи педогенетски процеси: распадање стијена и минерала, синтеза и трансформација органске материје, миграција и диференцијација генетских хоризоната у профилу; процеси хумификације, браунизације, лесивирања, подзолизације, ферсалинизације (рубификације), фералитизације (латеризације), оглејавања, салинизације, алкализације и деалкализације.
- Саставни дијелови земљишта – минералне материје, органске материје, вода и ваздух у земљишту, живи свијет у педолошкој подлози.
- Морфолошке особине земљишта – земљишни профил – дефиниција, земљишни хоризонти, типови земљишта према грађи земљишног профила, методологија истраживања морфолошких особина земљишта.
- Физичке и хемијске особине земљишта – физичка својства земљишта: текстура, структура, порозност, специфична маса (густина), дубина, боја, конзистенција, топлотне особине, електрична и магнетна својства, водне особине, особине земљишног ваздуха; хемијска својства земљишта: хемијска својства минералне и органске компоненте земљишта, реакција земљишта, адсорптивна способност земљишта.
- Класификација земљишта – World Reference Base (WRB) – међународни стандард за систем класификације земљишта, FAO/UNESCO класификација земљишта, Класификација земљишта Шкорића, Филиповског и Ћирића.
- Одлике типова земљишта – развијена (типска) земљишта: чернозем, рендзина, ранкер, смоница, еутрични камбисол (гајњача), дистрични камбисол, калкокамбисол, калкомеланосол, црвеница, подзол, хидроморфна земљишта, халоморфна земљишта, неразвијена (атипска) земљишта: флувисол, ареносол, колувијум, литосол.
- Географски размјештај земљишта у свијету – земљишта поларног, бореалног, суббореалног, тропског и суптропског појаса, шема хоризонталне зоналности земљишта на идеалном континенту.
- Употребна вриједност земљишта – методе бонитирања земљишта.
- Земљишни покривач и начин коришћења земљишног покривача, структура коришћења земљишног покривача, CORINE картирање земљишног покривача.
- Земљишни информациони систем.
- Облици деградације и загађивања земљишта: ерозија и дефлација, уништавање и деградација земљишта рударским радовима и изградњом, процес дехумизације земљишта, процеси секундарног заслањивања земљишта, загађивање земљишта агрохемијским средствима, тешким металима и токсичним елементима, техногено закисељавање земљишта, антропогена алкализација земљишта и др.
- Географске основе ерозије земљишта – врсте ерозије земљишта, фактори ерозије земљишта, противерозивне мјере и заштита земљишта од ерозије, ерозија земљишта у Републици Српској и Босни и Херцеговини
- Заштита, уређење и унапређење коришћења земљишта – заштита земљишта као компоненте животне

средине, уређење земљишта (комасација, арондација, експропријација...), унапређење квалитета и коришћења земљишта – мелиорације, ревитализација и рекултивација земљишта и др.

- Земљишни ресурси Републике Српске и Босне и Херцеговине – педолошки састав, употребна вриједност земљишта, структура коришћења земљишта, географски размјештај земљишта и др.

Методe наставe и савладавањe градива:

Монолошка метода, дијалoшка метода, дискусија, метода анализе, илустративно-демонстративна метода (мултимедијалне презентације), моделовање, теренски рад и др.

Литература:

Обавезна литература:

- Јанковић, М. М., & Атанацковић, С. Б. (1999). *Биогеографија са педологијом*. Географски факултет Универзитета у Београду.
- Попов, Т., & Трбић, Г. (2020). *Практикум из биогеографије*. Завод за уџбенике и наставна средства Источно Ново Сарајево.
- Љешевић, М. (2003). *Географија земљишта*. Филозофски факултет Универзитета Црне Горе.
- Миљковић, Н. (1996). *Основи педологије*. Институт за географију Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду.

Додатна литература:

- Соx, С. В., Moore, P. D., & Ladle, R. (2016). *Biogeography: An Ecological and Evolutionary Approach* (9th Edition). Wiley-Blackwell.
- Lomolino, M. V., Riddle, B. R., Whittaker, R. J., & Brown, J. H. (2010). *Biogeography* (4th Edition). Sinauer Associates.
- Huggett, R. J. (2004). *Fundamentals of Biogeography* (2nd Edition). Taylor & Francis Group.
- Molles, M. (2008). *Ecology: Concepts and Applications* (4th Edition). McGraw-Hill.
- MacDonald, G. (2003). *Biogeography: Introduction to Space, Time, and Life. First Edition*. John Wiley & Sons, Inc.
- Тахтаджян, А. Л. (1978). *Флористические области Земли*. Наука.
- Јанковић, М. М. (1990). *Фитогеографија* (2. издање). Научна књига.
- Јанковић, М. М. (1990). *Фитоекологија са основама фитоценологије и прегледом типова вегетације на Земљи* (6. издање). Научна књига.
- Попов, Т. (2020). *Утицај савремених климатских промјена на фитогеографска обиљежја Републике Српске* (Посебна издања, Књига 50). Географско друштво Републике Српске.
- Матвејев, С. (1961). *Биогеографија Југославије* (Посебна издања, књига 9). Биолошки институт НР Србије.
- Стефановић, В., Беус, В., Бурлица, Ч., Диздаревић, Х., & Вукореп, И. (1983). *Еколошко-вегетацијска рејонизација Босне и Херцеговине*. Шумарски факултет Универзитета у Сарајеву.
- Абдурахманов, Г. М., Криволицки, Д. А., Мјало, Е. Г., & Огуреева, Г. Н. (2003). *Биогеографија* (Серия: Высшее образование). Академия.
- Вальтер, Г. (1982). *Общая геоботаника* (Перевод с немецкого и предисловие А. Г. Еленевского). Мир.
- Березина, Н. А., & Афанасьева, Н. Б. (2009). *Экология растений*. Издательский центр Академия.
- Курнишкова, Т. В., & Петров, В. В. (1987). *География растений с основами ботаники*. Просвещение.
- Лопатин, И. К. (1989). *Зоогеография* (2. издание). Вышэйшая школа.
- Суворов, В. В., & Воронова, И. Н. (1979). *Ботаника с основами геоботаники*. Колос.
- Ćirić, M. (1991). *Pedologija*. Svjetlost; Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Антић, М., Јовић, Н., & Авдаловић, В. (2007). *Педологија*. Шумарски факултет Универзитета у Београду.
- Foth, H. D. (1990). *Fundamentals of Soil Science* (8th Edition). John Wiley & Sons.
- Lambin, E. F., & Geist, H. (Eds.). (2006). *Land-Use and Land-Cover Change – Local Processes and Global Impacts* (Global Change – The IGBP Series). Springer.
- Blanco, H., & Lal, R. (2010). *Principles of Soil Conservation and Management*. Springer.
- Morgan, R. P. C. (2005). *Soil Erosion and Conservation* (3rd Edition). Blackwell Publishing.
- FAO and ITPS. (2015). *Status of the World's Soil Resources (SWSR) – Main Report*. Food and Agriculture Organization of the United Nations; Intergovernmental Technical Panel on Soils.
- European Soil Bureau Network. (2005). *Soil Atlas of Europe*. European Commission.
- Stewart, B. A. (Ed.). (1985–1992). *Advances in Soil Science* (Vols. 1–20). Springer-Verlag.
- Белобров, В. П., Замотаев, И. В., & Овечкин, С. В. (2004). *География почв с основами почвоведения*. Издательский центр Академия.

- Геннадиев, А. Н., & Глазовская, М. А. (2005). *География почв с основами почвоведения*. Высшая школа.
- Добровольский, В. В. (1989). *География почв с основами почвоведения*. Высшая школа.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Облици оцјењивања су предиспитне обавезе – активност у току наставе, семинарски рад (практикум) и два колоквијума – и завршни испит. Провјера знања обавља се писмено (колоквијуми, семинарски рад) и усмено (семинарски рад, завршни испит).

Активност на настави	5	Колоквијум I	10	Завршни испит
Семинарски рад	15	Колоквијум II	10	60

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Татјана Попов, доцент

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ПРИМЈЕЊЕНА СТАТИСТИКА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	I	2+1	4
Наставник	Др Јасмин Комић, ред. проф.			

Условљеност другим предметима		Облик условљености			
Нема услова					
Циљеви изучавања предмета:					
Студентима омогућава да се упознају са статистичким методима и моделима, као и њиховом примјеном.					
Исходи учења (стечена знања):					
Састоји се у овладавању кандидата/студената статистичком методологијом и њеном примјеном, да би у различитим анализама и истраживачким процедурама могли да добију резултате на основу којих се, у даљем, могу извести валидни закључци и адекватне одлуке.					
Садржај предмета:					
Дескриптивна анализа. Узорковање и узорачке дистрибуције. Интервали повјерења. Тестирање статистичких хипотеза. Хи квадрат тест. Проста линеарна регресиона и корелациона анализа. Индексни бројеви. Анализа временских серија.					
Методе наставе и савладавање градива:					
Предавања и вјежбе, уз семинарску наставу.					
Литература:					
Ловрић, М., Комић, Ј., Стевић, С. Статистичка анализа - методи и примјена, Бања Лука, Економски факултет, 2006. Комић, Ј. Методи статистичке анализе кроз примјере: збирка задатака, Бања Лука, Економски факултет, 2000.					
Облици провјере знања и оцјењивање:					
Похађање наставе	2 бода	Колоквиј I	0-30 бод.	Завршни испит	0-30 бод.
Активност на настави (Семинарски рад, расправе, студије случаја)	0 – 8 бодова	Колоквиј II	0-30 бод.		
Посебна назнака за предмет:					
Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Јасмин Комић, ред. проф.					

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер		

Назив предмета	МАТЕМАТИЧКА ГЕОГРАФИЈА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезан	II	2+1	5
Наставници	др Александра Петрашевић, редовни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености

Циљеви изучавања предмета:
<p>Дио географије који се бави изучавањем природних законитости, појава и процеса, означава се као физичка географија, један дио физичке географије представљен је математичком географијом. Циљ предмета да се упозна са Земљом као небеским тијелом, њеним настанком, обликом, величином, кретањима, последицама њеног облика и њених кретања, утицај осталих небеских тијела, првенствено мислећи на Сунце и Мјесец, на природне појаве и процесе на Земљи од значаја за укупан живи свијет, његову разноврсност, територијални размјештај, степен развијености и сл. Упознати Васиону, теорије о њеном настанку и развоју, небеска тијела, посебно Сунце. Упознати битне одлике и својства Васионе која су у директној или индиректној вези са Земљом као небеским тијелом, посебно са природним (физичким) процесима у географском омотачу у којем се одвија укупан живот на нашој планети.</p>

Исходи учења (стечена знања):
<p>Кроз овај модул студенти ће се упознати са Земљом као небеским тијелом, њеним настанком, обликом, величином, кретањима, последицама њеног облика и њених кретања, утицај осталих небеских тијела, првенствено мислећи на Сунце и Мјесец, упознати Васиону, теорије о њеном настанку и развоју, небеска тијела, посебно Сунце., оријентацију на Земљи на небеској сфери, упознати се са развојем и настанком календара, као и рачунањем времена.</p>

Садржај предмета:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Мјесто Математичке географије у систему науке, историјски развој 2. Проучавање, настанак, динамика и структура Васионе. 3. Сунчев систем, Хипотезе о постанку Сунчевог система. 4. Схватања о свјетском систему. 5. Небеска тијела (подјела, класификација, врсте....) 6. Планете Сунчевог система (унутрашње и спољашње) 7. Оријентација на небеском своду (координатни системи) 8. Земља као небеско тијело (облик и димензије) 9. Земљина кретања – ротација (докази и последице) 10. Земљина кретања – револуција (докази и последице) 11. Гравитациони утицај небеских тијела на Земљина кретања (периодске и секуларне пертурбације) 12. Мјесец као небеско тијело и мјесечева кретања 13. Рачунање времена 14. Календар 15. Одређивање положаја на Земљи (систем хоризонта и географски координатни систем)
Вјежбе:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Јединице мјере у Астрономији 2. Основни појмови сферне тригонометрије- задаци

3. Сунчева геометрија - тренуци изласка и заласка – задаци.
4. Хелиоцентрични и геоцентрични сунчеви систем- графичко представљање
5. Израчунавања дужине видљивог и невидљивог лука Сунца и звјезда на различитим хоризонтима.
6. Анимација кретања планета у Сунчевом систему
7. Одређивање положаја објеката на небеској сфери помоћу координатног система екватора, координатног система еклиптике, координатног система хоризонта.
8. Односи величина на Земљиној кугли, веза између географских и хоризонтских координата
9. Сферни координатни систем – задаци
10. Путања на Земљиној површини (локсодрома и ортодрома) - задаци
11. Оријентација на хоризонту (помоћу гномона, помоћу звијезде Сјеверњаче, помоћу сата, помоћу бусоле; азимут и кретање по азимуту)
12. Методе за одређивање географске ширине и географске дужине
13. Анимација кретања Мјесеца и мјесечевих мијена
14. Рачунање локалног и зоналног времена; мјерење временских размака
15. Пројекти међународног календара, одређивање значајних датума (Васкрс, Нова година...)

Методe наставе и савадавање градива:

Стручна знања и способности ће се обезбиједити кроз сљедеће облике рада: предавања, вјежбе и редовне консултације. Предност наставним методама даје јасно структурирана настава са наглашеним заједничким радом и комуникацијама.

Литература:

1. Предраг Манојловић: **Математичка географија**, Географски факултет, Београд, 1997.
2. Милутин Тадић: **Математичка географија**, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 2004
3. Томислав Ракићевић: **Општа физичка географија**, Научна књига, Београд, 1981.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Провјера знања се обавља писмено у току семестра . Завршни испит се полаже и писмено и усмено, уз претходно положен колоквиј.

Похађање наставе	5	Писмени дио испита	25
Колоквиј	10	Завршни испит	60

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: проф. др Александра Петрашевић

	УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ОСНОВИ ЕТНОЛОГИЈЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезан	II	2+2	4
Наставник	др Ирена Медар-Тања, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
-	-

Циљеви изучавања предмета:

Циљ овог предмета је усвајање основних знања из области етнологије. Студенти ће се упознати са развојем етнологије у свијету и основним теоријама развоја науке, развојем човјека и његове културе, те могућностима примјене етнолошких сазнања. Материја ће се обрађивати кроз два модула: Човјек и култура, Примјенена етнологија.

Исходи учења (стечена зања):

Предмет обухвата упознавање студената о основним појмовима и предмету етнолошке науке према аспектима културе по садржају и по унутрашњој вриједности. На основу одређене литературе упућује их се у богати регистар појмова значајних за разумјевање народа и култура свијета те предлаже да га и сами попуњавају.

Садржај предмета:

Настава:

1. Упознавање са наставним планом и програмом предавања и вјежби и презентовање стручне литературе
2. Предмет и задаци етнологије; Технике етнолошких испитивања; Етнологија и друге науке
3. Теорије и методологије етнолошких истраживања (еволуционализам, дифузионизам, функционализам, историјски материјализам, структурализам)
4. Облици културног живота (хорда, род, братство, племе, народ, нација, класе, држава); Облици брака; Остали видови друштвеног живота
5. Норме и облици понашања (настајање норми или обичаја, подјела обичаја)
6. Облици и врсте привређивања; Основе технологије (сабирање, лов, риболов, ратарство, сточарство, занати, трговина); Саобраћај и пренос добара
7. Оружје (развој, подјела и врсте); Исхрана (сирова храна, припремање хране, конзервирање); Пиће и средства за уживање
8. Станови (развитак стана у зависности од природе, економије, степена културе); Покућанство; Привредне зграде; Насеља
9. Одјећа и украшавање тијела (поријекло накита и одјевања, врсте одјеће, материјали, начин украшавања и кићења, остале функције ношње)
10. Религија (почеци религије, вјеровања, магија, култови, развијенији облици религије)
11. Умјетност (гране и врсте раних умјетничких испољавања, значај и примјена умјетности)
12. Знања и корјени науке (најстарија знања, потсјећајна средства и писмо)
13. Музеологија (основни задаци музеја, типови музеја, значајну музејски центри у свијету)
14. Заштита споменика културе; Етнопаркови; Етнофилм
15. Примјена етнолошких сазнања у образовању; Примјена етнолошких сазнања у домену социјалне проблематике (проблеми избјеглица, расељеног и колонизованог становништва, рамумјевање живота националних мањина); Примјена етнолошких сазнања у туризму (сеоски туризам, национална кухиња, сувенири, медији); Традиционални мотиви у савременом животу (мода, уређење ентеријера, ...)

Вјежбе:

- Упутства за израду семинарских радова

- Анализа семинарских радова кроз студије случаја

Методe наставe и савадавање градива:

Стручна знања и способности ће се обезбиједити кроз следеће облике рада: предавања, вјежбе и редовне консултације. Предност наставним методама даје јасно структурирана настава са наглашеним заједничким радом и комуникацијама.

Литература:

1. Мирко Барјактаревих (1977), **Основе опште етнологије**, Природно-математички факултет у Новом Саду, Нови Сад
2. Вид Баленовић (1941), **Народознaнство**, Накладни одјел Хрватске државне тискарe, Загреб
3. **Музеологија и заштита споменика културе** (1993), Филозофски факултет Београд, Београд
4. Жан Поарије (1991), **Историја етнологије**, Плато, Београд
5. Душан Недељковић (1965), **Народи Југославије**, Етнографски институт САНУ, Београд
6. Сребрица Кнежевић (1996), **Етнологија новог свијета**, књига прва, Универзитет у Београду, Београд
7. Mirella Ferrera (2007), **Narodi svijeta**, „Stanek“ d.o.o. Varaždin, Varaždin
8. Фрејзер Џејмс Џорџ (2003), Златна грана, „Иванишевић“, Београд.
9. Примјењена етнологија – скрипта

Облици провјере знања и оцјењивања:

Завршни испит се полаже писмено (тест), а по потреби и усмено. Присуство на настави, активност, колоквијуми положени током семестра и урађен семинарски рад услов су за приступање писменом тесту односно усменом испиту.

Похађање наставе	5	Колоквиј	30	Завршни испит	50
Активност на настави		Семинарски рад	5		

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Ирена Медар-Тања, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО - МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ТЕРЕНСКА НАСТАВА 1			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезни	I и II		4
Наставник	Сви наставници и сарадници који су ангажовани на Студијском програму географије - наставни смјер			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Нема условљености	

Циљеви изучавања предмета:
<p>Кроз рад на конкретном терену (микролокалитету), упознавање са практичним теренским радом и примјеном различитих методолошких поступака на терену. Упознавање студената са специфичностима теренског рада, препознавање геолошких структура у природи и прикупљању структурно геолошких података.</p> <p>Обилазком микролитета на конкретном регионалном профилу упознавање са различитим геолошким проблемима из различитих геолошких дисциплина њиховим принципима и методама које се користе при рјешавању проблема. Прије свега то су стратиграфија, петрологија и наука о рудним лежиштима.</p> <p>Трећи циљ је везан за интеграцију теренског рада са осталим блиским предметима студијског програма, прије свега са наставним предметом Геологија за географе.</p>

Исходи учења (стечена знања):
<p>По одрађеној теренској настави на конкретном терену (микролокалитету) студент ће бити способан да препозна основне типове стијена и геолошких структура, начин појављивања, опише изданак (тачку геолошких осматрања), односно да изради „једноставну“ геолошку карту.</p> <p>Студент ће обилазком микролокалитета на регионалном профилу стећи основна знања о геолошкој грађи сјеверозападног дијела Републике Српске и минералним ресурсима који се ту јављају.</p> <p>Студент ће интегрисати практичан теренски рад са дјелом предавања и нарочито вјежби из наставног предмета Геологија за географе.</p> <p>Познавање рада на терену овладавање методолошким поступцима везаним за курсеве који се слушају на дипломским стидијама.</p>

Садржај предмета по седмицама:	
1 - 12	
13	Припрема за теренску наставу – Упознавање са проблемом који треба ријешити, проучавање геолошке литературе о конкретном терену (микролокалитету) рудном лежишту „Адамуша“ код Приједора на чијем сјеверном дијелу ће бити изведено геолошко картирање. Припрема опреме која се користи на теренском раду и мјере заштите које се користе при кретању по терену.
14	Рад на терену (лежиште жељезне руде „Адамуша“ код Приједора) - Обилазак изданака, односно отворених етажа површинског копа у пратњи професора. Практична обука студената у раду на изданку (тачки геолошких осматрања). Прелажење терена, осматрање и записивање опасервација. Прикупљање структурних података самосталним мјерењем геолошким компасом. Прикупљање и обиљежавање примјерака стијена, палентолошких података, палеофауне и палеофлоре.

15	Израда карте – Наношење прикупљених теренских података на карту. Исцртавање геолошких граница, означавање и бојење картираних јединица, израда радне и финалне верзије карте.		
	ДРУГИ СЕМЕСТАР		
16-27			
28	Припрема за теренску наставу – Кроз приказ литературе упознавање са геолошким карактеристикама микролокалитета на регионалном профилу (стратиграфски састав, стијене, минерални ресурси) и о начину извођења наставе, кретању по терену, опреми и слично.		
29	Обилазак и приказивање геолошких података микролокалитета регионалног профила - Профил: Бања Лука - Козарац -Мраковица - (габродолеритско тијело, флиш), Приједор - Кнежица (неогени басен) - Костајница (два мала рудна лежишта дијабаза, профил меланжа и неогена) - Козарска Дубица - Моштаница (базалти, флиш) - Козарска Дубица - Орахова (профил гранитско тијело на сјеверу Просаре) – Србац (парк природе Бардача) - Бања Лука.		
30	Израда извјештаја о теренској настави обављеној обиласком регионалног профила.		
Методe наставe и савладавање градива:			
Рад у теренским условима и практична објашњења начина решења одређених проблема током теренског рада. Примјена метода геолошког карирања. Теренска настава се изводи путем три повезана сегмента: Припрема за наставу, Теренска настава и Израда и одбрана геолошке карте, односно дневника праксе.			
Литература:			
1. Милошевић, А. (2015): Геологија за географе - материјали за припремање испита. 2. Милошевић, А. (2019): Геолошко картирање - материјали за припремање испита. 3. Ђоковић, И., Тољић (2009): Практикум из геолошког картирања. Рударско – геолошки факултет Београд.			
Облици провјере знања и оцјењивања:			
Провјера знања и оцјењивање се одвија кроз три сегмента: Теренска настава – укључује активност и рад на терену; Израда геолошке карте и дневника праксе и Одбрана урађене геолошке карте односно дневника праксе.			
Настава активност	Теренска настава	Израда дневника праксе	Одбрана дневника праксе
Настава похађање	50%	20 %	30 %
Посебна назнака за предмет:			
Име и презиме наставника који је припремио податке: др.Алексеј Милошевић, ванредни професор			

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ХИДРОЛОГИЈА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезни	III и IV	2+2, 3+2	10
Наставник	Др Весна Рајчевић, ванредни професор			
Условљеност другим предметима:				Облик условљености
Климатологија са метеорологијом, Геологија, Биогеографија,				Положен испит
Циљеви изучавања и предмет хидрологије:				
<p>Проучавање вода у природи, њихово распрострањење на Земљиној површини и у земљишту; појаве и процеси који се дешавају у водама и одређивање закономјерности по којима се развијају те појаве и процеси. Предмет хидрологије: стварање и губљење водне масе; појава и процеси кретања воде у природи; прикупљање хидролошких података, предвиђање хидролошких појава; истраживање утицаја воде на околину и обрнуто; проучавање законитости у режиму вода на Земљи.</p>				
Исходи учења (стечена знања):				
Појмовно-терминолошки систем из хидрологије. Општи подаци о хидрологији; поријекло подземних вода и подјела; предмет, задатак, сврха и методи потамолошких проучавања; ријечни режим; фактори и фазе.				
Садржај предмета (зимски семестар + љетни семестар - 30. радних седмица):				
<p>Садржај предмета по седмицама:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Увод у хидрологију – општи подаци о најважнијим својствима воде; 2. Подземне воде – поријекло подземне воде; 3. Физичка својства подземних вода; 4. Хемијска својства подземних вода; 5. Издан у нормалним теренима; 6. Подземне воде у карсту; 7. Извори и минералне воде; 8. Ријеке – ријечни систем и ријечна мрежа; 9. Развођа и сливови; 10. Долина и ријечно корито; 11. Својства ријечне воде; 12. Кретање воде у ријечном кориту; 13. Физиогени и антропогени фактори ријечног режима; 14. Вода у ријекама; 15. Водни биланс; 16. Ледници и лавине – глациологија; хионосфера, лавине; 17. Динамика ледника; 18. Језера – постанак и типови; 19. Кретање језерске воде; 20. Својства језерске воде; 21. Мочваре; 22. Мора и океани – увод; рељеф дна Свјетског мора; 23. Својства морске воде; 24. Морски таласи, 25. Морске струје; 26. Плима и осека; 27. Водопривреда – појам и подјела; 28. Коришћење вода и водотока; 				

29. Уређење вода и водотока; 30. Заштита водних ресурса.			
Методe наставe и савладавањe градива:			
Наставне методе су начини и поступци помоћу којих се реализују поједини дидактички задаци у наставном процесу; гледано са стране наставника они су дидактички поступци, са становишта студената они су радни поступци, тако да ће се код савладавања градива, поред коришћења основних метода савремене науке (експериментална метода, аксиоматска метода, метода моделовања и статистичка метода) и посебних метода сазнања (анализа и синтеза, апстракција и конкретизација, генерализација и специјализација, индукција и дедукција, дефиниција и класификација), користити и наставне методе природних наука: експликативно – илустративна или репродуктивна метода, проблемска метода или метода рјешавања предмета, парцијално – истраживачка метода и истраживачка метода, експедициони метод и др.			
Литература:			
1. Црногорац, Б.Ч. (2009): ХИДРОЛОГИЈА I – подземне воде, „ARTPRINT“, Бања Лука; 2. Дукић, Д., Гавриловић, Љ., (2006). Хидрологија, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд; 3. Рајчевић, В., Црногорац, Ч. (2017). Хидрологија II – Потамологија, Географско друштво Републике Српске, Природно-математички факултет, Универзитет у Бањој Луци, Бања Лука 4. Рајчевић, В., Црногорац, Ч. (2019). Хидрологија III – лимнологија, талматологија, глациологија, Art print, Бања Лука 5. Тошић, Р., Црногорац, Ч. (2005). Практикум из хидрологије (I дио - Потамологија) Географско друштво Републике Српске, Бања Лука 6. Рајчевић, В., Црногорац, Ч. (2017). Практикум из хидрологије – Лимнологија и Океанологија II дио, Географско друштво Републике Српске, Бања Лука 7. Hrelja, H. (2000). Vjerovatnoća i statistika u Hidrologiji, Svjetlost, Sarajevo			
Облици провјере знања и оцјењивања:			
Континуална провјера знања; завршна провјера знања – провјера знања задацима објективног типа; самосталан рад: учење, консултације; оцјене од 5/F – 10A (Болоњски принцип); 50 бодова предиспитне обавезе: похађање наставе - 5 бодова; ангажовање на настави – 5 бодова; тестови: I+II = 30 бодова, радна свеска и практикум: 10 бодова; 50 бодова – завршни испит;			
Тест 1	15 бодова	Завршни испит	60
Тест 2	15 бодова	Радна свеска-практикум	10
Посебна назнака за предмет: Обавезан теренски рад и узорковање воде из водних објеката			
Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Весна Рајчевић, ванредни професор			

	УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ГЕОМОРФОЛОГИЈА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	III и IV	3+2, 3+2	5+5 (10)
Наставници	Др Радислав Тошић, редовни професор; Новица Ловрић, в. асс.			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Геологија за географе	Положен испит

Циљеви изучавања предмета:

Циљ овог модула је усвајање знања о постанку, развоју и савременој динамици рељефа Земљине површине. Знања из ове области дају одговоре на питања о постанку тектонског рељефа Земљине површине и његових облика, те одговоре на питања о егзогеним процесима и облицима који су настали њиховим дјеловањем. У оквиру овог модула развијају се и компетенције о генези и морфолошкој еволуцији појединих морфолошких и географских цјелина Земљине површине. Посебна пажња се посвећује геоморфолошкој анализи у циљу вредновања карактеристика и законитости дјеловања рецентних геоморфолошких процеса и њима обликованих рељефних форма.

Исходи учења (стечена знања):

Кроз овај модул студенти ће се упознати са специфичним геоморфолошким појавама, рецентним облицима рељефа. У оквиру овог модула развијају се и компетенције о генези и морфолошкој еволуцији појединих морфолошких и географских цјелина Земљине површине.

Садржај предмета:

1. Увод у геоморфологију - дефиниција, предмет и задаци геоморфологије, подјела геоморфологије, методе и научни правци у геоморфологији, историјски развој и однос према другим научним дисциплинама, савремени аспекти развоја геоморфологије.
2. Тектонска геоморфологија - постанак и грађа Земље, ендегене силе, тектонски процеси и облици, геотектонске хипотезе.
3. Епирогени покрети и облици. Орогени покрети и облици - вертикални или радијални покрети, хоризонтални или тангенцијални покрети.
4. Вулкански процеси и облици: појава и процес, вулканске ерупције и облици, поствулканске појаве, географски размјештај вулкана. Сеизмички процеси и облици: појава и процес, трусни облици, географски размјештај трусова и њихов значај за рељеф.
5. Ерозивна геоморфологија: Егзогене силе. Ерозивни агенси. Ерозивни фактори. Подјела ерозивне геоморфологије.
6. Процес и облици распадања стијена - појава и процес, физичко распадање стијена, хемијски процеси распадања стијена, облици настали распадањем стијена, процес распадања стијена и човјек.
7. Процес и облици клижења - појава и процес, фактори процеса клизања, статика и динамика клизишта, облици урвинског процеса, генетска класификација урвина, урвински процес и човјек.
8. Плувијална ерозија - појава и процес, облици плувијалне ерозије, фактори процеса плувијалне ерозије.
9. Површинска и линијска водна ерозија - појава и процес, интензитет водне ерозије.
10. Облици површинске и линијске водне ерозије, фактори - модификатори процеса површинске и линијске водне ерозије.
11. Фитогена ерозија - појава и процес, интензитет фитогене ерозије, облици фитогене ерозије.
12. Процес и облици флувијалне ерозије и акумулације - појава и процес, процес ријечне ерозије, уздужни ријечни профили.
13. Облици ријечне ерозије - ријечно корито, ријечна долина, ријечне терасе, басен ријечног слива.
14. Акумулативни и фосилни облици флувијалне ерозије и акумулације.

15. Бујице - појава и процес, подјела бујица, мјере и технике заштите.
16. Процес и облици абразије - појава и процес, агенс абразионог процеса, ерозивни и акумулативни абразиони облици, облици хоризонталне разуђености, фосилни и рецентни абразиони облици.
17. Процес и облици крашке ерозије и акумулације - појава и агенс, процес карашке ерозије, интензитет крашке ерозије, подземна вода у красу.
18. Облици крашке ерозије - површински крашки облици подземни крашки облици, страни облици у красу.
19. Хидрографске појаве у красу, типови краса фосилни крашки облици.
20. Процес и облици криогене ерозије и акумулације - појава и процес, облици криогене ерозије.
21. Процес и облици глацијалне ерозије - појава и агенс, процес глацијалне ерозије - лавине и ледници, ерозивни облици глацијалне ерозије, акумулативни облици глацијалне ерозије.
22. Преглед ранијих глацијација, узроци глацијација, преквартарна ледена доба, квартарно ледено доба, квартарно ледено доба на балканском полуострву.
23. Процес и облици еолске ерозије и акумулације - појава и агенс, процес еолске ерозије, ерозивни облици еолске ерозије, акумулативни облици еолске ерозије.
24. Еолски рељеф - пјешчаре и лесне заравни, еолски рељеф на простору бивше Југославије, фактори - модификатори процеса еолске ерозије.
25. Регионална геоморфологија - рељеф Земље, рељеф континената, макро облици рељефа континената, рељеф океанских басена - генеза океанских басена, рељеф дна океанских басена.
26. Рељеф дна басена Атланског океана, рељеф дна басена Индијског океана, рељеф дна басена Тихог океана, рељеф дна басена Сјеверног леденог океана. Подјела рељефа по ерозивним агенсима, стање ерозије на земљи.
27. Рељеф простора БиХ - подјела рељефа по висини, подјела рељефа по нагибу, подјела рељефа по главним геотектонским и геоморфолошким цјелинама, подјела рељефа по главним ерозивним агенсима.
28. Примењена геоморфологија - појам примењене геоморфологије, геоморфолошка анализа, методи геоморфолошке анализе, методи квантитативне геоморфолошке анализе.
29. Геоморфолошко картирање - концепција геоморфолошке карте, садржај геоморфолошке карте, методика геоморфолошког картирања, примјена геоморфолошке карте.
30. Геоеколошко вредновање рељефа: принципи и методе анализе и оцјене рељефа, метода релативног вредновања рељефа.

Методe наставe и савладавањe градива:

Облици наставе су предавања, вјежбе, самостални радови под менторством наставника и сарадника, редовне консултације и е-консултације, дискусије о конкретним случајевима из непосредног окружења. Предност наставним методама даје јасно структурирана настава, са наглашеним заједничким радом и комуникацијом.

Литература:

- Раденко Лазаревић, Радислав Тошић: Геоморфологија, Природно - математички факултет Бања Лука, Бања Лука 2013.
- Драгутин Петровић, Предраг Манојловић: Геоморфологија, Универзитет у Београду, Географски факултет, Београд, 2003.
- Мирослав Марковић, Радмила Павловић, Томас Чупковић: Геоморфологија, Рударско - геолошки факултет Београд, 2003.
- R. J. Allison: Applied Geomorphology – Theory and Practice, JohnWiley & Sons Ltd, Chichester, 2002.
- Frank Ahnert : Introduction to geomorphology, Arnold London, London 1996.
- R. J. Small : The study of landforms - a textbook of geomorphology, Cambridge University Press, 2001.
- John P. Wilson, John C. Gallant: Terrain analysis – principles and applications, John Wiley @ Sons, New York, 2000.
- Радислав Тошић: Ерозија у сливу ријеке Укрине, Географско друштво Републике Српске, Бања Лука, 2006.
- Радислав Тошић: Слив акумулације Дренова (Ерозиони процеси и засипање акумулације, Географско друштво Републике Српске, Посебна издања књига 27, Бања Лука, 2012.
- Radislav Tošić, Slavoljub Dragičević, Stanimir Kostadinov, Nada Dragović: Assessment of soil erosion potential by the USLE method: Case study: Republic of Srpska-BiH, Fresenius Environmental Bulletin, Volume 20 - No. 8-2011. Radislav Tosić, Dragana Todorovic, Slavoljub Dragicevic, Istvan Bikit, Sofija Forkapic, Branislav Blagojevic: Radioactivity and Measurements of Sediment Deposition Rate of the Drenova Reservoir (B&H), Nuclear

Technology & Radiation Protection, (2012), vol. 27 br. 1.

Slavoljub Dragičević, Ivan Novković, Ivana Carević, Nenad Živković, Radislav Tošić: Geohazard assessment in the Eastern Serbia, Forum geografic, X, 2011 (1).

Облици провјере знања и оцјењивања:

Провјера знања обавља се писмено и усмено. Семинарски рад полаже се усмено. Завршни испит полаже се писмено и усмено, уз претходно положене тестове током семестра и положен семинарски рад.

Тест I	20	Завршни испит	60
Тест II	20	Укупно	100

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Радислав Тошић, редовни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ПРИВРЕДНА ГЕОГРАФИЈА 1			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезан	III и IV	3+2, 3+2	10
Наставници	др Млађен Трифуновић, ванредни професор, Делић Драгица, ма, асистент			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Знања стечена из општегеографских и физичкогеографских предмета	

Циљеви изучавања предмета:
<p>СТИЦАЊЕ ЗНАЊА И СПОСОБНОСТИ У ИНТЕРПРЕТАЦИЈЕ ПРИВРЕДНЕ (ЕКОНОМСКЕ) ГЕОГРАФИЈЕ КАО НАУЧНЕ ДИСЦИПЛИНЕ И ЊЕНИХ ПОДИСЦИПЛИНА (ИНДУСТРИЈСКЕ, АГРАРНЕ, САОБРАЋАЈНЕ, ТУРИСТИЧКЕ). УСВАЈАЊЕ ЗНАЊА О ГЛАВНИМ КАРАКТЕРИСТИКАМА ПРИРОДНОГ И ДРУШТВЕНОГ ПОТЕНЦИЈАЛА У ПРИВРЕДНОМ РАЗВОЈУ И ГЕОГРАФСКОМ РАЗМЈЕШТАЈУ. РАЗВИЈАЊЕ СПОСОБНОСТИ КОД СТУДЕНАТА ДА УОЧАВАЈУ СЛОЖЕНУ МЕЋУЗАВИСНОСТ ИЗМЕЂУ ПРИРОДНИХ ЕЛЕМЕНАТА И ДРУШТВЕНИХ ФАКТОРА У ПРИВРЕДНИМ СИСТЕМИМА И ЊИХОВО ФУНКЦИОНИСАЊЕ У ГЕОПРОСТОРУ. РАЗУМИЈЕВАЊЕ ЗНАЧАЈА ЛОКАЦИОНИХ ФАКТОРА У ПОЉОПРИВРЕДНОМ И ИНДУСТРИЈСКОМ РАЗВОЈУ И ГЕОГРАФСКОМ РАЗМЈЕШТАЈУ.</p>

Исходи учења (стечена знања):
<p>РАЗЛИКОВАТИ, КЛАСИФИКОВАТИ И ДЕФИНИСАТИ ПРИРОДНЕ И ДРУШТВЕНЕ ПОТЕНЦИЈАЛЕ. АНАЛИЗИРАТИ И ОБЈАСНИТИ МЕЋУЗАВИСНОСТ УТИЦАЈА ПРИРОДНИХ И ДРУШТВЕНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА НА РАЗВОЈ И РАЗМЈЕШТАЈ ПОЈЕДИНИХ ПРИВРЕДНИХ АКТИВНОСТИ. ИЗДВОЈИТИ И ОБЈАСНИТИ НАЈВАЖНИЈЕ КРИТЕРИЈУМЕ ПРИВРЕДНОГ И ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА ПОЈЕДИНИХ ЗЕМАЉА И РЕЈОНА У ЕВРОПИ И СВИЈЕТУ. СХВАТИТИ ГЕОГРАФСКУ НЕРАВНОМЈЕРНОСТ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА САВРЕМЕНОГ СВИЈЕТА. КЛАСИФИКОВАТИ ЕНЕРГЕТСКЕ ИЗВОРЕ ПРЕМА РАЗЛИЧИТИМ КРИТЕРИЈУМИМА И АНАЛИЗИРАТИ ЊИХОВ ГЕОГРАФСКИ РАЗМЈЕШТАЈ. СХВАТИТИ ПРОБЛЕМ ЕНЕРГИЈЕ КАО ГЛОБАЛНИ. ИЗДВОЈИТИ НАЈВАЖНИЈЕ АГРОИНДУСТРИЈСКЕ СИРОВИНЕ И ОБЈАСНИТИ ЗНАЧАЈ АГРАРНЕ ПРОИЗВОДЊЕ. СХВАТИТИ ПРОБЛЕМ ХРАНЕ У СВИЈЕТУ. ИЗДВОЈИТИ И КЛАСИФИКОВАТИ НАЈВАЖНИЈЕ ИНДУСТРИЈСКЕ СИРОВИНЕ И ОБЈАСНИТИ ПОЈЕДИНЕ ИНДУСТРИЈСКЕ ВРСТЕ. СХВАТИТИ ГЕОГРАФСКУ НЕРАВНОМЈЕРНОСТ ИНДУСТРИЈСКОГ РАЗВОЈА И ОБЈАСНИТИ САВРЕМЕНЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ ИНДУСТРИЈАЛИЗАЦИЈЕ.</p>

Садржај предмета:
<p>Уводно предавање. Дефиниција привредне/економске географије, традиционални и савремени концепт, предмет проучавања и методе. Теоријски приступи и модели. Појам природног потенцијала и његов значај у географском размјештају производних дјелатности.. принципи и методе валоризације природног потенцијала. Литосфера као природни потенцијал, методе валоризације рудних ресурса. Валоризација рудних ресурса на простору Републике Српске, БиХ и земљама окружења. Структура рељефа и методе валоризације. Одлике рељефа БиХ и примјери привредне валоризације. Климатски услови као чинилац привредних дјелатности, осврт на Републику Српску и БиХ. Хидросфера – размјештај и значај вода за живот на Земљи. Процес литорализације – карактеристични примјери. Воде Републике Српске и БиХ и њихов значај у привредном развоју. Плодност земљишта као основа агроиндустијске производње. Значај земљишног потенцијала за агроиндустијски развој Републике Српске и БиХ. Значај биосфере за размјештај привредних активности, осврт на Републику Српску и БиХ. Економскогеографски значај станаовништва: раст, густина насељености и кретања становништва. Структурна обиљежја становништва као фактор привредних активности. Економскогеографски значај становништва Републике Српске и БиХ. Културни и животни стандард становништва и економски развој. Процес урбанизације и привредни развој, карактеристични примјери. Улога насеља у концентрацији привредних дјелатности Републике Српске и БиХ. Научно-технолошки прогрес и географске посљедице. Свјетски економски систем. Процес глобализације и кључн проблеми свјетске привреде (енергија, сировине, храна, еколошка криза...). Економскогеографски аспекти пољопривреде: фактори развоја и размјештаја пољопривреде, облици аграрне производње. Законитости и основне карактеристике размјештаја биљне производње. Законитости и основне карактеристике сточне производње. Главне економскогеографске одреднице развоја и размјештаја</p>

пољопривредне производње у Републици Српској и БиХ. Економскогеографски аспекти енергетике: структурне промјене енергетских извора, географски размјештај, трендови потрошње, одрживост. Атомска енергија и алтернативни енергетски извори. Фактори локације индустрије. Металургија – сировинска база и типови размјештаја црне и обојене металургије. Комплекс машиноградње – развој и географски размјештај. Електротехничка и електронска индустрија – развој и размјештај. Типични центри и рејони машиноградње у свијету. Комплекс хемијске индустрије – развој и географски размјештај. Текстилна индустрија – сировинска база, структурне и просторне промјене. Агроиндустрија – сировинска база, развој и географски размјештај. Дрвно-прерађивачка индустрија – развој и гранско-просторна структура. Индустријскогеографске одлике Републике Српске и БиХ.

Методе наставе и савадавање градива:

Метод усменог излагања, дијалошка метода, илустративно-демонстративна метода, самостални рад на картографско-графичком обликовању стратистичких показатеља.

Литература:

1. Samuelson, A. P., Nordhaus, D. W. (2010), *Economics, 19th edition*, (одабрана поглавља) McGraw/Hill Companies, Inc. All rights reserved
2. Марић, Ђ., Бајић, Д. (2004), *Практикум из економске географије*, (општи дио) ПМФ, Бања Лука
3. Томић, П., Ромелић, Ј., Лазич, Ј. (1996), *Економска географија света*, (одабрана поглавља) ПМФ, Институт за географију, Нови Сад
4. Динић, Ј. (1994), *Економска географија*, (одабрана поглавља) Економски факултет, Београд
5. Грчић, М. (1994), *Индустријска географија*, (одабрана поглавља) „Научна књига“, Београд
6. Црквенчић, И., Малић, А. (1988), *Аграрна географија*, (одабрана поглавља) “ Школска географија“, Загреб
7. Ђурић, В. (1980), *Економска географија*, (одабрана поглавља) „Научна књига“, Београд

Облици провјере знања и оцјењивања:

--	--	--	--	--

Похађање наставе	5/3	Семинарски рад	10/6	Завршни испит
Активност на настави	5/3	Колоквиј	30/16	50/26

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Млађен Трифуновић, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер		

Назив предмета	ГЕОГРАФИЈА СТАНОВНИШТВА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	III и IV	3 + 2 и 3 + 2	10
Наставник	Др Драшко Маринковић, редовни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености

Циљеви изучавања предмета:
Усвајање основних знања о становништву као субјекту врло сложених просторних односа и обиљежја. Објашњавање геопросторне стварности, њезине трансформације и валоризације и просторно-временске међузависности која условљава разлике у броју и размјештају становништва код нас и у свијету. Анализа динамичних компоненти: фертилитета, морталитета и просторне покретљивости, те виталних структура становништва и фактора демографског развоја, планирања породице и будућности становништва.

Исходи учења (стечена знања):
Студенти требају стећи основе знања о улози становништва у обликовању и мијењању геопросторне стварности, као и вјештине за прикупљање релевантних података о становништву (локално, регионално, глобално), њихово детаљно анализирање правилним одабиром демографских метода и техника, те њихово кориштење у сврху анализе актуелних демографских процеса и проблема.

Садржај предмета:
Општи методолошки проблеми изучавања географије становништва. Становништво – појам, значај, истраживање. Прикупљање и обрада података о становништву. Становништво и одрживи развој - теоријски погледи на развој становништва. Развој свјетског становништва. Размјештај становништва на земљи. Густина насељености и урбанизација. Опште кретање становништва – фактори и показатељи. Фертилитет – фактори и показатељи. Морталитет – фактори и показатељи. Природни прираштај и живост (виталитет). Нупцијалитет и диворцијалитет – фактори и показатељи. Детерминанте просторне покретљивости становништва. Миграције становништва – појам, типови и фактори. Кружно кретање (циркулација) становништва – појам, типови и фактори. Полна и старосна структура становништва – појам и општа обиљежја. Образовна структура становништва – појам и општа обиљежја. Економска структура становништва – појам и општа обиљежја. Етничка и религијска (вјерска) структура становништва – појам и општа обиљежја. Културно-језичка, расна и антрополошка структура становништва – појам и општа обиљежја. Народи свијета. Европски народи. Афрички народи. Азијски народи. Народи Океаније. Народи Америке. Народи Арктика. Природна средина и становништво. Друштвена средина као фактор насељености. Здравствени аспекти и прехрана становништва. Становништво и животна средина. Популациона политика – појам, значај и циљеви. Демографски развој простора бивше Југославије. Демографски развој Босне и Херцеговине. Демографски развој и територијални размјештај становништва Републике Српске. Природно кретање, просторна покретљивост и структуре становништва Републике Српске. Популациона политика и будућност становништва Републике Српске.

Методје наставе и савладавање градива:
Усвајање основних знања о демографским процесима и проблемима код нас и у свијету, кроз просторно-временску међузависност коју условљавају промјене у броју, размјештају и виталним структурама становништва и њихов утицај на геопростор. Стручна знања и способности ће се обезбиједити кроз предавања, вјежбе и консултације. На вјежбама се врши обрада семинарских радова, те анализара демографска статистика примјеном одговарајућих демографских метода.

Литература:
Б.Ђурђевић, Д.Арсеновић, Д.Маринковић: Географија становништва, Универзитет у Новом Саду, ПМФ,

Универзитет у Бањој Луци, ПМФ, Нови Сад, 2016.

Б. Ђурђевић: Основне технике у демографији, Змај, Нови Сад, 2001.

Д. Маринковић и А. Мајић: Становништво Републике Српске – демографски фактори и показатељи, Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет, Бања Лука, 2018.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Провјера знања се обавља писмено (тест) у току сваког семестра. Завршни испит се полаже писмено (тест) и усмено. Предат и одбрањен семинарски рад на вјежбама је услов за приступање писменом тесту, односно усменом испиту.

Настава	5	Тестови	20	Семинарски рад	15	Завршни испит	60
----------------	----------	----------------	-----------	-----------------------	-----------	----------------------	-----------

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Драшко Маринковић, редовни професор

	УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер		

Назив предмета	НАЦИОНАЛНА ЕТНОЛОГИЈА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезан	III	2+2	4
Наставник	др Ирена Медар-Тањага, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Основи етнологије	положен испит

Циљеви изучавања предмета:
Циљ овог предмета је усвајање основних знања из области етнологије српског народа. Материја ће се обрађивати кроз три модула: материјална култура Срба, духовна култура Срба и социјална култура Срба.

Исходи учења (стечена знања):
Задатак је приказати преглед етнoлошке баштине српског народа. Студенти ће добити увид у ново подручје истраживања као и преглед развоја дисциплине, уознаће се с методама и техникама истраживања. Унутар наставног плана предмет има велику улогу, јер студенте уруђује у основе развоја националне етнологије те пружа основна знања о богатој српској традицији. Студенти ће научити препознавати, набрајати, упоређивати, класификовати, формулисати, одабирати и закључивати о појединим етнoлошким темама и проблемима. У оквиру семинара студенти ће бити уруђени у основе научног истраживања и писања из тематике предмета.

Садржај предмета:
Настава:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Упознавање са наставним планом и програмом предавања и вјежби и презентовање стручне литературе 2. Писци наше етнологије 3. Писци наше етнологије 4. Кућа, привредно-економске и друге зграде (најстарија станишта наших народа, брвнара и њен развој, кућа од камена и њен развој, куће од ћерпића, непечене цигле и плетери, окућница, двориште и економске и друге зграде) 5. Традиционално привређивање (земљорадња, сточарство, лов и риболов, занати, печалба) 6. Исхрана (антропофагија, справљање хране, наша народна јела) 7. Народна ношња (панонски тип ношње, динарски тип ношње, централнобалкански тип ношње, јадрански тип ношње, грађанска ношња) 8. Начин споразумјевања и писања; Народна знања и умјења; Народне игре и пјесме; Народна религија 9. Обичаји из личног живота (рођење, крштење и прво шишање, свадба, смрт) 10. Религијски обичаји (Божих, Васкрс, Крсна слава, Сеоска слава) 11. Обичаји уз послове (сјетва, изазивање кише – додоле, прва мужа, зидање куће) 12. Брак, породица, домаћинство (елементи породичне структуре, облици наше раније породице, задружно домаћинство) 13. Сродство и сроднички односи (сродство и родбина, кумство, побратимство и посестримство) 14. Обичајно право (обичајно право и правни обичаји, наслеђивање, народни суд, казне) 15. Село и сеоска заједница (село, жупа, земља, област, држава, сеоске установе и службеници, сеоска имовина и начин руковођења, колективни сеоски радови и радно удруживање)
Вјежбе:

- Упутства за израду семинарских радова
- Упутства за израду семинара (Јован Цвијић, Јован Ердељановић)
- Сирогојно – документарни филм
- Косци – документарни филм
- Жетва, млин и мљевање жита, прављење хљеба – документарни филм
- Традиционална текстилна радиност – документарни филм
- Свадба и бабине – документарни филм
- Божић, Ускрс, Ђурђевдан – документарни филм
- Чаројице – документарни филм
- Етномузикологија – документарни филм
- Мејдан Симеуна Ђака – играни филм
- Вирчина – играни филм
- Зона Замфирова – играни филм
- Програм ЦКУДМ „Веселин Маслеша“
- посјета Музеју Републике Српске

Методe наставe и савадавање градива:

Стручна знања и способности ће се обезбиједити кроз сљедеће облике рада: предавања, вјежбе и редовне консултације. Предност наставним методама даје јасно структурирана настава са наглашеним заједничким радом и комуникацијама.

Литература:

1. Мирко Барјактаровић (1977), **Основе опште етнологије**, Природно-математички факултет у Новом Саду, Нови Сад
2. Боривоје Дробњаковић (1960), **Етнологија народа Југославије**, Универзитет у Београду, Научна књига, Београд
3. Душан Недељковић (1965), **Народи Југославије**, Етнографски институт САНУ, Београд
4. Јасна Бјеладиновић Јергић (2003), **Народна култура Срба у 19. и 20. веку**, Етнографски музеј у Београду, Београд
5. Тихомир Ђорђевић (1930-1934), **Наш народни живот, књиге 1-10**, Издавачка књижевница геце Кона Београд, Београд
6. Душан Бандић (1991), **Народна религија Срба у 100 појмова**, Библиотека "Одреднице", Београд, Београд
7. **Српски митолошки речник**, друго допуњено издање (1998), ЕИСАНУ, Београд
8. Мухамед Кадих (1961), **Старинска сеоска кућа у Босни и Херцеговини**, Издавачка кућа "Веселин Маслеша", Сарајево, Сарајево
9. Мирослав Драшкић (1962), **Народне ношње северозападне Босне**, Музеј Босанске Крајине Бања Лука, Бања Лука
10. Зорислава Чулић (1963), **Народне ношње у Босни и Херцеговини**, Земаљски Музеј у Сарајеву, Сарајево
11. Петар Влаховић (1987), **Писци наше етнологије и антропологије**, Филозофски факултет Београд, Београд
12. Ирена Медар Тања, Јеленка Пандуревић, Драгица Панић Кашански (2017), **Нематеријално културнонаслијеђе. Теоријски, методолошки и административни аспекти**, Едиција Баштинар, Књига II, Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука

Облици провјере знања и оцјењивања:

Завршни испит се полаже писмено (тест), а по потреби и усмено. Присуство на настави, активност, колоквијуми положени током семестра и урађен семинарски рад услов су за приступање писменом тесту односно усменом испиту.

Похађање наставе	5	Колоквиј	30	Завршни испит	60
Активност на настави		Семинарски рад	5		

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Ирена Медар-Тања, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ОСНОВИ АНТРОПОГЕОГРАФИЈЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезан	IV	2+0	4
Наставник	др Ирена Медар-Тања, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
-	-

Циљеви изучавања предмета:

Циљ овог предмета је усвајање основних знања о антропогеографским појавама и процесима и њиховом односу према природним и друштвеним факторима насељености у свијету. Тежиште проучавања је на разумијевању и објашњавању природних и друштвено-историјских услова и граница насељености и на антропогеографским карактеристикама Балканског полуострва.

Студенти требају стећи неопходна знања о појавама и процесима који обликују човјекову интеракцију са природном средином, с посебним нагласком на узроке и посљедице људских активности у различитим дијеловима земљине површине.

Исходи учења (стечена знања):

Предмет обухвата упознавање студената о основним појмовима, предмету и развојним фазама антропогеографске науке. Студенти ће добити увид у антропогеографско истраживање Јована Цвијића, као и у психичке особине јужних Словена. Стећи ће и основна знања о екумени и њеним границама, те о поријеклу људског рода, прапостојбини и постанку човјека и његовој еволуцији и ширењу.

Садржај предмета:

- Увод** - Општи методолошки проблеми изучавања антропогеографије. Предмет, задаци и методе антропогеографије. Антропогеографски фактори природне и друштвене врсте. Однос између антропогеографских појава и њихових фактора.
- Развојне фазе антропогеографије** - Геодетерминистичка фаза. Посибилитичка фаза. Морфогенетска фаза. Функционална фаза
- Однос антропогеографије и других научних дисциплина** - Првобитна антропогеографичност географије. Везе антропогеографије са осталом географијом и сродним научним дисциплинама.
Састав и подјела антропогеографије - Општа антропогеографија: физичка антропогеографија, антропогеографија културе и социјална антропогеографија. Посебна антропогеографија.
- Антропогеографска школа Јована Цвијића** - Живот и стваралаштво Јована Цвијића. Антропогеографски проблеми у дјелима Јована Цвијића. Антропогеографске карактеристике Балканског полуострва.
- Антропогеографска истраживања у Босни и Херцеговини** - Радови Јована Цвијића о Босни и Херцеговини. Упутства за познавање села у Босни и Херцеговини. Антропогеографска истраживања сарадника Јована Цвијића у Босни и Херцеговини.
- Јован Цвијић Балканско полуострво** - Метанастазичка кретања. Узроци метанастазичких кретања. Посљедице миграција. Географски распоред балканских народа
- Јован Цвијић Балканско полуострво** - Положај и типови насеља. Сеоска насеља. Типови кућа
- Јован Цвијић Балканско полуострво** - Психичке особине јужних Словена. Етничко јединство и психички типови
- Јован Цвијић Балканско полуострво** - Динарски тип и његови варијетети
- Јован Цвијић Балканско полуострво** - Централни тип и његови варијетети

11. **Јован Цвијић Балканско полуострво** - Источно балкански тип и његови варијетети
12. **Јован Цвијић Балканско полуострво** - Панонски тип и његови варијетети
13. **Екумена или област људске насељености** - Услови и основне особине екумене. Универзалност људског кретања и степени ограничености екумене на Земљи
Границе екумене - Поларне границе хладноће и насељености. Висинске границе хладноће и насељености. Доња граница екумене. Границе сушности.
Зависност екуменских граница од природних услова и непосредних утицаја човјека - Зависност екуменских граница од инсолације, вјетрова, хидрографије и врсте тла. Зависност екуменских граница од непосредних утицаја човјека.
Анекуменске области на Земљи - Анекумена – појам и просторни оквир. Лабилне границе екумене на границама сушности и на границама хладноће. Насеобинска инверзија.
14. **Укупно становништво на Земљи и у појединим дијеловима свијета** - Развитак рода Хомо. Кретање и раст становништва свијета. Размјештај становништва у појединим дијеловима Земље – анализа.
Природа и поријекло људског рода - Биосфера и човјек. Антропозојска ера у историјском развоју Земље. Појава и значај човјека у историји развитка живота на Земљи.
15. **Прапостојбина и постанак човјека** - Улога физичкогеографске и биогеографске средине у постанку човјека. Улога рада у постанку човјека. Јединство људског рода. Људска прапостојбина.
Еволуција и ширење човјечанства - Друштвени, економски и културни услови за ширење људског рода. Ширење човјечанства: улога копнених мостова и поморско и прекоморско ширење људског рода.

Методe наставe и савадавање градива:

Стручна знања и способности ће се обезбиједити кроз предавања и редовне консултације. Предност наставним методама даје јасно структурирана настава са наглашеним заједничким радом и комуникацијама.

Литература:

1. В. Радовановић: **Општа антропогеографија**. Универзитет у Београду, Београд, 1959..
2. Ј. Цвијић: **Балканско полуострво**. Сабрана дела - књига 2, Београд, 1991.
3. Ј. Цвијић: **Антропогеографски проблеми Балканског полуострва**. Сабрана дела, Београд, 1991.
4. З. Маријанац: **Јован Цвијић и Босна**. Педагошка академија, Бања Лука, 1992.
5. М. Грчић: **Гносеолошки модел антропогеографије према концепцији Јована Цвијића и његова научна актуелност, Демографија**” књига I, Београд, 2004.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Завршни испит се полаже писмено (тест), а по потреби и усмено. Присуство на настави, активност, колоквијуми положени током семестра и урађен семинарски рад услов су за приступање писменом тесту односно усменом испиту.

Похађање наставе	5	Колоквиј	30	Завршни испит	60
Активност на настави		Семинарски рад	5		

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Ирена Медар-Тањга, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ОСНОВЕ ГИС-а			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	III и IV	2+1, 2+1	8
Наставник	др Даворин Бајић, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Положен испит из Математичке и примијењене картографије	

Циљеви изучавања предмета:
Усвајање основних знања и практично овладавање техникама и софтверским апликацијама у области географских информационих система. Основе коришћења ГИС-а почивају на креирању и коришћењу геопросторних база података и просторних модела. Реализацијом наставног програма студенти треба да усвоје основна теоријска знања и базне практичне вјештине за креирање геопросторних база података и просторних модела.

Исходи учења (стечена знања):
<ul style="list-style-type: none"> - Усвојена основна теоријска знања из области географских информационих система; - Усвојена знања и практичне вјештине прикупљања података који се користе у ГИС-у; - Усвојена знања и практичне вјештине креирања растерских и векторских просторних модела; - Усвојена знања и практичне вјештине креирања и коришћења геопросторних база података; - Усвојена знања и практичне вјештине визуелизације геопросторних података.

Садржај предмета:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Увод у географске информационе системе (основни појмови, дефиниције, софтвери...) 2. Картографске и геодетске основе ГИС-а (сфероиди, геодетски датуми, координатни системи, картографске пројекције...) 3. Структура просторних података и модели података (географски подаци и географске информације, просторни и непросторни подаци, модели података...) 4. Извори и начини прикупљања географских података и њихово „увођење“ у ГИС (примарни и секундарни облици прикупљања података – скенирање, дигитализација, векторизација) 5. Даљинска детекција (сателитски снимци, фотограмetriја...) 6. GPS као извор просторних података 7. Геореференцирање 8. Векторски просторни модели (ентитети, атрибути ентитета, везе међу ентитетима и објекти; тачке, линије, полигони; Топологија...) 9. Растерски просторни модели (структура, резолуција, формати...) 10. Основе база података (архитектура, модели...) 11. Креирање и коришћење просторних база података 12. Аналитичке функције ГИС-а 13. Геовизуелизација и дигитална картографија 14. WEB-GIS и мобилни ГИС 15. Области примјене ГИС-а – стање и трендови

Методe наставе и савадавање градива:
Предавања, практичне – лабораторијске вјежбе (ГИС лабораторија), семинарски/практични рад – израда ГИС пројекта, консултације, коришћење сервиса е-Учење ГИС-а као допунски облик савладавања градива.

Литература:
Кукрика, М (2000): Географски информациони системи, Географски факултет, Београд Paul A. Longley (2004): Geographical Information Systems and Science, John Wiley, London

Даворин Бајић: репетиториј основа ГИС-а – интерни материјал за предавања и вјежбе				
Облици провјере знања и оцјењивања:				
1. Тест 2. Практични тест 3. Семинарски/практични рад 4. Завршни испит				
Похађање наставе и активност	10	Завршни испит	50	
Тестови	30	Практични рад	10	
Посебна назнака за предмет:				
Максималан број студената за реализацију вјежби по групама је 8 (један студент – један рачунар)				
Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Даворин Бајић, ванредни професор				

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА наставни смјер	

Назив предмета	ТЕРЕНСКА НАСТАВА 2			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	III и IV		4
Наставник	Сви наставници и сарадници који су ангажовани на Студијском програму географије - наставни смјер			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
---------------------------------------	---------------------------

Циљеви изучавања предмета:

Настава географије незамислива је без теренског рада, ова наставна метода осигурава пређеном наставном градиву стручност, дух географског знања и учовање логике геопростора. У географији нема наставне методе која ће боље од теренске наставе развити способности разумијевања цјелокупности географског комплекса, учовања и схватања међусобне зависности природне основе и друштвених токова развоја. Циљ теренске наставе је да се студенти непосредно упознају са свим физичко-географским и друштвено-географских садржајима одабраног истраживачког простора, да кроз истраживачки рад који се проводи на јасно дефинисаним маршрутама и локалитетима, кроз посматрање, прикупљање податка и картирање географских садржаја, сагледају међусобан однос природне основе и њеног антропогеног окружења, те да добијене резултате представе у облику писаног извјештаја и картографских подлога. Циљ је да студенти науче самостално планирати теренску наставу, да се обуче самостално изводити програм теренске наставе, али и да развију способности и вјештине самосталног истраживачког рада.

Исходи учења (стечена знања):

Основни исходи учења су: да студенти самостално анализирају основне географске карактеристике простора који је дефинисан кроз унапријед одређене маршруте и локалитете; да јасно уче појаве и процесе на дефинисаној маршрути и локалитетима, да уз помоћ доступне технологије прикупе податке, да примјеном савремених софтверских апликација изврше обарду и геовизуелизацију прикупљених података и резултата, да се оспособе за самостално извођење теренске наставе на било које теренском профилу.

Садржај предмета:

Припрема за теренску наставу: анализа литературе, припрема картографских подлога, припрема образаца (катастарских листова) за прикупљање података, јасно дефинисање маршрута и појединачних локалитета на којима ће се изводити прикупљање података, мјерења, картирање и др. Маршруте и локалитети: Бања Лука - Прњавор (неогени басен) - Дренова (бујични слив Дреновице, акумулационо језеро) - Чечава - Растуша (пећина Растуша) - Бања Врућица (здравствено туристички комплекс) - Бањалука. Бања Лука - Мањача (површински крашки рељеф) - Подрашница (понори и крашко поље) - Млиништа (превој) - Гламоч (крашко поље) - Балкана (језера) - Крупа на Врбасу (слапови) - Бања Лука. Израда тематских картографских подлога и дневника теренског рада.

Методе наставе и савладавање градива:

Рекогносцирање физичко-географских и друштвено-географских садржаја истраживаног простора, прикупљање података, картирање, мјерење, узорковање, упоређивање, анализа и извјештавање.

Литература:

Радислав Тошић: Слив акумулације Дренова (Ерозиони процеси и засипање акумулације), Географско друштво Републике Српске, Посебна издања књига 27, Бања Лука, 2012.
 Радислав Тошић: Ерозија у сливу ријеке Укрине, Географско друштво Републике Српске, Посебна издања књига 13, Бања Лука, 2006.
 Радислав Тошић: Лактасто скретање долине Велике Укрине, Гласник Географског друштва Републике

Српске бр. 7., Бања Лука, 2002.

Радислав Тошић: Морфоструктурни рељеф слива Укрине, Гласник Географског друштва Републике Српске бр. 8., Бања Лука, 2003.

Радислав Тошић: Анализа цикличности сушних и водних периода на ријечи Укрини, Гласник Географског друштва Републике Српске бр. 8., Бања Лука, 2003.

Радислав Тошић, Чедомир Црногорац : Морфолошко - хидролошка еволуција Пуљића поток, Гласник Српског географског друштва, Свеска 85. бр. 2, Београд, 2005.

Радислав Тошић: Ерозиони процеси у сливу акумулације Дренова, Гласник Географског друштва Републике Српске, Свеска 10, Бања Лука, 2007.

Радислав Тошић: Биланс наноса у сливу ријеке Укрине, Гласник Географског друштва Републике Српске, Свеска 10, Бања Лука, 2007.

Радислав Тошић: Генеза и морфолошка еволуција Грлићког поља, Гласник Географског друштва Републике Српске, Свеска 11, Бања Лука, 2007.

Радислав Тошић: Геоморфолошко картирање примјеном савремених технологија, Гласник Географског друштва Републике Српске, Свеска 12, Бања Лука, 2008.

Милојевић Ж.Б. Главне долине у Југославији, Посебна издања Одељ. Природно-математичких наука САНУ, CLXXXVI, 5, Београд, 1951.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Провјера укључује оцјену активности у току рада на терену; оцјену урађене тематске картографске подлоге, оцјену дневника теренског рада и завршну провјеру.

Теренска настава	40%	Тематска картографска подлога	20%	Дневник теренског рада	20%	Завршна провјера	20%
-------------------------	------------	--------------------------------------	------------	-------------------------------	------------	-------------------------	------------

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Радислав Тошић

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ГЕОГРАФИЈА НАСЕЉА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	V и VI	2+2, 2+2	9
Наставници	Др Мира Мандић, редовни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Нема услова за слушање предмета. Услов за полагање је положен испит Основи антропогеографије.	Положен испит

Циљеви изучавања предмета:

Формирање предодби о просторном размјештају насеља на Земљи, факторима оснивања и развоја и насеобинским процесима. Спознавање значаја руралног простора и његове одрживости за укупни развој. Анализа типолошких и развојних карактеристика сеоских насеља. Усвајање знања о факторима развоја и релевантним процесима у развоју и трансформацији градских насеља и њиховом утицају на регионалну организацију и просторни развој. Упознавање развојних карактеристика и просторно-функционалне организације насеобинског система Босне и Херцеговине (Републике Српске).

Исходи учења (стечена знања):

Овладавање научном материјом омогућава развој способности конкретне примјене знања о насељима и њиховој функцији у организацији и развоју геопростора. Приступ настави омоћава студентима развијање истраживачких способности, овладавање методологијом, методама и техникама истраживања у функцији упознавања локалне средине, развоја и уређења руралних насеља и простора, усвајање примјенивих знања о развоју градских насеља и урбаних структура у контексту демографске, социоекономске и еколошке одрживости урбаних система, формирање објективних предоджби о глобалним процесима у урбаним регијама и њиховој улози у просторно-функционалној организацији и успостављању уравнотеженог развоја геопростора.

Садржај предмета:

1. Појава, развој и значај географије насеља у систему географских и сродних наука и научних дисциплина
Методе и технике истраживања насеља
2. Физичко-географска основа простора као фактор развоја насеља, границе насељености
Утицај природно-географских фактора на развој и карактеристике насеља –анализа на примјерима
3. Друштвено-географских фактори развоја насеља
Утицај друштвено-географских фактора на развој и карактеристике насеља –анализа на примјерима
4. Релевантна географска обиљежја насеља
Анализа међуусловљености појединих географских обиљежја насеља
5. Географске основе просторног размјештаја и микроположаја насеља
Типични географски положаји –утицај на развој насеља –пријмери, рад с топографским картама
6. Историјско-географски развој насеља: фазе, просторни размјештај, развојне карактеристике, улога у простору
Улога и значај насеља у развоју и организацији простора – историјско-географски приступ - компаративна анализа
7. Теоријски и практични приступи типологији насеља; Привремена насеља – типови и функције, трансформација
Примјери традиционалних и савремених привремених насеља –компаративна анализа
8. Сеоска насеља и рурални простор – општа обиљежја руралног простора, села и атара
Индикатори издвајања руралног простора, Типологија и структура атара – рад с катастарским картама
9. Типологија сеоских насеља – приступи, проблеми, практични значај

Компаративна анализа типолошких карактеристика насеља и развојних могућности

10. Утицај савремених друштвено-географских процеса на трансформацију сеоских насеља, атара и посједа; Мјере и посљедице аграрне реформе; Савремени развојни процеси и промјене у насеобинском систему
Анализа на примјерима – регионалне разлике у испољености друштвених процеса
11. Савремене тенденције у развоју сеоских насеља у свијету
Компаративна анализа развојних процеса насеобинске мреже руралних простора – примјери (рурални простор по континентима)
12. Развојни проблеми и карактеристике насеобинске мреже руралних подручја у окружењу
Издавање руралних проблемских подручја у региону
13. Географско-историјски развој и типолошке карактеристике сеоских насеља у БиХ
Анализа развојних карактеристика и процеса у насеобинском систему-историјско-географски приступ
14. Актуелни проблеми савременог развоја сеоских насеља у Босни и Херцеговини и Републици Српској
Издавање просперитетних и проблемских руралних подручја, гашење насеља; Могућности и ограничења ревитализације руралних подручја
15. Савремени проблеми и приступи валоризацији руралног простора у пракси и документима Европске Уније
Развојне стратегије руралног развоја, комплексна валоризација руралног простора, социоекономска трансформација села
Појам града, развој урбане географије и географских истраживања градова *Методe и технике истраживање урбаних система*
17. Историјско-географски развој градова и њихова улога у геопростору
Компаративна анализа развојних карактеристика и функција града у простору (историјско-географски приступ)
18. Фактори, степен, динамика и карактеристике урбанизације свијета
Компаративна анализа развојних фаза урбанизације на примјерима континента и регија
19. Развој градских функција и функционална класификација градова
Анализа функционалних типова града на примјерима - утицај на простор
20. Теорије и модели просторне организације града
Анализа теорија и модела, методологија истраживања
21. Елементи и фактори просторне структуре града – искориштавање градског земљишта
Примјери просторно-функционалне организације – анализа, картографско приказивање
22. Просторно-функционална структура града – услужне функције- развој, просторна дистрибуција и доступност
Примјери типова пословних центра; Услуге и социоекономска развијеност града - анализа
23. Производна и стамбена функција у градском простору – фактори развоја, просторна организација, развојни процеси
Примјери регионалне диференцијације у просторној организацији производне и стамбене функције- анализа
24. Саобраћајни систем града, комуналне и друге површине градског простора. Саобраћај и проблеми просторно-функционалне организације, просторни концепти
Утицај саобраћаја на просторно- функционалну организацију града
25. Становништво као елемент и фактор просторне структуре града
Демографска и социоекономска анализа урбаних средина-регионалне разлике и проблеми
26. Морфолошка структура и план града. Цвијићева истраживања културно-генетских типова вароши на Балканском полуострву
Културно-историјско наслеђе у функцији савременог развоја
27. Град као екосистем; Методе и приступи у хуманизацији града
Социјални и еколошки проблеми савременог града – примјери - компаративна анализа
28. Фактори и фазе развоја градских насеља на простору Босне и Херцеговине
Анализа развојних проблема у постсоцијалистичком периоду, градови близанци у функцији трансграничног развоја
29. Субурбанизација, градска регија, конурбација, мегалополиси - фактори формирања и развојне карактеристике. Градови као центри моћи. Глобални град. Паметни град.
Издавање урбаних регија, компаративна анализа развојних фактора и карактеристика
30. Град као чвориште у простору -Нодална регија. Утицај гранског и просторног преструктурирања свјетске привреде на развој урбаних система у свијету. Карактеристике развоја градова земаља у

транзицији

16. *Тенденције у савременом развоју и организацији градова. Нодално-функционална регионализација БиХ (РС). Компарација развојних процеса у регионалним урбаним системима*

Методe наставe и савладавање градива:

Предавање, теоријске вјежбе, теренско-практични рад, семинарски рад и консултације. Предавања и вјежбе:

интерактивна настава

Литература:

1. Стаменковић С., Бачевић М. (1992): *Географија насеља*, Географски факултет, Београд
2. Bubalo M., Ćurčić S., Đerčin B.(2021): *Geografija naselja*, zavod za udžbenike, Novi Sad (odabrana poglavља)
3. Мандић, М. (2019): *Географски аспекти руралног развоја*, Географско друштво РС, Бања Лука (одабрана поглавља)
4. Цвијић Ј. (1894): Упутства за проучавање села у Босни и Херцеговини, Босанска вила
5. Мандић М., Живковић М., Папић Д. (2018): Диференцијација руралног простора Босне и Херцеговине у контексту одрживости руралних геосистема у условима климатских промјена. СКУП. Природно-математички факултет Универзитета у Бањој Луци. Бања Лука, стр. 38-54.
6. Vresk M. (2002): *Grad i urbanizacija*, Školska knjiga, Zagreb
7. Мандић М. (2019): *Град у простору и времену*, Географско друштво РС, Бања Лука
8. Грчић М – СлукаН. (2006): *Глобални градови*, Географски факултет, Београд, Географски факултет „Ломоносов“, Москва (одабрана поглавља)
9. Мандић М. (2015): Геопросторне посљедице развоја Републике Српске у контексту промјена у насеобинском систему, Демографска политика Републике Српске - стварност и потребе, Научни скупови, књ. XXXIV, Академија наука и умјетности РС, Бања Лука, стр. 53-70.
10. Карактеристике савременог урбаног развоја Бање Луке, Демографија, књ. IX, Институт за демографију Географског факултета Универзитета у Београду, стр. 167-179.
11. Научни и стручни радови који третирају актуелну проблематику развоја насеља

Облици провјере знања и оцјењивања:

Похађање наставе - 5 бодова; Колоквијум – 20 бодова; Семинарски рад (презентација) – 15 бодова; Усмени испит – 60 бодова.

Похађање наставе	2	Домаћи задатак	Завршни испит	15
Активност на настави	3	Колоквиј	20	60

Посебна назнака за предмет:

-

Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Мира Мандић, редовни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ПРИВРЕДНА ГЕОГРАФИЈА 2			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезан	V и VI	2+2, 2+2	9
Наставник	др Млађен Трифуновић, ванредни професор, Александар Мајић, ма, виши асистент			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Знања стечена из општегеографских и физичкогеографских предмета	

Циљеви изучавања предмета:
<p>СТИЦАЊЕ ЗНАЊА И СПОСОБНОСТИ ПОТРЕБНИХ У ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ САОБРАЋАЈНЕ И ТУРИСТИЧКЕ ГЕОГРАФИЈЕ КАО ЕКОНОМСКОГЕОГРАФСКИХ ДИСЦИПЛИНА. УСВАЈАЊЕ ЗНАЊА О КАРАКТЕРИСТИКАМА, ВРСТАМА И ЗНАЧАЈУ САОБРАЋАЈА И ТУРИЗМА У ПРИВРЕДНОМ СИСТЕМУ. РАЗВИЈАЊЕ СПОСОБНОСТИ ДА СТУДЕНТИ МОГУ УЧИТИ СЛОЖЕНОСТ УТИЦАЈА РАЗВОЈА И ФУНКЦИОНИСАЊА САОБРАЋАЈНИХ И ТУРИСТИЧКИХ СИСТЕМА НА ОРГАНИЗАЦИЈУ ПРОСТОРА. РАЗУМИЈЕВАЊЕ ЗНАЧАЈА ЛОКАЦИОНИХ ФАКТОРА У РАЗВОЈУ САОБРАЋАЈА И ТУРИЗМА И ЊИХОВОГ ПРОСТОРНОГ РАЗМЈЕШТАЈА.</p>

Исходи учења (стечена знања):
<p>РАЗЛИКОВАТИ ОСНОВНЕ ЕЛЕМЕНТЕ САОБРАЋАЈА И ДЕФИНИСАТИ НАЈВАЖНИЈЕ КРИТЕРИЈУМЕ ПОДЈЕЛЕ САОБРАЋАЈА. ИЗДВОЈИТИ И ОБЈАСНИТИ НАЈВАЖНИЈЕ ФАКТОРЕ ЗА РАЗВОЈ И РАЗМЈЕШТАЈ ПОЈЕДИНИХ ВРСТА САОБРАЋАЈА. СХВАТИТИ ЗНАЧАЈ САОБРАЋАЈА У ПРОСТОРНОМ РАЗМЈЕШТАЈУ ПРОИЗВОДНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ. СХВАТИТИ САВРЕМЕНЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ У РАЗВОЈУ САОБРАЋАЈА. ИЗДВОЈИТИ И ОБЈАСНИТИ ГЛАВНЕ ТУРИСТИЧКЕ ВРИЈЕДНОСТИ/МОТИВЕ. ИЗДВОЈИТИ И ОБЈАСНИТИ ГЛАВНЕ ОБЛИКЕ И ФАКТОРЕ ТУРИСТИЧКИХ КРЕТАЊА. РАЗЛИКОВАТИ ЕМИТИВНЕ И РЕЦЕПТИВНЕ ТУРИСТИЧКЕ РЕЈОНЕ. СХВАТИТИ МЕЃУЗАВИСНОСТ ТУРИЗМА И САОБРАЋАЈА И ЊИХОВ ЗНАЧАЈ У ОРГАНИЗАЦИЈИ И ПЛАНИРАЊУ ПРОСТОРА.</p>

Садржај предмета:
<p>ЕКОНОМСКОГЕОГРАФСКИ АСПЕКТИ САОБРАЋАЈА И РАЗВОЈ САОБРАЋАЈНЕ ГЕОГРАФИЈЕ. МЕТОДЕ САОБРАЋАЈНЕ ГЕОГРАФИЈЕ И ПРИМЈЕНА КВАНТИТАТИВНИХ МЕТОДА У САОБРАЋАЈНОГЕОГРАФСКИМ ИСТРАЖИВАЊИМА. КЛАСИФИКАЦИЈЕ САОБРАЋАЈА. ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ САОБРАЋАЈА. ИСТОРИЈСКО-ГЕОГРАФСКИ ПРЕГЛЕД РАЗВОЈА САОБРАЋАЈА. ПРИРОДНОГЕОГРАФСКИ ФАКТОРИ РАЗВОЈА И РАЗМЈЕШТАЈА САОБРАЋАЈА. ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСКИ ФАКТОРИ РАЗВОЈА И РАЗМЈЕШТАЈА САОБРАЋАЈА. НАУЧНО-ТЕХНОЛОШКИ ПРОГРЕС И САОБРАЋАЈ. ОСНОВНИ ФАКТОРИ ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈЕ САВРЕМЕНОГ САОБРАЋАЈА. ГЛАВНИ РОБНО-ПРОМЕТНИ ТОКОВИ У СВИЈЕТУ. РАЗВОЈ И РАЗМЈЕШТАЈ ДРУМСКОГ САОБРАЋАЈА. ДРУМСКИ САОБРАЋАЈ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ И БИХ. РАЗВОЈ И РАЗМЈЕШТАЈ ЖЕЉЕЗНИЧКОГ САОБРАЋАЈА. ЖЕЉЕЗНИЧКИ САОБРАЋАЈ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ И БИХ. РАЗВОЈ ВОДЕНОГ САОБРАЋАЈА И ГЛАВНИ ПОМОРСКИ ПРАВЦИ. СТРУКТУРНЕ И ПРОСТОРНЕ ПРОМЈЕНЕ У ПОМОРСКОМ САОБРАЋАЈУ. ОДЛИКЕ РИЈЕЧНО-ЈЕЗЕРСКО-КАНАЛСКОГ САОБРАЋАЈА. ВОДЕНИ САОБРАЋАЈ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ И БИХ. СИСТЕМ ПАН-ЕВРОПСКИХ КОРИДОРА И ЗНАЧАЈ ЗА САОБРАЋАЈНИ СИСТЕМ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И БИХ. РАЗВОЈ И РАЗМЈЕШТАЈ ВАЗДУШНОГ САОБРАЋАЈА И САВРЕМЕНЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ. ВАЗДУШНИ САОБРАЋАЈ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ И БИХ. ПОШТАНСКО-ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНИ САОБРАЋАЈ. РАЗВОЈ ИНТЕГРАЛНОГ (КОМБИНОВАНОГ) САОБРАЋАЈА. ГРАДСКИ САОБРАЋАЈ – РАЗВОЈ И ПРОБЛЕМИ. УЛОГА САОБРАЋАЈА У ПРОСТОРНОМ РАЗМЈЕШТАЈУ ПРИВРЕДНИХ ДЈЕЛАТНОСТИ. САОБРАЋАЈ И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ. САОБРАЋАЈНО-ПРОСТОРНЕ КОНЦЕНТРАЦИЈЕ У СВИЈЕТУ. ЕКОНОМСКОГЕОГРАФСКИ АСПЕКТИ ТУРИЗМА И РАЗВОЈ ТУРИСТИЧКЕ ГЕОГРАФИЈЕ. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА У ТУРИСТИЧКОЈ ГЕОГРАФИЈИ, ОСВРТ НА МАТЕМАТИЧКО-СТАТИСТИЧКЕ МЕТОДЕ И МОДЕЛЕ. ПРИРОДНОГЕОГРАФСКЕ ТУРИСТИЧКЕ ВРИЈЕДНОСТИ – ЗНАЧАЈ И ПРОСТОРНИ РАЗМЈЕШТАЈ. АНТРОПОГЕНЕ ТУРИСТИЧКЕ ВРИЈЕДНОСТИ – ЗНАЧАЈ И ПРОСТОРНИ РАЗМЈЕШТАЈ. ОБЛИЦИ ТУРИСТИЧКИХ КРЕТАЊА – РЕКРЕАТИВНА И КУЛТУРНА. ЕКСКУРЗИОНА И ИЗЛЕТНИЧКА ТУРИСТИЧКА КРЕТАЊА. ФАКТОРИ ТУРИСТИЧКИХ КРЕТАЊА – ЕКОНОМСКИ. ОРГАНИЗАЦИОНИ, ПОЛИТИЧКИ И КУЛТУРНИ ФАКТОРИ. МАТЕРИЈАЛНА ОСНОВА ТУРИСТИЧКОГ РАЗВОЈА. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ТУРИСТИЧКОГ ПРОМЕТА. ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА И РЕЈОНИЗАЦИЈА. НАЈВАЖНИЈЕ ЕМИТИВНЕ ТУРИСТИЧКЕ РЕГИЈЕ СВИЈЕТА. ВОДЕЋЕ РЕЦЕПТИВНЕ ТУРИСТИЧКЕ РЕГИЈЕ У СВИЈЕТУ. ГЛАВНИ ПРАВЦИ ТУРИСТИЧКИХ ТОКОВА У СВИЈЕТУ. ТУРИЗАМ И САОБРАЋАЈ – МЕЃУЗАВИСНОСТ ТУРИЗМА И ДРУМСКОГ САОБРАЋАЈА.</p>

Међузависност туризма и жељезнице. Међузависност туризма и водених врста саобраћаја. Туризам и ваздушни саобраћај. Туризам и животна средина – позитивни и негативни утицаји. Туризам и одрживи развој – Агенда 21 у области туризма. Туристичко планирање простора и управљање. Туристичка политика – појам, циљеви и средства за реализацију. Национална и регионална туристичка политика. Еко-менаџмент систем у туризму. Индикатори за праћење ефеката туризма у простору – одрживи туризам ЕУ. Основне карактеристике туристичке привреде у Републици Српској и БиХ. Међународна трговина – спољна и унутрашња. Трговина као услужна дјелатност и симбол глобализације. Тржиште ЕУ. Тржиште Трећег свијета – примјер Средоземне Африке. основне одлике спољне и унутрашње трговине Републике Српске и БиХ.

Методе наставе и савадавање градива:

Метод усменог излагања, дијалогска метода илустративно-демонстративна метода, самостални рад на картографско-графичком обликовању стратистичких и просторних показатеља.

Литература:

1. Марић, Ђ. (2008), *Саобраћајна географија*, (одабрана поглавља) Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево
2. Rodrigue, J. P. (2006), *The Geography of Transport Systems*, (одабрана поглавља) Hofstra University, Department of Economics&Geography
3. Панев, Н., Темјановски, Р., (2004), *Саобраћајна географија*, (одабрана поглавља) Скопје
4. Бублин, М. (2000), *Саобраћај и простор*, (одабрана поглавља) Сарајево
5. Јовичић, Ж. (1999), *Основи туризмологије*, (одабрана поглавља) Београд-Бања Лука
6. Малић, А. (1998), *Геопрометна обиљежја свијета*, (одабрана поглавља) Загреб
7. Чомић, Ђ., Пјевач, Н. (1997), *Туристичка географија*, (одабрана поглавља) Савезни завод за унапређење хотелијерства-угоститељства, Београд
8. Куртек, П., Билан, М. (1985), *Регионална тржишта свијета и СФР Југославије*, (одабрана поглавља) „Школска књига“, Загреб

Облици провјере знања и оцјењивања:

Похађање наставе	5/3	Семинарски рад	10/6	Завршним испит
Активност на настави	5/3	Колоквиј	30/16	50/25

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Млађен Трифуновић, ванредни професор

УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ
ФАКУЛТЕТ

Основне студије-први циклус

Студијски
програм:

ГЕОГРАФИЈА
Наставни смјер

Назив предмета	НАЦИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА 1			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезан	V и VI	2+2, 2+2	9
Наставници	Проф. др Рајко Гњато; Проф.др Тања Мишлицки Томић			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Геологија за географе, Климатологија са метеорологијом, Геоморфологија, Хидрологија, Биogeографија са географијом земљишта, Математичка и примијењена картографија	положени испити

Циљеви изучавања предмета:

Циљ овог модула је усвајање основних знања о националном простору, његовој геолошкој еволуцији, саставу, тектонским односима, савременој динамици рељефа, хидролошким и климатским карактеристикама. Знања из ове области дају одговоре на питања о постанку тектонског рељефа националног простора, његових облика, дјеловању егзогених процеса и настанку облика рељефа појединих дијелова. У циљу потпунијег сагледавања геопросторних потенцијала, у овом модулу, детерминисане су регионалногеографске компоненте, које имају наглашену улогу у регионалном и укупном развоју националног простора.

Исходи учења (стечена знања):

Кроз овај модул студенти ће стећи неопходна знања о квалитативним својствима физичкогеографских комплекса националног простора, што је претпоставка критичком приступу постојећим и активном приступу новим моделима развоја.

Садржај предмета:

1. Дефиниција, предмет и задаци националне географије. Географски положај националног простора. Историјски развој и однос према другим научним дисциплинама. Савремени аспекти развоја националне географије
2. Постанак и развој националног простора
3. Тектонски процеси и облици. Дјеловање ендегених и егзогених сила
4. Морфотектонска еволуција рељефа. Еволуција Панонског басена. Еволуција Јадранског басена.
5. Морфотектонска еволуција рељефа. Еволуција планинско-котлинске области.
6. Неогени басени – генеза, структура и значај+
7. Рељеф националног простора. Фосилни абразиони рељеф. Фосилни флувијални рељеф.
8. Карст у националном простору. Површински крашки облици. Подземни крашки облици. Остали генетски облици у карсту
9. Хидрографске појаве у красу националног простора, типови краса, фосилни крашки облици
10. Глацијација у националном простору
11. Сеизмолошке одлике националног простора

12. Одлике и структуре рељефа дна и обода Панонског басена
13. Рељеф планинско-котлинске регије. Родопи. Источна и Западна зона млађих вјеначних планина
14. Косовска и Метохијска котлина
15. Рељеф Јадранске регије
16. Клима националног простора. Типови климе. Јадранска клима. Панонска клима. Умјерено-континентална клима.
17. Типови времена и временска стања националног простора. Продори хладног и топлог ваздуха. Једновремени и секундарни продори хладног ваздуха. Класификација временских стања. Утицаји рељефа на приземно кретање ваздуха
18. Хидрографске одлике националног простора. Јадранско море. Ријеке. Језера, баре и мочваре
19. Термалне и минералне воде
20. Педолошка структура националног простора. Постанак и подјела земљишта
21. Типска (развијена) земљишта. Атипска (неразвијена) земљишта
22. Биљни свијет националног простора. Географска условљеност развоја биљног свијета
23. Хоризонтални и вертикални распоред шума
24. Биљни свијет Јадранске, Панонске и Планинске регије
25. Животињски свијет националног простора. Географски размјештај животињског свијета
26. Фауна планинске регије
27. Фауна копнених вода
28. Реликтне и ендемичне врсте животиња
29. Физичко-географска регионализација националног простора
30. Физичко-географска регионализација Републике Српске

Вјежбе:

1. Геолошка хронологија Земље (по П. Николићу) и општи појмови о рељефу националног простора
2. Геолошка грађа геопростора бивше Југославије (представљање на контурној карти палеозојских шкриљаца, мезозојских кречњака, доломита, терцијарних и квартарних седимената)
3. Фаза у еволуцији макрорељефних области
4. Геотектонска структура Динарида (представљање на контурној карти геотектонских јединица (по К. Петковићу)
5. Неогени басени у унутрашњој и спољашњој зони Динарида
6. Фосилни абразиони рељеф јужног перипанонског обода (по Ј. Цвијићу и П. С. Јовановић)
7. Фосилни флувијални рељеф
8. Крашки рељеф (генеза, облици, процес)
9. Глацијална ерозија и акумулација
10. Сеизмичке одлике геопростора бивше Југославије
11. Флиш – поријекло, распрострањење, значај
12. Лес – поријекло, распрострањење, значај
13. Абразија – процес и облици
14. Клима националног простора – типологија, одлике, значај
15. Режији времена
16. Ријечни сливови. Ријечни режими
17. Кориштење и заштита вода

18. Језера – класификација, генеза, искористивост, заштита
19. Термоминералне воде – подјела, генеза, искористивост, значај
20. Земљишта – класификација, генеза, бонитет, заштита
21. Биогеографске одлике простора – биогеоценозе (структура, распрострањеност, очуваност, ендеми, мјере заштите)
22. Физичко-географска регионализација националног простора
23. Физичко-географска регионализација Републике Српске

Методe наставe и савладавање градива:

Стручна знања и способности стичу се кроз следеће облике наставног процеса: предавања, вјежбе и консултације. Предност у настави има фронтални облик рада у форми предавања и практични у форми вјежби.

Литература:

1. Д. Родић: Географија Југославије 1, Београд, 1994.
2. Д. Родић: Географија Југославије, Научна књига, Београд, 1967.
3. Ј.Ђ. Марковић: Географске области у Југославији, Београд, 1967.
4. Ј.Ђ.Марковић: Основи опште физичке географије и геоморфологије, Београд, 1964.
5. Ј.Ђ. Марковић: Физичка географија Југославије, Београд, 1963.
6. П.С. Јовановић: Геоморфологија, Друго издање, Београд, 1960.
7. Ј.Ђ. Марковић: Географија Југославије, Београд, 1964.
8. Ј.Ђ.Марковић: Природа Југославије, Београд, 1967.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Завршни испит се полаже усмено, уз претходно положене колоквије.

Похађање наставе	5	Завршн и	60	Укупно
Активност на	5	Колоквиј	15+15	100

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Рајко Гњато

УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

Основне студије-први циклус

Студијски
програм:

ГЕОГРАФИЈА
Наставни смјер

Назив предмета	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА СВИЈЕТА 1			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезан	V и VI	2+2, 2+2	9
Наставници	Проф. др Тања Мишлицки Томић, Драган Папић, ма			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Геологија за географе, Климатологија са метеорологијом, Биогеографија са географијом земљишта, Геоморфологија	
Циљеви изучавања предмета:	
Основни циљ је да се стицањем релевантних спознаја о географским одликама и специфичностима Европе и Азије, савременим проблемима и карактеристикама њиховог регионалногеографског развоја, уочи улога и значај појединих просторних цјелина (регија) у развоју и функционалној организацији геопростора, њиховој	
Исходи учења (стечена знања):	
Разумјевање и овладавање материјом у теоретском и апликативном смислу	
Садржај предмета:	
Први модул: Регионална географија Европе (опште географске и регионалногеографске одлике и специфичности) 1. Предмет, задаци и циљеви изучавања. Појам регије, регионализма и регионализације. Географски појам, смјештај и положај Европе. 2. Геолошка грађа, рељефна структура и климатске одлике Европе 3. Хидрографске, педолошке и биогеографске одлике Европе 4. Историјско-географски развој и демогеографске карактеристике европског континента 5. Савремени географски развојни процеси и проблеми развоја Европе (Европа у новој научно-технолошкој револуцији, регионални интеграцијски процеси, просперитетни и проблемски региони, трансгранична сарадња и регионални развој...). Европа у процесима глобализације. 6. Европска унија (настанак, развојни процеси и проблеми, просторно-функционална организација, улога и значај у савременим свјетским процесима). Географске регије Европе. 7. Сјеверна Европа – географске одлике и проблеми савременог развоја 8. Западна Европа – опште географске одлике регије. 9. Уједињено краљевство ВБ и С. Ирске и Француска – савремени развојни процеси и географски проблеми развоја, улога у Европи и Свијету. 10. Средња Европа – географске карактеристике, савремени развојни процеси и проблеми 11. Њемачка – географске одлике и савремени регионалногеографски проблеми 12. Јужна Европа – географске одлике и специфичности. Италија – регионалногеографске специфичности. 13. Југоистична Европа – опште географске одлике и савремени социо-културни процеси, развојне предности и ограничења 14. Источна Европа – географске одлике и развојни проблеми. Украјина – регионалногеографске карактеристичности. 15. Руска Федерација – опште географске одлике и регионалногеографске специфичности. Улога и значај у регионалним и глобалним процесима.	
Други модул: Регионална географија Азије (опште географске и регионалногеографске одлике и специфичности) 1. Азија – опште географске карактеристике и специфичности континента. Географски појам Азије, географске одреднице смјештаја и положаја. 2. Геолошка грађа, рељефна структура и климатске одлике Азије. 3. Хидрографске, педолошке и биогеографске одлике Азије. 4. Историјско-географски развој азијског континента. 5. Савремене друштвено-географске карактеристике Азије, њена улога и значај у свијету. Регионалногеографска подјела Азије. 6. Југозападна Азија – географске одлике и проблеми савременог развоја. Улога и значај ЈЗ Азије у свијету.	

11. Југоисточна Азија – опште географске карактеристике и специфичности регије.
12. Индонезија и Вијетнам – савремени географски проблеми развоја, регионална и интеррегионална улога и
Значај.
13. Источна Азија – географске одлике и савремени развојни процеси.
14. Јапан – географски проблеми развоја. Улога и значај у Азији и Свијету.
15. Кина – опште географске и регионалне специфичности. Улога и значај у глобалним процесима.

Методe наставe и савадавање градива:

Предавање, вјежбе, семинарски рад и консултације. Предавања и вјежбе: интерактивна настава

Литература:

1. Давидовић, Р. (2004). Европа – регионална географија, ПМФ, Нови Сад.
2. Бјеловитић, М. (2006). Руска Федерација – регионална географија, Источно Сарајево.
3. Шабић, Д., Вујадиновић, С. (2014). Регионална географија Европе, Географски факултет, Београд.
4. Шабић, Д., Павловић, М. (2007). Глобални и регионални развој Европске уније, Географски факултет, Београд.
5. Мутабџија, Г. (2016). Европски изазови. Источно Сарајево.
6. Живковић, М., Папић, Д., Гњато, Д. (2015). Югoвoстoчнaя европа в контексте отношений центр-периферия, Международной научной конференции Полимасштабные системы «центр-периферия» в контексте глобализации и регионализации: теория и практика общественно-географических исследований, Симферополь, Руска Федерација pp. 160-169.
7. Живковић, М. (2011). Савремене детерминанте географског положаја Југоисточне Европе као фактор развоја, Трећи конгрес српских географа с међународним учешћем, Бања Лука, pp. 533- 541.
8. Кицошев, С. (1996). Азија – државе и регије, ПМФ, Нови Сад.
9. Натек, К., и Натек, М. (2005). Државе Света, Младинска књига, Београд.
10. Научно-стучни часописи.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Похађање наставе - 10 бодова; Колоквијум – 20 бодова; Семинарски рад (презентација) – 10 бодова; Усмени

Похађање наставе	5	Домаћи задатак	Завршни испит	10
Активност на настави	5	Колоквиј	20	60

Посебна назнака за предмет:

-

Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Тања Мишлицки Томић

	УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ПСИХОЛОГИЈА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ECTS бодова
	обавезан	V	2+2	4
Наставник	проф. др Синиша Суботић			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености:
нема	-

Циљеви изучавања предмета:

Увод у основне постулате методологије психолошких истраживања. Објашњење конструкта интелигенције и његове важности за животно и академско постигнуће. Указивање на начин мјерења и лимитације у вези са мјерењем интелигенције. Расвјетљавање структурне организације интелигенције. Указивање на полне сличности и разлике у начину интелектуалног функционисања. Дефинисање базичних особина личности. Разматрање важности особина личности за академско постигнуће. Указивање на важност диспозиционих карактеристика (нпр. интелигенција и особине личности) у предвиђању школског постигнућа, уз осврт на полне разлике у школском постигнућу. Дефинисање основних законитости и принципа развоја (осврт на Пијажеа и Виготског). Приказивање историјског контекста обавезног школовања. Дискусија о инклузији у образовању, као актуелном образовном тренду, уз акцентирање проблема који се уз њу везују. Приказ основних дефиниција и приступа у изучавању мотивације, са освртом на њихове педагошко-школске импликације. Дефинисање појма и основних врста учења и њихових законитости. Дефинисање типова меморије и узрочника заборављања. Дефинисање и објашњење процеса, карактеристика и типова мишљења. Расправа о импликацијама раних трауматских искустава за касније психо-физичко-социјално функционисање јединке. Дискусија о штетности праксе физичког кажњавања дјецe. Упознавање са основним специфичностима поремећаја из аутистичног спектра.

Исходи учења (стечена знања):

Студент ће: разумјети основне принципе методологије психолошких истраживања и биће свјестан специфичности и лимитација у вези са изучавањем психолошких феномена; разумјети различите нивое мјерења и њихове импликације за психолошка истраживања; бити у стању да дефинише интелигенцију, да разумије њену предиктивну вриједност и структурну организацију; знати да резимира и исправно разумије контекстуалистичке критике психометријског схватања интелигенције, глобалне промјене у просјечним нивоима интелигенције (Флинов и Линов ефект) и полне разлике у интелектуалном функционисању; бити упознат са конструктом особина личности и са основним одликама и педагошким импликацијама модела „Великих 5“; разумјети релативни однос и важност диспозиционих детерминанти школског постигнућа, као и разлоге полних разлика у школском постигнућу; разумјети основне атрибуте психолошког развоја; бити упознат са историјским и актуелним контекстом и инхерентним недостацима актуелног школског система; разумјети основне приступе изучавању мотивације и важност мотивације у педагошкој пракси; познавати основе типове учења, мишљења и памћења; разликовати конвергентно и дивергентно мишљење; разумјети важност раних трауматских искустава за детерминисање каснијих негативних животних исхода и проблема; бити успознат са главним аргументима за и против физичког кажњавања дјецe и биће у стању о њима критички да суди; разумјети основне одлике и атрибуте поремећаја из аутистичног спектра.

Садржај предмета:

Увод у методологију психолошких истраживања (осврт на испитивање групних сличности и разлика); Интелигенција; Особине личности (с фокусом на модел „Великих 5“); Диспозиционе детерминанте школског успјеха; Развој (са освртом на Пијажеа и Виготског); Историја компулзивног школског система; Инклузија у образовању; Мотивација у педагошкој пракси; Учење – појам и врсте; Памћење и заборављање; Мишљење; Трауматска искуства из дјетињства; Физичко кажњавање дјецe; Поремећаји

из аутистичног спектра (АСД); Одабране / бонус теме (на основу афинитета студената).			
Методe наставe и савладавање градива:			
Предавања, вјежбе, групни истраживачки пројект, консултације			
Литература:			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Вулфолк. А. (2016). <i>Едукацијска психологија</i>. Загреб, ХР: Наклада слап. 2. Жиропађа, Јб. (2016). <i>Увод у психологију</i> (четврто издање). Београд, РС: Чигоја штампа. 3. Смедеревац, С. & Митровић, Д. (2006). <i>Личност – методи и модели</i>. Београд, РС: Центар за примењену психологију. 4. Заревски, П. (2000). <i>Структура и природа интелигенције</i> (друго издање). Загреб, ХР: Наклада слап. 5. Суботић, С. (2014б). Инклузија, моралност и реалност: одговори на тешка питања. <i>Примењена психологија</i>, 7(4), 515-529. 6. Суботић, С., Димитријевић, С., & Кнежевић, И. (2016). Батина НИЈЕ из раја изашла. У С. Димитријевић (Ур.), <i>Отворено поље развоја: Психо-социјални рад са дјецом и младима</i> (стр. 87-101). Бања Лука, БиХ: Здравно да сте. 7. Гајић, Т. (2015). <i>Поремећаји аутистичног спектра</i> (Радни материјал за предмет „Психологија дјеце с посебним потребама“, студијски програм „Психологија“, школска 2014/15. година). ПИМ универзитет, Бањалука, Босна и Херцеговина. 8. Одабрани чланци (по договору) 9. Материјал (презентације) с предавања 			
Облици провјере знања и оцјењивања:			
Парцијалне провјере знања (колоквијуми), писмено и усмено испитивање			
Присуство и ангажман	10	Тест / колоквиум 2	15
Тест / колоквијум 1	15	Завршни испит	60
Посебна назнака за предмет:			
нема			
Име и презиме наставника који је припремио податке:		Проф. др Синиша Суботић	

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер		

Назив предмета	МЕТОДОЛОГИЈА НАУЧНОГ РАДА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	V	2 + 0	4
Наставник	Др Драшко Маринковић, редовни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
нема	

Циљеви изучавања предмета:
Усвајање основних знања која за циљ имају оспособљавање студената за самосталан истраживачки рад. Учењем о методама научног рада и истраживања и формама и начинима научне спознаје најважнијих елемената научне теорије студенти ће бити оспособљени за критичко просуђивање литературе. Упознавањем са истраживачким техникама и вредновањем научно-истраживачког рада студенти ће бити оспособљени и за ефикаснију презентацију и промоцију географских истраживања.

Исходи учења (стечена знања):
Студенти требају стећи основна знања за самостално писање и представљање истраживачких радова. У том циљу треба да овладају основним постулатима, принципима и методама научно-истраживачког рада и да усвоје основне принципе и методе писања и презентације научно-истраживачког рада.

Садржај предмета:
Наука: појам и подјела. Научна теорија, научни закони и научно објашњење. Појам и развој научног метода. Раст научних сазнања. Задаци методологије наука. Чиниоци науке и научне дјелатности. Принципи научне дјелатности. Особине личности истраживача. Методе научног рада и истраживања: врсте и подјела. Предмет и циљеви научног истраживања. Научна теорија. Научне хипотезе и варијабле. Емпиријска основа научног сазнања. Научни закони, научно објашњење и предвиђање. Научна истина. Оцјена научног стваралаштва. Етика научног рада. Ауторска права. Пројекат научног истраживања: врсте, структура и критеријуми за избор методолошког приступа. Вредновање научно-истраживачког рада. Цитираност и рангирање. Кориштење цитатних база (Кобсон, Web of Science, Scopus, Google Scholar,...). Impact Factor и Hirsch-ов index. Публиковање и врсте научних публикација (научна монографија, научни часопис, зборник радова, оригинални научни рад, стручни рад,...). Водећи географски часописи. Прикупљање, одабир и проучавање литературе и извора података. Писање научног рада. Начин кориштења и цитирања литературе (стилови: Чикашки, Харвардски, АПА, ...). Техничка и стилска обрада текста. Анализа и обрада података. Табеларно, графичко и картографско представљање резултата истраживања. Писање извјештаја о завршеном истраживању. Евалуација резултата истраживања. Презентација научног рада. Методе и технике презентације научног истраживања. Структура презентације. Промоција научног рада. Промоција географске науке.

Методје наставе и савладавање градива:
Стручна знања и способности ће се обезбиједити кроз предавања и консултације.

Литература:
Б.Бурђев: Методологија научног рада, Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Институт за географију, Нови Сад, 2000. П.Мандић: Методологија научног рада, Академија наука и умјетности Републике Српске, Бања Лука, 2004. З.Поповић: Како написати и објавити научно дјело, Институт за физику, Београд, 2004.

Облици провјере знања и оцјењивања:
Провјера знања се обавља писмено (тест) у току семестра. Завршни испит се полаже писмено (тест) и усмено. Предат и одбрањен семинарски рад је услов за приступање писменом тесту, односно усменом испиту.

Настава	5	Тест	20	Семинарски рад	15	Завршни испит	60
Посебна назнака за предмет:							
Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Драшко Маринковић, редовни професор							

	УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ПЕДАГОГИЈА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ECTS бодова
	обавезан	VI	2+1	4
Наставници	Доц. др Татјана Марић			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености:
нема	-

Циљеви изучавања предмета:

Упознавање са савременом педагошком терминологијом и категоријалним педагошким појмовима; Увод у основне постулате педагогије и специфичности васпитања; Упознавање са моћи и граница развоја и васпитања личности; Упознавање са наставничким компетенцијама са посебним освртом на СТЕМ компетенције; Упознавање са структуром васпитно-образовног процеса са примјеном интерактивних метода рада; Разматрање важне улоге одјељенског старјешине и примјена савјетодавног разговора; Примјена ненасилне комуникације у рјешавању конфликта и превенцији насиља; Упознавање и примјена метода васпитног рада (примјена трансакционоаналитичког приступа); Упознавање успешне припреме за наставу уз примјену и подстицање критичког мишљења; Примјена метода и техника инклузивног образовања; Упознавање и примјена успешне комуникације и сарадње са родитељима; Упознавање са медијском педагогијом.

Исходи учења (стечена знања):

Студенти ће бити способни да: препознају категоријалне педагошке појмове; примјењују савремену педагошку терминологију; разумију и тумаче предмет педагогије; препознају специфичности васпитања; препознају димензије и ограничења васпитања личности; упознају и развијају наставничке компетенције, са посебним освртом на СТЕМ компетенције; самостално креирају наставни процес примјењујући интерактивне методе рада; процјењују које начине реаговања ће користити у конфликтним ситуацијама и превенцији насиља; сазнају улоге одјељенског старјешине и како водити успешан савјетодавни разговор са ученицима (примјеном недирективног приступа); примјењују технике и методе трансакционоаналитичког приступа у учионици; примјењују инклузивно образовање са посебним освртом на израду индивидуализованог наставног програма; спознају како организовати наставни процес да у њему раду судјелују ученици и наставници; креирају ситуације за социјално и емоционално укључивање у наставу; спознају како остварити успешну сарадњу са родитељима, упознају моћ и границе медијског васпитања.

Садржај предмета:

Педагогија наука о васпитању - моћ и границе васпитања, Наставничке компетенције – развој СТЕМ компетенција наставника; Комуникација у васпитању и образовању; Улога наставника у рјешавању конфликта и превенцији насиља међу ученицима, Васпитни рад у одјељенској заједници – методе и средства васпитања; Савјетодавни рад са ученицима; Управљање понашањем и дисциплина (примјена трансакционе анализе у учионици); Припремање наставника за наставу, Подстицање критичког мишљења у настави, Инклузивно образовање – рад са дјецом са посебним потребама, Начини комуникације са родитељима, Медијско васпитање.

Методe наставе и савладавање градива:

Настава се изводи у виду интерактивно заснованих и мултимедијски подржаних предавања,

индивидуализованих студентских задатака, те отворених дискусија, радионица, критичког осврта на прочитану литературу.

Практична настава

Рад у мањим групама, израда истраживачких инструмената, примена истих са студентима, статистичка обрада добијених података, интерпретација резултата истраживања, доношење закључака са предлозима мјера за побољшање стања педагошког рада у спорту.

Радни задаци: примјена спознаја из педагогије, психологије, дидактике у планирању рада педагога са дјецом спортистима, њиховим родитељима и тренерима

Израда писаних радних задатака током семестра, са роком реализације и примјеном критичког мишљења у рјешавању истог са рјешавањем специфичних проблемских ситуација; израда педагошке документације.

Литература:

Марић, Т. (2017). *Родитељски стилови васпитања, стидљивост дјеце и укљученост ученика у наставу*. Бања Лука: Графомарк

Marić, T. (2011). *Nenasilna pedagoška komunikacija kao prevencija konflikata u školi*. Banja Luka: Grafomark

Matijević, M.; Bilić, V & Opić S. (2016). *Pedagogija za učitelje i nastavnike*. Zagreb: Školska knjiga

Matijević, M. & Radovanović, D. (2011). *Nastava usmjerena na učenika*. Zagreb: Školske novine

Njuel, S. & Džefri, D. (2011). *Tranksaciona analiza u učionici – Kako upravljati ponašanjem*. Beograd: Psihopolis

Trnavac, N. i Đorđević, J. (1996). *Pedagogija*. Beograd: Naučna knjiga.

Vodič za planiranje – nastavnici za nastavnike. *Obrazovanje za pravično društvo*. Centar za obrazovne inicijative Step by Step

Материјали (презентације) са предавања

Одабрани чланци по договору

Рјечници, лексикони, енциклопедије, зборници, уџбеници, монографије и часописи о васпитању, образовању и настави.

Веб (WEB) портали о педагогији и васпитању.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Парцијалне провјере знања (колоквијуми), писмено и усмено испитивање

Присуство и ангажман у настави	10	Тест/колоквијум 2	15
Тест/колоквијум 1	15	Завршни испит	60

Посебна назнака за предмет:

нема

Име и презиме наставника који је припремио податке: Доц. др Татјана Марић

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА наставни смјер	

Назив предмета	МЕТОДИКА НАСТАВЕ ГЕОГРАФИЈЕ 1			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	VI	2+4	5
Наставник	др Млађен Трифуновић, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Темељна знања стечена из физичкогеографских, друштвеногеографских и регионалногеографских предмета према наставном програму студија у претходних шест семестара, као и знања и вјештине стечене из корелативних предмета: педагогије, психологије и методичке праксе.	

Циљеви изучавања предмета:
Стицање темељних знања и способности потребних у интерпретацији Методике и дидактике географије као апликативне географске дисциплине. Усвајање потребних знања о значају васпитно-образовног процеса у нашем друштву и могућностима школске географије у реализацији васпитних, образовних и функционалних задатака наставе. Упознавање различитих географских наставних планова и програма у Републици Српској и окружењу. Сгбатање спознајног процеса у настави географије и схватање важности развоја просторног мишљења код ученика. Упознавање са методичким својствима појединих географских тема. Упознавање основних облика наставних припрема.

Исходи учења (стечена знања):
Студенти ће бити оспособљени да дефинишу циљеве и задатаке Методике и дидактике географије и формулишу њен положај у систему географских наука. Разумјети ће методичка својства општегеографских, физичкогеографских, друштвеногеографских и регионалногеографских садржаја. Биће оспособљени да формирају географске појмове, представе и законитости. Студенти ће бити упозбати са значајем и оновним карактеристикама просторног мишљења у настави географије. Студенти ће моћи самостално самосталну израдити писмене припреме за реализацију наставног часа.

Садржај предмета:
Методика и дидактика географије – предмет, задаци и проблеми научне припадности. Циљеви географског образовања у Републици Српској. Садржина географског образовања. Избор наставних садржаја географије. Распоред наставног градива. Корелација географије са другим наставним предметима. Планови програми наставе географије у Републици Српској Спознајни процес у настави географије. Општи и појединачни географски појмови. Географски судови и закључци. Географске везе и закономјерности. Просторно мишљење у настави географије – концепције. Просторно мишљење у настави географије – концепти. Просторно мишљење у настави географије - концепције - графичност. Просторно мишљење у настави географије – просторне метафоре. Методичка својства физичкогеографских тема. Методичка својства друштвеногеографских тема. Методичка својства регионалногеографских тема. Припремање наставника за наставу географије. Основне тезе наставне јединице. Концепт наставне припреме.

Методе наставе и савладавање градива:
Метод усменог излагања, дијалогски метод, илустративно-демонстративни метод, практични рад студената.

Литература:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ромелић, Ј. (2004), <i>Методика наставе географије</i>, ПМФ, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад 2. Lambert, D., Balderstone, D. (2001), <i>Learning to teach geography in the secondary school: A companion to school experience</i>, (одабрана поглавља) London Routledge

3. Трифуновић, М. (2020). *Просторно мишљење у настави географије*. Географско друштво Републике Српске.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Колоквиј, семинарски рад, практични рад, усмени испит

Похађање наставе	5	Практични рад	20	Завршни испит
Активност на настави	5	Колоквиј	10	60

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Млађен Трифуновић, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА наставни смјер	

Назив предмета	ИСТРАЖИВАЊА У ПЕДАГОШКОЈ ПСИХОЛОГИЈИ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Изборни	V	2+1	2
Наставник	Проф. др Синиша Суботић			
Условљеност другим предметима:				Облик условљености
Циљеви изучавања предмета:				
<p>Циљ предмета Истраживања у педагошкој психологији јесте да студентима наставног смјера привлижи проблематику и основне трендове истраживања у домену психологије васпитања и образовања и да, у прилагођеној форми, проведе студенте кроз комплетан процес и све најважније фазе осмишљавања и реализације огледног педагошко-психолошког истраживања.</p>				
Исходи учења (стечена знања):				
<p>Након успјешно положеног предмета, студенти ће моћи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - генерисати и чињенично и рационалистички утемељити идеје за спровођење педагошко-психолошког истраживања; - дефинисати и операционализовати варијабле истраживања; - примијенити основне кораке адаптације или креирања психолошког истраживачког протокола и инструментарија; - извести узорковање и прикупљање испитаника; - креирати базу података и припремити је за вршење статистичке обраде; - интерпретирати резултате добијене над прикупљеним подацима и приказати их на прегледан и систематичан начин; - резимирати главне добијене налазе у форми кратког истраживачког извјештаја. 				
Садржај предмета:				
<ul style="list-style-type: none"> - Претрага и систематизација литературе. - Генерисање истраживачке идеје и формулисање циљева. - Операционализација (израда и/или адаптација) истраживачког протокола и инструментарија. - Прикупљање података. - Формирање и сређивање базе података. - Спровођење анализе података, израда приказа и интерпретација добијених налаза. - Креирање истраживачког извјештаја. 				
Методе наставе и савладавање градива:				
Предавања, интерактивне методе рада, индивидуални и групни рад, практични задаци.				
Литература:				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Murnane, R. J., & Willett, J. B. (2010). <i>Methods matter: Improving causal inference in educational and social science research</i>. Oxford University Press. 2. Navarro, D. J., & Foxcroft, D. R. (2022). <i>Learning statistics with jamovi: A tutorial for psychology students and other beginners</i> (Version 0.75). Authors. 3. Вулфолк, А. (2016). <i>Едукацијска психологија</i>. Наклада слап. 4. Зечевић, И. & Суботић, С. (2021). <i>Социо-емоционалне компетенције и учење</i>. Графид: Бањалука. 5. Одабрани научни чланци, скрипте и туторијали, у зависности од одређене теме истраживања. 				
Облици провјере знања и оцјењивања:				
Практични рад, самостална излагања, завршни испит				
Настава	50	Тестови	Семинарски рад	25
			Завршни испит	25
Посебна назнака за предмет:				
Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Синиша Суботић				

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА наставни смјер	

Назив предмета	ОДАБРАНЕ ТЕМЕ ИЗ ПСИХОЛОГИЈЕ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Изборни	V	2+1	2
Наставник	Проф. др Синиша Суботић			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености

Циљеви изучавања предмета:
<p>Циљ предмета Одабране теме из психологије васпитања и образовања јесте да, кроз интегративни приступ, анализира улогу школског система и породичне динамике на непожељне академске, понашајне и социо-емоционалне исходе код дјеце и омладине школског узраста. Посебан акценат ставља се на улогу коју у оваквим исходима имају адверзивна (неповољна), стресна и трауматска искустава из дјетињства, насилне васпитне методе (укључујући и физичко кажњавање) и сама компулзивна природа школског система.</p>

Исходи учења (стечена зања):
<p>Након успјешно положеног предмета, студенти ће моћи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дати критички осврт на присилну основу актуелног раног образовања и да појасне потенцијално мање насилне образовне алтернативе; - извршити критички осврт на насилне и неоптималне васпитне родитељске стратегије, укључујући и чињенично подржане деконструкције аргумената за употребу физичке казне; - објаснити узрочнике, манифестације и импликације вршњачког насилништва; - планирати интервенцијске стратегије за редукцију вршњачког насиља у школи и стратегије за смањење употребе физичке казне над дјецом у породици; - објаснити везу породичне динамике и стилова родитељства са широким спектром неповољних понашајних, емоционалних и академских исхода код дјеце и омладине, укључујући и интергенерацијски пренос насиља; - образложити претпостављени механизам којим рана адверзивна искустава остављају последице на јединку у понашајном, социо-емоционалном, здравственом и академском смислу; - објаснити главне моделе, манифестације и импликације интрнализујућих и екстернализујућих потешкоћа код ученика.

Садржај предмета:
<ul style="list-style-type: none"> - Историјске и филозофске основе школе и критика актуелне школске парадигме: структура школског система као фацитатор насиља. - „Ненасилне“ алтернативе актуелном образовном систему. - Вршњачко насилништво и сајбер насилништво на школском узрасту. - Везе породичне динамике и стилова родитељства са школским функционисањем, вршњачким насилнишвом и академским постигнућем. - Васпитне стратегије, физичко кажњавање дјеце и интергенерацијски трансфер насиља. - Адверзивна (неповољна) искуства из дјетињства, психосоцијални развој и школско функционисање. - Интернализујући и екстернализујући проблеми код ученика. - Самосталне изборне теме из генералног проблемског оквира.

Методе наставе и савладавање градива:
Предавања, интерактивне методе рада, индивидуални и групни рад, практични задаци.

Литература:
----

6. Зечевић, И., & Суботић, С. (2021). *Социо-емоционално учење и компетенције*. ГРАФИД д.о.о. Бања Лука.
7. Суботић, С., Димитријевић, С., & Кнежевић, И. (2016). Батина НИЈЕ из раја изашла. У С. Димитријевић (Ур.), *Отворено поље развоја: Психосоцијални рад са дјецом и младима* (str. 87-101). Здравом да сте.
8. Вулфолк, А. (2016). *Едукацијска психологија*. Наклада слап.
9. Gershoff, E. T., & Lee, S. J. (Eds.). (2020). *Ending the physical punishment of children: a guide for clinicians and practitioners*. American Psychological Association.
10. Gray, P. (2013). *Free to learn: Why unleashing the instinct to play will make our children happier, more self-reliant, and better students for life*. Basic Books.
11. Reardon, R. M., & Leonard, J. (Eds.). (2020). *Alleviating the educational impact of adverse childhood experiences: School-university-community collaboration*. IAP.
12. Jimerson, S. R., Swearer, S. M., & Espelage, D. L. (Eds.). (2009). *Handbook of bullying in schools: An international perspective*. Routledge.
13. Swearer, S. M., Espelage, D. L., & Napolitano, S. A. (2009). *Bullying prevention and intervention: Realistic strategies for schools*. Guilford Press.
14. Одабрани научни чланци.
15. Скрипте са предавања.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Практични рад, самостална излагања, завршни испит

Настава	25	Тестови	25	Семинарски рад	25	Завршни испит	25
----------------	-----------	----------------	-----------	-----------------------	-----------	----------------------	-----------

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Синиша Суботић

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер		

Назив предмета	ПРИНЦИПИ И МЕТОДЕ ГЕОГРАФСKE РЕГИОНАЛИЗАЦИЈЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
-	Изборни	V	2+1	2
Наставници	Проф. др Рајко Гњато			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености

Циљеви изучавања предмета:
Стицање основних знања из области регионалног развоја и регионалног планирања, те учешће практичног значаја географске регије у савременој друштвеној пракси.

Исходи учења (стечена знања):
Разумјевање и усвајање наставног градива у теоретском и практичном смислу.

Садржај предмета:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Појам географске регије и регионализација 2. Критерији географске регионализације 3. Принципи и методе географске регионализације 4. Фактори регионалног окупљања и регионалне диференцијације простора 5. Регионални таксони (детерминанте, критеријуми издвајања, хијерархија) 6. Класични критеријуми географске регионализације (критеријуми природне средине, територијално-организациони критеријуми, социјално-културни критеријуми) 7. Концепт физиономске регионалногеографске диференцијације 8. Функционална регионализација 9. Структура функционалних регија 10. Савремени приступи у географској регионализацији 11. Остваривање и дефинисање равномјернијег регионалног развоја 12. Географска регија и концепт одрживог развоја 13. Практична примјена географске регионализације у регионалном и просторном планирању 14. Функционални региони - инструменти регионалног планирања, регионалне интеграције и диференцијације ЕУ

Методe наставе и савадавање градива:
Предавање, теренско-практични рад, семинарски рад и консултације. Предавања: интерактивна настава

Литература:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Тошић, Д. (2018). Принципи регионализације, Београд: Географски факултет, 2. Павловић, М. (2019). Географија Србије 1. Београд: Географски факултет 3. Војковић, Г. (2007). Становништво као елемент регионализације Србије. Београд: Српско географско друштво 4. Вујошевић, М., Зековић, С., Маричић, Т. (2012). Нови европски регионализам и регионално управљање у Србији, Књига 1, Посебна издања 89, Београд: ИАУС. 5. Вреск М. (1990). Град у регионалном и урбаном планирању, Шк. Књ. Загреб (Теорија регионалног развоја и њихова примјена у регионализацији) 6. Вреск М. (2001). Основе урбане географије, Шк. Књ. Загреб (поглавље: Град и регија) 7. Грчић, М., Слука, Х. А. (2006). Глобални градови. Београд: Географски факултет. 8. Faludi, А. (2005). Polycentric territorial cohesion policy. Town Planning Review, 76(1). p. 107-117.
Облици провјере знања и оцјењивања:

Похађање наставе - 10 бодова; Колоквијум – 20 бодова; Семинарски рад (презентација) – 10 бодова; Усмени испит – 60 бодова.

Похађање наставе	5	Домаћи задатак	Завршни испит	10
Активност на настави	5	Колоквијум	20	60
Посебна назнака за предмет:				
-				
Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Рајко Гњато				

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ГЕОГРАФСКИ РЕСУРСИ И ОДРЖИВИ РАЗВОЈ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	изборни	VIII	2+1	2
Наставник	Проф. др Тања Мишлички Томић			
Условљеност другим предметима:			Облик условљености	
Привредна географија			Положен испит	
Циљеви изучавања и предмет :				
Циљ предмета је да се усвоје знања о територијалности ресурса, структури и њиховом значају у простору, те сагледају ресурси у функцији одрживог развоја.				
Исходи учења (стечена знања):				
Студенти ће бити оспособљени да разумеју просторни размјештај ресурса, обим експлоатације ресурса, економску исплативост, те дефинишу појма одрживости и значај концепције одрживог (усклађеног) развоја.				
Садржај предмета				
1. Увод – географски ресурси: појам и дефиниција; 2. Минералне сировине и њихова лежишта; 3. Класификација минералних сировина; 4. Специфичности минералних сировина; 5. Конзервација минералних сировина; 6. Неравномјерност размјештаја резерви и производње минералних сировина; 7. Стратегијски значај минералних сировина; 8. Истраживање лежишта минералних сировина; 9. Фосилна горива: резерве, употреба и изгледи у одрживом развоју наше планете; 10. Хидросферни комплекс као географски ресурс; 11. Атмосфера као извор енергије; 12. Енергетски ресурси: врсте енергије и алтернативна енергија; 13. Нуклеарна енергија – изазов савременом човјечанству; 14. Економичност, политика и одрживост ресурса; 15. Значај и географски размјештај минералних сировина у Републици Српској.				
Методе наставе и савладавање градива:				
Предавања, семинарски рад, теренски рад, консултације; интерактивна настава.				
Литература:				
1. Минералне сировине Републике Српске (2011), Монографија, Републички завод за геолошкаистраживања РС, https://www.geozavodrs.com/ 2. Ресурси Републике Српске, Академија наука и умјетности Републике Српске, Бањалука, 2008 3. Црногорац Ч., Спахић М. (2012): Основи геокологије, АРТПРИНТ, Бањалука, стр. 259 – 266. 4. Научно-стручни часописи, Зборници радова, интернет извори				
Облици провјере знања и оцјењивања:				
Континуална провјера знања; завршна провјера знања – провјера знања задацима објективног типа; самосталан рад: учење, консултације; оцјене од 5/F – 10А (Болоњски принцип); 40 бодова предиспитне обавезе: ТЕСТ 1 - 15 бодова; ТЕСТ 2 – 15 бодова; тестови: I+II = 30 бодова, радна свеска и практикум: 10 бодова; 60 бодова – завршни испит;				
ТЕСТ 1	15 бодова	Завршни испит	60 бодова	
ТЕСТ 2	15 бодова			
РАДНА СВЕСКА и ПРАКТИКУМ	10 бодова	УКУПНО БОДОВА	100	
Посебна назнака за предмет:				
Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Тања Мишлички Томић				

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА наставни смјер	

Назив предмета	УПРАВЉАЊЕ ПОНАШАЊЕМ У УЧИОНИЦИ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	изборни	VI	2+1	2
Наставник	доц. др Татјана Марић			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
нема	нема

Циљеви изучавања предмета:
<p>Указати на комплексност управљања понашања у учионици, те размотрити улогу и значај принципа, фактора, метода и средстава васпитног рада. Упознати и примјенити трансакционалитички приступ у раду наставника. Указати на потребу за развијањем ненасилне комуникације код ученика и наставника. Код студената развити професионалну радозналост и позитивну мотивацију за развијањем и одржавањем односа са ученицима у учионици. Упознавањем са основним постулатима како да ученици и наставници остану у ОК позицији. Упознавање и разумијевање увјерења и (животних) позиција ученика. Упознавањем и разумијевање значаја структурирања времена (часа).</p>

Исходи учења (стечена знања):
<p>Након успјешно савладаног предмета студенти ће моћи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дефинисати основне поставке трансакционалитичког приступа у образовању, - навести и описати филозофске поставке трансакционе анализе, - критички промишљати о карактеристикама позитивне дисциплине, - објаснити значај ненасилне комуникације, - класификовати и објаснити методе и средства управљања разредом, - објаснити специфичности васпитног рада у настави и ваннаставним активностима, - критички анализирати улогу наставника као васпитача, - креирати програм превентивних мјера у циљу смањења и уклањања насиља међу и над дјецом, - осмислити програм рада у васпитно-образовној установи базиран на принципима позитивне дисциплине, - предложити мјере и акције оснаживања васпитног дјеловања у породици и васпитно-образовној установи, - дјеловати у циљу осигурања сигурног и подстицајног окружења за свако дијете.

Садржај предмета:
<p>Основне филозофске поставке трансакционалитичког приступа у образовању. Развијање дисциплине код дјете – конструктивна/позитивна дисциплина. Позитивна дисциплина у разреду. (Не)насилно васпитање дјете – ненасилно рјешавање конфликта у породици и школи. Управљање разредом и разредна дисциплина. Развијање односа у учионици. Помјерање појединих ученика ка ОК позицији. Помјерање групе ученика ка ОК позицији. Учење по моделу – наставник као узор. Его стања, трансакције, односи. Одржавање односа у учионици. Игре које играју ученици. Побједници- губитници. Похвале и казне. Како да наставници остану ОК. Структурирање часа.</p>

Методе наставе и савладавање градива:
<p>Настава се изводи у виду интерактивно заснованих и мултимедијски подржаних предавања, индивидуализованих и интерактивних студентских вјежби и отворених дискусија, радионица, критичког осврта на прочитану литературу, те по потреби у виду пројектних активности.</p>

Литература:
<p>Haris, E. B., Haris T. (2011). <i>Osjećati se ОК – tehnike transakcione analize</i>. Novi Sad: Psihopolis Institut.   Juul J. i Helle J. (2010). <i>Od poslušnosti do odgovornosti: kompetencija u pedagoškim odnosima</i>. Zagreb: Naklada Pelago.</p>

Marić, T. (2011). *Nenasilna pedagoška komunikacija kao prevencija konflikata u školi*. Banja Luka: Grafomark.

Марић, Т. (2017). *Родитељски стилови васпитања, студљивост дјеце и укљученост ученика у наставу*. Бања Лука: Графомарк.

Matijević, M.; Bilić, V i Opić S. (2016). *Pedagogija za učitelje i nastavnike*. Školska knjiga, Zagreb.

Matijević, M. (2017). *Nastava i škola za net generacije*. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Njuel, S., & Džefri D. (2011). *Transakciona analiza u učionici – Kako upravljati ponašanjem*. Novi Sad: Psihopolis Institut.

Prodanović, Lj. (2007). *Proverite kako vaspitavate u školi*. Beograd: Eduka.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Оцјена ће се формирати на основу: похађања и активности на настави (10%); радни задаци (30%), и завршног дијела испита (60%), који се састоји од писменог и усменог дијела испита.

Континуираним присуством на настави и активношћу током семестра студенти могу остварити 10 бодова. Од тога 5 бодова студент може остварити на присуство кроз наставу (предавање и вјежбе) и 5 бодова на активно учешће кроз дискусију и расправе. Током семестра студенти ће радити семинарски рад 30 бодова, што значи да ће остварити укупно 30 бодова (30% од укупно броја бодова). Преостали број бодова од 60 бодова (60% од укупног броја бодова) студент остварује на завршном испиту који се полаже писмено и усмено.

Настава	10	Тестови	-	Семинарски рад	30	Завршни испит	60
----------------	-----------	----------------	----------	-----------------------	-----------	----------------------	-----------

Посебна назнака за предмет:

нема

Име и презиме наставника који је припремио податке: доц. др Татјана Марић

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА наставни смјер	

Назив предмета	ИНКЛУЗИЈА У ОБРАЗОВАЊУ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	изборни	VI	2+1	2
Наставник	доц. др Татјана Марић			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
нема	нема

Циљеви изучавања предмета:
<p>Упознавање са основним постулатима инклузивног образовања; Упознавање са појмом дискриминације и социјалне искључености; Упознавање са наставничким компетенцијама са посебним освртом на рад са дјецом са посебним потребама; Примјена индивидуалног и холистичког приступа у рада са ученицима са потешкоћама у развоју; Разматрање важне улоге наставника у индивидуалном прилагођавању наставних садржаја; Упознавање и примјена ИОП-а (индивидуално образовног плана); Упознавање успјешне припреме за наставу (метода, техника, средстава, наставни садржај); Упознавање и примјена успјешне комуникације и сарадње са родитељима; Примјена основних принципа успостављања и одржавања сарадње са родитељима/породицом.</p>

Исходи учења (стечена знања):
<p>Студенти ће моћи да: објасне концепт инклузивног и квалитетног образовања у контексту социјалне инклузије; разумију и дефинишу појам дискриминације у образовању; објасне узроке социјално искључивања маргинализованих група; објасне одлике наставничких компетенције у раду са дјецом са посебним потребама; анализирају које промјене у погледу садржаја, приступа, структура и стратегија у учењу и подучавању захтјева инклузивно и квалитетно образовање; анализирају утицај инклузивног и квалитетног образовања на професионалну аутономију наставника; развију своје компетенције за обезбјеђење инклузивног и квалитетног образовања у учионици; креирају приједлог примјене ИОП-а за свој наставни предмет.</p>

Садржај предмета:
<p>Основни појмови и принципи концепције инклузивног образовања. Дискриминација у образовању. Стереотипи и предрасуде – социјална искљученост. Инклузија у школи. Компетенције наставника за различитост. Индивидуални и холистички приступ у раду са ученицима са посебним потребама. Идентификација потреба, способности и интереса дјетета. Улога наставника у индивидуалном прилагођавању наставних садржаја. Значај тимског рада и мулсекторске сарадње и подршке дјечи са потешкоћама у развоју. Елементи опсервације и анализе опсервацијског инструмента. Анализа ИЕП-а у односу на редовни НПП. Упознавање са принципима позитивне интеракције. Сарадња и ефикасна комуникација са родитељима и породицом.</p>

Методе наставе и савладавање градива:
<p>Настава се изводи у виду интерактивно заснованих и мултимедијски подржаних предавања, индивидуализованих студентских задатака, те отворених дискусија, радионица, критичког осврта на прочитану литературу. Практична настава Рад у малим групама, радионице. Радни задаци: рјешавање специфичних проблемских ситуација; израда педагошке документације.</p>

Литература:
Генерална скупштина УН. (2019). <i>Report of the Special Rapporteur on the right to education</i> , no.

A/74/243. <https://undocs.org/A/74/243>

Ђерић, И. (2016). Како наставници подстичу аутономију ученика. У Максић, С. и Ђерић, И. (ур.), *Развој истраживачке праксе у школи*. Београд: Институт за педагошка истраживања.

Ивић, И., Пешикан А. и Антић, С. (2001). *Приручник за примену метода активног учења/наставе*. Београд: Институт за психологију.

http://www.pefja.kg.ac.rs/preuzimanje/Materijali_za_nastavu/Prirucnik.pdf

Илић, М. (2012). *Инклузивна настава*. Источно Сарајево: Универзитет у Источном Сарајеву.

Кафеџић, Ј. (2015). Стручно усавршавање наставника за одгојно-образовни рад у инклузивним одјељењима. У: *Унапређење социјалне инклузије дјеце са потешкоћама у развоју у Унско-санском кантону*. Сарајево: Save the Children.

Комитет за права особа с инвалидитетом УН. (2017). *Општи коментар на члан 24 Конвенције о правима особа с инвалидитетом: ПРАВО НА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ* (превод: MyRight). (2016).

Оригинал: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRPD/C/GC/4&Lang=en

Лазор, М. и Малићан-Винкић, Д. (2016). *Упутство за израду наставног материјала у складу са принципима универзалног дизајна*. Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, Влада Републике Србије. http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2016/02/uputstvo_za_izradu_nastavnog_materijala_univerzalni_dizajn.pdf

Маџура, С. (2015). *Инклузивно образовање - квалитетно образовање за све*. Факултет Педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.

Станковић-Јанковић, Т., Партало, С. Јосифовић-Елезовић, Глишћ, Т & Кевић-Зрнић (2021).

Вршњачко образовање у инклузији - иницијални приручник за студенте и наставнике. Филозофски факултет Универзитета у Бањој Луци.

УНИЦЕФ. (2014). Приступ школи и образовно окружење II – Универзални дизајн за учење, Вебинар-стручни приручник. Њујорк: УНИЦЕФ.

<https://www.unicef.org/eca/sites/unicef.org.eca/files/Booklet%2011%20-%20Serbian%20Version.pdf>

Шућур, З. (2004). Социјална искљученост – појам, приступи и операционализација. *Ревуја за социологију*, 35(1-2), 45-60. Загреб: Хрватско социолошко друштво.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Оцјена ће се формирати на основу: похађања и активности на настави (10%); радни задаци (30%), и завршног дијела испита (60%), који се састоји од писменог и усменог дијела испита.

Континуираним присуством на настави и активношћу током семестра студенти могу остварити 10 бодова. Од тога 5 бодова студент може остварити на присуство кроз наставу (предавање и вјежбе) и 5 бодова на активно учешће кроз дискусију и расправе. Током семестра студенти ће радити радне задатке са назначеним роком реализације, практични радни задаци ће се бодовати са 10 бодова, што значи да ће остварити укупно 30 бодова (30% од укупно броја бодова). Преостали број бодова од 60 бодова (60% од укупног броја бодова) студент остварује на завршном испиту који се полаже писмено и усмено.

Настава	10	Радни задаци	30	Тестови	-	Завршни испит	60
----------------	-----------	---------------------	-----------	----------------	----------	----------------------	-----------

Посебна назнака за предмет: нема

Име и презиме наставника који је припремио податке: доц. др Татјана Марић

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ХЕРМЕНЕУТИЧКИ ПРИСТУП У ПЛАНИРАЊУ И ИЗВОЂЕЊУ НАСТАВЕ ГЕОГРАФИЈЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Изборни	VI	2+1	2
Наставник	Др Млађен Трифуновић, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Педагошке теорије когнитивног развоја. Теорије учења.	

Циљеви изучавања предмета:
Објашњење процеса интерпретације као размјене значења. Анализа повезаности теорије интерпретације и наставе географије. Оспособљавање студената да сами планирају и изводе наставне јединице засноване на основним постулатима херменеутичке теорије.

Исходи учења (стечена знања):
Студенти ће схватити основне карактеристике и значај херменеутичке теорије у настави географије. Разумјет ће разлике у интерпретативној позицији наставника и ученика у процесу наставе географије. Схватиће појам интерактивне наставе географије као херменеутички процес. Моћи ће успјешно код ученика формирати свијест о значају дијалога у настави географије. Студенти ће бити оспособљени да припремају и изводе наставу на основу херменеутичке теорије.

Садржај предмета:
Основне карактеристике херменеутичке теорије и њена релевантност за наставни процес. Хоризонт интерпретације као основа наставне ситуације. Појам херменеутичког круга. Херменеутичка критика репродуктивног модела наставе и формализованог појма интеракције. Вишезначност географских категорија и врсте интерпретације. Настава као херменеутички процес размјене интерпретација. Медијалност појединих наставних средстава у настави географије. Херменеутичка позиција ученика у наставном процесу. Херменеутичка позиција наставника у наставном процесу. Функција наставног питања у интерпретативној настави географије. Планирање наставних јединица на основу херменеутичке теорије.

Метод наставе и савладавање градива:
Метод демонстрације. Дијалошки метод. Проблемска настава.

Литература:
1. Гадамер, Х.Г. (1978). Истина и метода. ИП Веселин Маслеша, Сарајево, 2. Gallagher, S. (1992). Hermeneutics and education. AlbanyState: University of New York Press. 3. Марић, Ђ., Трифуновић, М. (2014). Практикум методике наставе географије. Природно-математички факултет. Бања Лука.

Облици провјере знања и оцјењивања:
Провјера знања се обавља путем теста и практичне демонстрације (наставне припреме). Завршни испит садржи и усмени дио.

Настава	5	Тест	10	Практични рад	25	Завршни испит	60
----------------	----------	-------------	-----------	----------------------	-----------	----------------------	-----------

Посебна назнака за предмет:
Нема

Име и презиме наставника који је припремио податке:
Др Млађен Трифуновић, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	КОНСТРУКТИВИСТИЧКА ТЕОРИЈА У НАСТАВИ ГЕОГРАФИЈЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Изборни	VI	2+1	2
Наставник	Др Млађен Трифуновић, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Педагошке теорије когнитивног развоја. Теорије учења.	

Циљеви изучавања предмета:
Схватање суштине конструктивистичке теорије учења и поучавања. Разумијевање начина на који се формирају значења у настави географије. Оспообљавање студената да сами планирају и изводе наставне јединице засноване на конструктивистичкој парадигми.

Исходи учења (стечена знања):
Студенти ће схватити основне карактеристике и значај конструктивистичке теорије у настави географије. Моћи ће успјешно код ученика формирати географске појмове на начелима конструктивистичке теорије. Студенти ће моћи припремати и изводити наставу према конструктивистичким начелима.

Садржај предмета:
Епистемологија географског садржаја – од чињенице као репродукције стварности до друштвене условљености процеса учења. Пијаже – етапе когнитивног развоја и географски садржаји. Виготски – културносоцијална база учења у географији. Брунер – дјело, слика и географија као симболичка форма. Глазерфелдов радикални конструктивизам. Како поучавати географски садржај према конструктивистичким принципима - шема конструкције сазнања. Карактеристике конструктивистички усмјереног наставника географије. Социјални конструктивизам и групни рад у настави географије. Примјерни планирања наставних јединица помоћу конструктивистичке парадигме.

Метод наставе и савладавање градива:
Метод демонстрације. Дијалогски метод. Проблемска настава. Метод игре.

Литература:
1. Трифуновић, М. (2020). Просторно мишљење у геонаукама - основне концепције, модели психокогнитивног развоја и методологија истраживања. Географско друштво Републике Српске, Бања Лука, 2020. 2. Firth, Roger (2012). What constitutes knowledge in geography? Chapter 4 In book: Debates in Geography Education (pp.59-74). Routledge. 3. Larochelle, M., Bednarz, N., & Garrison, J. (Eds.). (1998). <i>Constructivism and Education</i> . Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511752865

Облици провјере знања и оцјењивања:
Провјера знања се обавља путем теста и практичне демонстрације (наставн припреме). Завршни испит садржи и усмени дио.

Настава	5	Тест	10	Практични рад	25	Завршни испит	60
----------------	----------	-------------	-----------	----------------------	-----------	----------------------	-----------

Посебна назнака за предмет:
Нема

Име и презиме наставника који је припремио податке:
Др Млађен Трифуновић, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ТЕРЕНСКА НАСТАВА 3			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезан	VI и VII		4
Наставник	Сви наставници и сарадници који су ангажовани на Студијском програму географије - наставни смјер			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
-	Нема условљености

Циљеви изучавања предмета:
Реализација теренске наставе је у функцији спознаје природних и антропогених садржаја те функција у оквиру националног простора, с акцентом на међузависност просторних елемената и фактора.

Исходи учења (стечена знања):
Након обављене теренске наставе и анализе профила, и претходно стечених знања, студенти ће додатно изградити могућност критичког осврта на развојне ресурсе, могућности и проблеме у оквиру предметних просторних цјелина.

Садржај предмета:
Предложени итинерер може се мијењати у складу са потребама. Профил Теренске наставе 3: <ol style="list-style-type: none"> дан: Бања Лука-Јајце-Бугојно-Макљен-Мостар-Јабланица-врело Буне-манастир Житомислић-Столац-Љубиње-Мркоњићи-манастир Тврдош –Херцеговачка Грачаница-Требиње -ноћење дан Требиње -ХЕ Гранчарево-винарија Анђелићи - пећина Вјетреница - манастир Завала-Петропавловски манастир -Херцеговачка Грачаница- Музеј „Херцеговине“ (ноћење у Требињу) дан: Манастир Добрићево-Билећа-Фатничко и Дабарско поље-Мостар-Томиславград (Дувањско поље)- Купрес- Јањ (Јањске отоке)- Шипово- Плива- Мркоњић Град-Балкана-Крупа на Врбасу-Бања Лука Напомена: У оквиру програма теренске наставе могуће су извјесне промјене на итинерару, сдагласно интересу студената.

Методе наставе и савладавање градива:
Фронтални облик, дискусија након излагања, тренски рад – групни и индивидуални, анализа профила... Студенти воде дневик о пређеном профилу, анализирају садржаје и функције простора, врше тематско картирање и припремају материјал за израду одговарајућих тј. семинарских радова.

Литература:
<ol style="list-style-type: none"> Гњато, Р., Трбић, Г., Маринковић, Д., Гњато, О., & Лојовић, М. (2005). <i>Република Српска: туристички потенцијали</i>. Завод за уџбенике и наставна средства. Б.Ђурђевић: Методологија научног рада, Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Институт за географију, Нови Сад, 2000

Облици провјере знања и оцјењивања: израда семинарских радова, завршни испит.
--

Настава	Тестови	Семинарски рад	Завршни испит
----------------	----------------	-----------------------	----------------------

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Рајко Гњато

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер		

Назив предмета	ПОЛИТИЧКА ГЕОГРАФИЈА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	VII и VIII	2+2, 2+2	9
Наставник	Др Игор Зекановић, редовни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Нема услова за пријављивање и слушање предмета	Положен испит

Циљеви изучавања предмета:
<p>Циљ предавања и вјежби јесте образовање и усвајање знања из политичко-географских и геополитичких садржаја и проучавање њиховог утицаја на струкуру државне, међународне заједнице и међународних односа на микро, мезо имакро нивоу. Дакле, кроз предавања и вјежбе студенти ће усвојити потребна знања о значају и међусобној интеракцији географије и државе, тј. идентификовати сложене политичко-географске и геополитичке процесе и утицај на државне заједнице и њене елементе, те утицају истих на карактеристике и структуру савремене међународне заједнице.</p>

Исходи учења (стечена зања):
<p>Студенти ће се упознати са утицајима географских, политичко-географских и геополитичких процеса на политичко-територијалне јединице, регије и уопште структуру савременог свијета. Усвојиће потребна знања о основама политичке географије, правцима развоја модерне политичке географије као и њеном мјесту у систему наука. Анализом политичко-географске структуре државе, политичког статуса територија, те граница државе студенти ће схватити улогу и значај проучавања политичке географије и политичко-географских садржаја. Студенти ће стећи знања о утицају глобализације и транснационалних интеграција на структуру савременог свијета. Такође, студенти ће усвојити потребна знања о политичко-географској структури свијета послје II свјетског рата, савременој политичкој карти свијета, узроцима нестабилности и кризним политичко-географским регионима у свијету, те политичко-географским и геополитичким карактеристикама Југоисточне Европе.</p>

Садржај предмета:
<ul style="list-style-type: none"> - Основна полазишта у Политичкој географији (увод у предмет); - Правци развоја Политичке географије; - Субдисциплине и сусједне научне дисциплине, геополитика, геополитичке идеје и теорије, геополитичке деформације; - Политичко-географска структура државе – географија и држава; - Територија и географски положај државе; - Политички статус територија – суверенитет и зависност; - Политичка територија државе, величина територије и границе; - Границе државе, принципи разграничења држава; - Гранични спорови, територијални спорови – геополитички приступ; - Становништво – политичко-географска категорија државе, - Централно језгро и глави град државе, административна подјела и територијална кохезија државе; - Република Српска – политичко-географске и геополитичке карактеристике; - Историјски преглед промјена на политичкој карти свијета; - Политичко-географски процеси у геопростору бивше СФР Југославије, БиХ; - Босна и Херцеговина – историјско географске, политичко-географске и геополитичке карактеристике; - Политичко-географске промјене у свијету послје Другог свјетског рата, Систем колективне

- безбједности свијета, ОУН, војно-политички савези, хладни рат;
- Савремена политичка карта свијета, противрјечности и контраверзе у савременим међународним односима, нови хладни рат;
- Кризна жаришта у свијету, потенцијална кризна жаришта – политичко-географски приступ;
- Геополитика ресурса;
- Религија и геополитика;
- Логика и структура свјетског система, глобализација, поријекло идеје новог свјетског поретка;
- Геополитичка карактеристике САД;
- Геополитичке карактеристике Русије;
- Геополитичке карактеристике држава Далеког истока, Кина;
- Европска унија – политичко-географски и геополитички аспекти;
- Средоземље и Блиски исток – политичко-географске карактеристике;
- Политичко-географски процеси у Латинској Америци и Африци;
- Геополитичке карактеристике ЈИ Европе,
- Геополитичка утемељеност балканске кризе и савремени политичко-географски и геополитички процеси у Југоисточној Европи;
- Кризна жаришта у ЈИ Европи, Западни Балкан – политичко-географске специфичности.;

Методe наставe и савадавањe градива:

Знања и способности ће се обезбједити кроз сљедеће облике рада: предавања (П), вјежбе (В), семинарски рад (С). Прије изласка на испит, студенти су дужни да положе колоквијуме (К1+К2) из одређене политичко-географске проблематике, те да напишу и усмено одбране семинарски рад. Вјежбе су програмиране тако да у методолошко-техничком смислу прате предавања, те изискују активно учешће студената, везаних за дискусију и анализу савремених политичко-географских и геополитичких процеса у свијету.

Литература:

1. Грчић, М. (2000). Политичка географија. Београд: Географски факултет, Универзитет у Београду.
2. Грчић, М. (2011). Географија религија, Београд: Географски факултет, Универзитет у Београду
3. Стојановић, М. (2001). Политичка географија, геополитика и геостратегија – увод у геополитичко мишљење -Бања Лука: Матица српска Бања Лука.
4. Стојановић, М. (2001). Геополитичка и геостратегијска суштина процеса савременог свијета – противрјечности и контраверзе међународних односа. Лакташи: Графомарк.
5. Стојановић, М. (2002). Геополитика против политике и економије – нови свјетски поредак, глобализација, мондијализација – Лакташи: Графомарк.
6. Зекановић, И. (2020). Унутрашњи фактори геополитичког положаја Републике Српске, Бања Лука: Географско друштво Републике Српске.
7. Зекановић, И. (2020). Спољашњи фактори геополитичког положаја Републике Српске, Бања Лука: Географско друштво Републике Српске.
8. Часописи и Зборници радова: Гласник-Хералд, Глобус, ...

Облици провјере знања и оцјењивања:

Похађање наставе: 5 бодова; Колоквијуми: 20 бодова (Колоквијум 1 и Колоквијум 2); Семинарски рад (презентација): 15 бодова; Завршни испит: 60 бодова.

Активност на настави	5	Домаћи задатак	Завршни испит	60
Семинарски рад	15	Колоквиј	20 (К1+К2)	

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Игор Зекановић, редовни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	НАЦИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА 2			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезан	VII и VIII	2+2, 2+2	9
Наставници	Проф. др Рајко Гњато; Проф. др Тања Мишлички Томић			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Географија насеља, Привредна географија 1, Привредна географија 2, Географија становништва, Национална етнологија	

Циљеви изучавања предмета:
<p>Циљ овог модула је усвајање географских знања о националном простору, његовом историјско-географском развоју, демографским карактеристикама, насељима, економско-географском развоју и мјесту у савременим регионалногеографским развојним процесима. Знања из ове области „говоре“ о питањима етногенезе, историјско-географског, етничког, културног, демографског, социо- економског и уопште друштвеногеографског развоја у оквирима националног простора. Детерминишу се савремени друштвеногеографски и политичкогеографски процеси у националном простору.</p>

Исходи учења (стечена знања):
<p>Кроз овај модул студенти ће се упознати са националним простором и његовим савременим развојним процесима и проблемима развоја. На основу стеченог знања могући су утемељени осврти на развојне процесе у националном простору и приједлози модела регионалног и укупног развоја. Стечена знања имају научну, наставну и апликативну вриједност.</p>

Садржај предмета:
<p>Предавања:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дефиниција, предмет и задаци Националне географије II. Савремени аспекти националне географије 2. Елементи националног простора 3. Историјско-географске основе обликовања и развоја националног простора 4. Појам регије. Критеријуми и принципи географске регионализације. Појам и параметри регионалног развоја 5. Територијална организација националног простора 6. Нодално-функционална регионализација националног простора 7. Нодално-функционална регионализација Републике Српске 8. Нодално-функционална регионализација Федерације БиХ 9. Концепт географских регија Србије и Црне Горе 10. Војводина (друштвено-географске карактеристике) 11. Централна Србија (друштвено-географске карактеристике) 12. Југозападна Србија (друштвено-географске карактеристике)

13. Црна Гора (друштвено-географске карактеристике). Планинско-котлинска Црна Гора. Приморска Црна Гора
14. Република Хрватска – територијална организација
15. Македонија – територијална организација
16. Демографска кретања (регионални карактер)
17. Структуре становништва (регионални карактер)
18. Демографски процеси у националном простору
19. Економско-географски процеси у оквиру националног простора
20. Економско-географска рејонизација националног простора
21. Рурални простор и рурални развој
22. Рурални региони
23. Насеља националног простора
24. Рурална насеља и регионални развој
25. Урбанизација националног простора
26. Европске интеграције и национални простор

Вјежбе:

1. Упознавање са наставним планом и програмом извођења вјежби – презентовање литературе
2. Основни историјско-географског развоја националног простора
3. Период турске владавине и посљедице. Формирање Војне крајине
4. Југославија и југословенске земље до дезинтеграције 1991. године
5. Новоформиране државе на простору бивше Југославије
6. Анализа административно-територијалне организације Републике Српске
7. Анализа административно-територијалне организације Федерације Босне и Херцеговине
8. Нодално-функционалне регије БиХ – илустрација простора
9. Регије Србије и Црне Горе – илустрација простора
10. Војводина – илустрација простора
11. Средња Србија – физиономске цјелине – илустрација простора
12. Територијални размјештај српског становништва у Југозападној Србији – илустрација простора
13. Црна Гора – илустрација регионалних цјелина
14. Република Хрватска – илустрација регионалних цјелина
15. Територијални размјештај српског становништва у Македонији – илустрација простора
16. Анализа кретања становништва и густине насељености у националном простору
17. Анализе структурних промјена становништва
18. Проблеми развоја становништва у Војводини и Централној Србији
19. Проблеми развоја становништва на Косову и Метохији
20. Проблеми развоја становништва Републике Српске
21. Анализа процеса индустријализације, урбанизације и деаграризације
22. Економско-географска рејонизација (илустрација простора)
23. Проблеми развоја руралних насеља у РС, Србији и БиХ
24. Расељена насеља
25. Проблеми уравнотеженог развоја руралних региона
26. Анализа урбаних насеља у националном простору

27. Поларизационе функције урбаних центара
28. Урбане регије – илустрација простора
29. Географска регионализација РС и БиХ (картирање)
30. Географска регионализација Србије и Црне Горе (картирање)

Методe наставe и савладавањe градива:

Стручна знања и способности ће се обезбиједити кроз сљедеће облике рада: предавања, вјежбе и консултације. Предност у настави има фронтални облик рада у форми предавања и практични у облику вјежби.

Литература:

1. Ј. Ђ. Марковић: Географске области СФР Југославије, Завод за издавање уџбеника СР Србије, Београд, 1967.
2. М. Павловић, Ј. Марковић: Географске регије Југославије, Савремена администрација, Београд, 1995.
3. Ј. Ђ. Марковић: Регионална географија СФРЈ, Грађевинска књига, Београд, 1980.
4. Д. Родић: Географија Југославије II, Завод за уџбенике и наставна средства Србије, Београд, 1970.
5. Р. Ђато: Нодално-функционална регионализација Републике Српске, Гласник ГДРС, бр. 2, Бања Лука, 1997.
6. М. Радовановић: Косово и Метохија, Нова демократија, Београд, 2004.
7. Р. Ђато, М. Грчић: Географија за 3. разред гимназије, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Ново Сарајево, 2016.
8. Р. Ђато, М. Гајић, С. Вујадиновић, М. Станојевић: Српска национална географија – теоријска утемељености и могућа улога у рјешавању савремених геополитичких проблема у српским земљама. *Хералд, бр. 15*. Бања Лука: Географско друштво Републике Српске, 2011.
9. R. Gnjato: Theory and practice of the Serbian regional geography, Geographic society of the Republic of Srpska, Herald, vol. 17, Banja Luka, 2013.
10. Р. Ђато, М. Станојевић: Српско национално биће у српском етничком простору – проблеми и изазови. У Зборнику радова: *Обиљежавање 20. годишњице Географског друштва Републике Српске*. Бања Лука: Географско друштво Републике Српске, 2013.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Завршни испит се полаже усмено, уз претходно положене колоквије.

Похађање наставе	5	Колоквиј	15+15	Укупно
Активност на настави	5	Завршни испит	60	100

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Рајко Ђато

УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

Основне студије-први циклус

Студијски
програм:

ГЕОГРАФИЈА
Наставни смјер

Назив предмета	РЕГИОНАЛНА ГЕОГРАФИЈА СВИЈЕТА 2			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезни	VII и VIII	2+2, 2+2	9
Наставници	Проф. др Тања Мишлицки Томић; Светлана Милошевић, ма			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Геологија за географе, Климатологија са метеорологијом, Биогеографија са географијом земљишта, Хидрологија, Геоморфологија	

Циљеви изучавања предмета:
Циљ овог модула је усвајање основних знања о регионалним системима Африке, Аустралије и Океаније, Сјеверне Америке и Јужне Америке, њиховом природно-географском, историјско-географском и друштвено-географском развоју и улози у савременим регионално-географским процесима. Знања из ове области дају одговоре на питања о елементима природно-географског, историјско-географског, демографског, социо-економског и уопште друштвено-географског развоја у регионалним оквирима. У циљу потпунијег сагледавања регионално-географских појава и процеса, у овом модулу, детерминисане су регионално-географске компоненте, које имају наглашену улогу у регионалном и укупном развоју проучаваног простора.

Исходи учења (стечена знања):
Кроз овај модул студенти ће се упознати са регионалним системима Африке, Аустралије и Океаније, Сјеверне Америке и Јужне Америке, регионалним обиљежјима, савременим развојним процесима и проблемима развоја. На основу стеченог знања могући су утемељени осврти на регионалне развојне процесе и формирање критичног мишљења о проблемима регионалног развоја.

Садржај предмета:
<ol style="list-style-type: none">
1. Увод у регионалну географију Африке, положај, границе и величина континента;
2. Рељеф и геолошка грађа Африке;
3. Клима и климатски типови; хидрографија и хидроенергетски потенцијал Африке;
4. Становништво Африке (народи и расе, социо-економска структура и болести становништва);
5. Макрорегионална подјела Африке, природногеографске карактеристике Сјеверне Африке;
6. Регионалногеографски преглед Туниса;
7. Природногеографске и друштвеногеографске карактеристике Западне Африке;
8. Централна Африка, природногеографске карактеристике и регионална подјела ДР Конга;
9. Источна Африка, природногеографске и друштвеногеографске карактеристике;
10. Географске регије Јужноафричке Републике;
11. Природногеографске карактеристике Аустралије;
12. Географске регије Аустралије;
13. Океанија, природногеографске и друштвеногеографске карактеристике;
14. Нови Зеланд, природногеографске карактеристике и географске регије;
15. Антарктик;
16. Географски положај, границе и величина Америка (Америке), основне геолошко геоморфолошке карактеристике;
17. Америка: климатске и биогеографске карактеристике;
18. Сједињене Америчке Државе: положај границе и величина; геолошка грађа и рељеф;
19. Становништво и насеља САД;
20. Привреда САД;
21. Географске регије САД: Сјевероисточна регија и Сјевероисточна централна регија Средњег Запада;
22. Југозападна централна регија, Високе Равнице и Пацифичко приморје;
23. Географски положај, границе и величина Канаде;
24. Географске регије Канаде (Канадски центар, Британска Колумбија)
25. Средња Америка (подјела, климатско-биљне зоне, Панамски канал)
26. Географске регије Мексика (Сјеверни, Средњи и Јужни Мексико)
27. Макрорегионалне цјелине Јужне Америке;
28. Географске регије Бразила (Амазонија и Јужни Бразил)
29. Географске регије Аргентине (Пампе, Гран Чако и Патагонија);
30. Географске регије Анда (Сјеверни, Средњи и Јужни Анди).

Методе наставе и савадавање градива:				
Предавање, теоријске вјежбе, семинарски рад и консултације; Предавања и вјежбе: интерактивна настава.				
Литература:				
1. Др Иван Црквенчић (1990): Африка – Регионална географија, Загреб; 2. Др Раде Давидовић (1999): Регионална географија – Афрички медитеран, Нови Сад; 3. Др Руде Петровић (1975): Земље и народи свијета, Загреб; 4. Др Милорад Васовић (1971): Регионална географија – Карактеристичне регије на земљи, Београд; 5. Др Драго Тодић (2009): Сјеверна Америка – Регионална географија, Бања Лука; 6. Др Мирко Бразда (1981): Сједињене Америчке Државе, Загреб; 7. Др Никола Гламузина (2005): Географија Аргентине, Загреб; 8. Др Руде Петровић и др Јован Илић (1979): Регионална економска географија Америке, Београд; 9. Др Драго Тодић и др Миленко Живковић (2012): Регионална географија – Аустралија, Океанија и Антрактик, Бања Лука.				
Облици провјере знања и оцјењивања:				
Похађање наставе - 10 бодова; тестови – 30 бодова; Семинарски рад (презентација) – 10 бодова; Усмени испит – 50				
Похађање наставе	5	Писмени дио	20	Завршни испит
Активност на	5	Колоквиј	10	60
Посебна назнака за предмет:				
-				
Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Тања Мишлицки Томић				

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ГЕОГРАФСКЕ ОСНОВЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	обавезан	VII и VIII	2+2, 2+2	9
Наставници	Др Душица Пешевих, ванр.проф.			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
нема	

Циљеви изучавања предмета:
Циљ предмета је стицање знања географском омотачу, те процесима и појавама који се у њему одвијају, као и значај ових процеса на квалитет животне средине и живи свијет. Упознавање студената о заштити животне средине од различитих облика загађивања и деградације уз примјену мултидисциплинарних модела и метода за превенцију и унапређење стања екосистема у циљу одрживог развоја.

Исходи учења (стечена знања):
Након успјешног завршетка овог предмета од студента се очекује да је у стању да: <ul style="list-style-type: none"> • схвати и објасни узрочно-последичне везе и односе најзначајнијих савремених проблема у животној средини; • самостално критички процјењују и разликују позитивне и негативне утицаје антропогених дјелатности на квалитет животне средине и да примјене стечена знања у циљу заштите и унапређења екосистема; • самостално припреми извјештај о стању животне средине на основу општеприхваћеног <i>DPSIR</i> модела који приказује узрочно-последичне везе у животној средини.

Садржај предмета:
Основна схватања животне средине, дефинисање и појашњење основних појмова. Теорије о заштити животне средине. Методе и методологија истраживања животне средине. Еколошки фактори, екосистем. Географски омотач – основне одлике. Састав и структура географског омотача. Сфере глобалног система: атмосфера, хидросфера, литосфера, педосфера, биосфера. Геокомпоненте географског омотача као фактори животне средине: вода, ваздух, земљиште. Радна средина. Глобални ефекти загађивања атмосфере (ефекат „стаклене баште“, смањење озонског омотача и ефекат ацидификације). Локални ефекти загађивања и заштите ваздуха. Заштита од загађивања ваздуха. Врсте и извори загађивања вода. Заштита вода од загађивања. Начини и врсте угрожавања и загађивања земљишта. Заштита земљишта. Природни процеси и појаве као узроци поремећаја животне средине. Управљање отпадом; Мониторинг животне средине; Одрживи развој.

Практична настава
Анализа стања животне средине окружења кроз истраживачки рад - прикупљање доступних података и њихова анализа те представљање кроз самостални истраживачки рад студента.

Методе наставе и савадавање градива:
Облици наставе су предавања, вјежбе, самостални радови под менторством наставника и сарадника, редовне консултације и електронске консултације, дискусије о конкретним случајевима

из непосредног окружења. На аудиторним вјежбама се детаљније обрађује градиво са предавања уз активније учешће студената.

Литература:

1. Црногорац, Ч. и др. (2018). *Географске основе заштите животне средине*. Природно-математички факултет, Бања Лука.
2. Стојановић, В., Павић, Д., & Пантелић, М. (2014). *Географија животне средине*. Департман за географију, туризам и хотелијерство, ПМФ, Нови Сад.
3. Zhu, X. (2016). *GIS for environmental applications: a practical approach*. Routledge.
4. Пешевић, Д. (2022). *Управљање отпадом*, Универзитет у Бањој Луци, Природно-математички факултет, Бањалука.

Облици провјере знања и оцјењивања: завршни испит полаже се усмено, уз претходно положене тестове током семестра и положен семинарски рад.

Активност на настави	5	Колоквијум/тест	25	Семинарски рад	10	Завршни испит	60
----------------------	---	-----------------	----	----------------	----	---------------	----

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: проф. др Душица Пешевић

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА наставни смјер	

Назив предмета	МЕТОДИКА НАСТАВЕ ГЕОГРАФИЈЕ 2			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	VII	2+4	5
Наставник	др Млађен Трифуновић, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Темељна знања стечена из физичкогеографских, друштвеногеографских и регионалногеографских предмета према наставном програму студија у претходних шест семестара, као и знања и вјештине стечене из корелативних предмета: педагогије, психологије и методичке праксе.	Положен предмет Методика наставе географије 1.
Циљеви изучавања предмета:	
Упознавање различитих облика рада, метода и наставних средстава у настави географије. Дефинисање и анализа система дидактичких принципа у настави географије. Упознавање са иновативним приступима у настави географије у циљу развијања просторног мишљења код ученика. Усвајање потребе констаног напредовања и самоучења. Упознавање облика вредновања и контроле квалитета географских знања.	
Исходи учења (стечена знања):	
Студенти ће бити оспособљени да разликују и употребљавају различите облике и методе рада у настави географије. Стећи ће вјештину коришћења различитих наставних средстава и помоћних техничких апарата. Студенти ће бити упознати са могућностима примјене нових облика стварности у настави географије, посебно са пјешчаном моделом проширене стварности. Схватиће теоријску вриједност дидактичких принципа и усвојити потребу и вјештину њихове примјене. Студенти ће бити практично оспособљени да самостално вреднују ученичка знања и постигнућа. Усвојиће навике за стручно усавршавање и самоучење.	
Садржај предмета:	
Облици рада у настави географије. Фронтални (колективни, директни) облик рада. Индиректни облици рада. Групни облик рада. Методе рада у настави географије. Монолошка, дијалогска и илустративно-демонстративна метода. Иновативни поступци у настави географије: <i>живи графикони, мистерије, избаците уљеза, интерпретација фотографија</i> . Наставна средства и начини примјене наставне технологије. Географска карта и атлас. Глобус, Уређаји за проширену и виртуелну стварност. Примјена пјешчаног модела проширене стварности у настави географије. Уџбеник и радна свеска. Квантитативни показатељи у настави географије. Дијаграми и графикони. Карограми и картодијаграми. Систем дидактичких принципа у настави географије. Принцип научне заснованости наставе географије. Принцип очигледности – географско посматрање. Принцип поступности и систематичности. Принцип свјесне активности ученика. Типови наставног часа: обрада нове наставне јединице. Понављање и утврђивање стеченог знања. Облици вредновања знања. Рефлексивна пракса наставника као облик самоучења.	
Методе наставе и савладавање градива:	

Метод усменог излагања, дијалогски метод, илустративно-демонстративни метод, практични рад студената.

Литература:

1. Ромелић, Ј. (2004), *Методика наставе географије*, ПМФ, Департман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад
2. Lambert, D., Balderstone, D. (2001), *Learning to teach geography in the secondary school: A companion to school experience*, (одабрана поглавља) London Routledge
3. Марић, Ђ., Бошњак, Ј. (1988), *Очигледна средства у настави географије*, (одабрана поглавља) „Свјетлост“, Сарајево.
4. М. Трифуновић, А. Петрашевић, ПЈЕШЧАНИ МОДЕЛ ПРОШИРЕНЕ СТВАРНОСТИ-историјат, основне компоненте и употреба у развоју просторног мишљења у топографском моделовању, Географско друштво Републике Српске, 2021.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Колоквиј, семинарски рад, практични рад, усмени испит

Похађање наставе	5	Практични рад	20	Завршни испит
Активност на настави	5	Колоквиј	10	60

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Млађен Трифуновић, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	МЕТОДИЧКА ПРАКСА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	VIII	2+4	5
Наставници	Др Млађен Трифуновић, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Претходна знања из физичкогеографских, друштвеногеографских и регионалногеографских предмета, те педагошко-психолошки наставни садржаји.	
Циљеви изучавања предмета:	
Разумијевање улоге, значаја и проблема савремених облика организације наставе географије. Развијање способности код студената да уочавају практичне проблеме у процесу наставе географије и да их благовремено рјешавају.	
Исходи учења (стечена знања):	
<ul style="list-style-type: none"> -Упознавање законских и подзаконских докумената из области школства. - Упознавање наставних планова и програма географије. - Планирање и вођење педагошке документације у школи. - Израда глобалних и оперативних планова рада. - Рад са наставним средствима и помагалима у настави географије. 	
Садржај предмета:	
Уводно предавање. Функција, значај и научне основе наставе географије. Савремени међународни документи о географском образовању. Упознавање наставних планова и програма географије у основношколском и средњешколском образовању у Републици Српској. Упознавање законских аката о школству у Републици Српској. Упознавање главних карактеристика организације наставно-педагошког рада у појединим школама. Упознавање са педагошком документацијом и њеним вођењем. Планирање наставе географије (глобални и оперативни план). Облици наставних припрема за реализацију наставног часа географије. Временска артикулација и типови наставног часа. Упознавање наставних средстава и наставних помагала у настави географије. Праћење и анализа наставе – рад са ментором. Рад у одјељенској заједници. Самостално планирање и извођење наставе у основној школи. Самоевалуација и стручно усавршавање.	
Методе наставе и савладавање градива:	
Метод усменог излагања, дијалогски метод, илустративно-демонстративни метод. Рад са ментором и практични рад студента.	
Литература:	

1. Ромелић, Ј. (2003), *Методика наставе географије*, (одабрана поглавља), Природно-математички факултет Департман за географију, туризам и хотелијерство, Нови Сад
2. Ромелић, Ј. (1999), *Практикум из методике наставе географије*, Природно-математички факултет, Институт за географију, Нови Сад
3. Рудић, В. (1991), *Методика наставе географије*, (одабрана поглавља), „Научна књига“, Београд
4. Наставни планови и програми географије, Министарство за образовање и културу РС
5. Школска документација: дневник рада, матична књига и др.
6. Уџбеници, радне свеске и атласи за основну и средњу школу

Облици провјере знања и оцјењивања:

Колоквиј, семинарски рад, практични рад,

Похађање наставе	5/3	Практични рад	30/15	Завршни испит
Активност на настави	5/3	Колоквиј	10/5	50/25

Посебна назнака за предмет:

Име и презиме наставника који је припремио податке: др Млађен Трифуновић, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	РАЗВОЈ ПРОСТОРНОГ МИШЉЕЊА У НАСТАВИ ГЕОГРАФИЈЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Изборни	VII	2+1	2
Наставник	Др Млађен Трифуновић, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености						
Кључна знања и вјештине усвојене из области дидактичких принципа, те облика, метода и поступака планирања и извођења наставног процеса. Знања и вјештине стечене из педагогије и психологије.	Положени предмет Методика наставе географије 1.						
Циљеви изучавања предмета:							
Схватање важности развијања просторног мишљења код ученика. Разумијевање потенцијала географског образовања за развој просторног мишљења. Примјена наставних поступака у настави помоћу којих се развија просторно мишљење ученика.							
Исходи учења (стечена знања):							
Студенти ће схватити основне карактеристике и значај просторног мишљења у савременом друштву. Моћи ће анализирати и вредновати дидактички потенцијал географских садржаја за развој просторног мишљења. Бити ће у стању примијењивати различите тестове помоћу којих се могу мјерити карактеристике просторног мишљења код ученика. Студенти ће моћи припремати и користити наставне поступке и материјале који код ученика подстичу развој просторног мишљења.							
Садржај предмета:							
Просторно мишљење као образовна „валута” модерног доба. Одређење просторног мишљења – приступи и проблеми. Темељне карактеристике и класификација основних елемената просторног мишљења: концепције просторности, концепти просторности, метафора као компонента просторног мишљења, графички прикази као компоненте просторног мишљења. Концепција психокогнитивног развоја просторног мишљења Пијажеа и Инхелдера. Методологија истраживања просторног мишљења у геонаукама. Едукативни материјали и приступи у настави која развија просторно мишљење – разред у покрету, живи графикони, сценарио, мистерије, избаците уљеза, интерпретација фотографија, истина или мњење.							
Метод наставе и савладавање градива:							
Метод демонстрације. Дијалогски метод. Проблемска настава. Метод игре.							
Литература:							
1. Трифуновић, М. (2020). Просторно мишљење у геонаукама - основне концепције, модели психокогнитивног развоја и методологија истраживања. Географско друштво Републике Српске, Бања Лука, 2020. 2. Leat, D. (2001). Thinking Through Geography. Chris Kington.							
Облици провјере знања и оцјењивања:							
Провјера знања се обавља путем теста и практичне демонстрације (наставног часа). Завршни испит садржи и усмени дио.							
Настава	5	Тест	10	Практични рад	25	Завршни испит	60

Посебна назнака за предмет:

Нема

Име и презиме наставника који је припремио податке:

Др Млађен Трифуновић, ванредни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	МЕТОД ИГРЕ У НАСТАВИ ГЕОГРАФИЈЕ						
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова			
	Изборни	VII	2+1	2			
Наставник	Др Млађен Трифуновић, ванредни професор						
Условљеност другим предметима:			Облик условљености				
Педагошке теорије когнитивног развоја. Теорије учења у психологији. Методичке карактеристике различитих географских садржаја.			Положен предмет: Методика наставе географије 1.				
Циљеви изучавања предмета:							
Схватање значаја игре у учењу и поучавању. Познавање различитих типова игара у настави географије. Оспособљавање студената да сами планирају и изводе наставне јединице засноване на методу игре.							
Исходи учења (стечена знања):							
Студенти ће разумјети основне карактеристике и значај игре у култури и образовању. Разликоваће обичну од смислене и дидактички обликоване игре. Моћи ће анализирати и вредновати различите врсте игара у настави географије. Студенти ће моћи самостално припремати и изводити наставу примјеном метода игре, те вршити евалуацију постигнутих резултата.							
Садржај предмета:							
Игра као темељни конституивни елемент културе (Homo Ludens). Медијална теорија игре Х.,Г., Гадамера. Игра и сазнање.. Појам <i>edutainment</i> (<i>Where in the World is Carmen Sandiego?</i> , <i>GeoNet</i> , <i>Quest Atlantis</i> , <i>SimCity</i>). Недијалне геоигре - <i>Participology</i> . <i>Geogopoly</i> . Смислено играње и игра као методички поступак. Улога наставника у креирању и извођењу игара у настави географије. Примјери игара у настави географије: <i>Миграције у разреду</i> , <i>Локално и зонално вријеме</i> , <i>Спојнице (слика и појам)</i> , <i>Геодетектив</i> , <i>квизови</i> , <i>асоцијације</i> .							
Метод наставе и савладавање градива:							
Метод демонстрације. Дијалогски метод. Метод игре.							
Литература:							
1. Huizinga, J. (1970). Homo Ludens. Matica Hrvatska. Zagreb. 2. Трифуновић, М. (2007). Један примјер примјене методе игре у настави географије. Часопис за методолошка и дидактичка питања географије "Глобус", Београд, вол. 38, бр. 32. Стр. 139-146. 3. Robinson, GM, Hardman, M and Matley, RJ (2021). Using games in geographical and planning-related teaching : serious games, edutainment, board games and role-play , Social Sciences & Humanities Open, 4 (1) , p. 100208.							
Облици провјере знања и оцјењивања:							
Провјера знања се обавља путем теста и практичне демонстрације (наставне припреме). Завршни испит садржи и усмени дио.							
Настава	5	Тест	10	Практични рад	25	Завршни испит	60
Посебна назнака за предмет:							
Нема							
Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Млађен Трифуновић, ванр. проф.							

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер		

Назив предмета	ТУРИСТИЧКЕ РЕГИЈЕ СВИЈЕТА			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
-	Изборни	VII	2+1	2
Наставници	Проф. др Игор Зекановић, редовни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Нема услова за пријављивање и слушање предмета	-

Циљеви изучавања предмета:

Основни циљ предмета јесте упознавање студената са појмом и суштином туристичке регије и туристичком регионализацијом, усвајање научних знања о дистрибуцији међународног туризма по регијама, континентима и најразвијенијим државама свијета, као и стицање научних знања о туристичким дестинацијама кроз анализу компонената и детерминанти развоја туризма појединих региона. Затим, проучавање туристичких ресурса и потенцијала мањих и већих регионалних цјелина: Европе, Африке, Азије, Америке, Аустралије и Океаније, прије свега регија са доминантно туристичким садржајима и специфичностима који су базирани на природним и антропогеним мотивима. Такође, студенти ће усвајати знања о природним и антропогеним вриједностима туристичких регија Европе, Африке, Азије, Америке, Аустралије и Океаније као и знања о значају појединих туристичких регија и градова-метропола у овим дијеловима свијета. Уочаваће законитости развоја туризма и туристичко-географског положаја проучаваних континената, те артикулисати савремене трендове у регионалним и глобалним туристичким процесима.

Исходи учења (стечена знања):

Усвајање знања из проблематике савременог развоја туризма и туристичке привреде сходно проучавању туристичких регија на микро, мезо и макро нивоу; разликовање хомогене и хетерогене туристичко-географске регије; уочавање значаја туристичко-географског положаја као и комплекса природних и антропогених вриједности за афирмацију туризма и туристичке привреде; интерпретирање неких од најразвијенијих туристичко-географских регија Европе, Африке, Азије, Америке, Аустралије и Океаније и градова-метропола као туристичких дестинација; препознавање савремених трендова у развоју туризма у репрезентативним туристичко-географским регијама; анализирање туристичких вриједности континената и идентификовање неких од актуелних проблема националних туристичких привреда. Такође, на основу презентованог и усвојеног садржаја изучаване проблематике, студенти треба да развију способности критичког размишљања, овладавања академским нивоом идентификације и анализе проблематике туристичке регије и туризма; да усвоје знања о туристичкој регионализацији континената, њихових специфичних туристичких регија, као и регија по појединим државама.

Садржај предмета:

- Увод у туристичке регије свијета, регионална дистрибуција међународног туризма;
- Основне карактеристике туристичких регија Европе и европских туристичких центара;

- Туризам држава западне и средње Европе;
- Туризам држава источне, сјеверне Европе и Русије;
- Туризам држава јужне Европе;
- Туризам држава Западног Балкана;
- Туризам сјеверне Африке и афричког Средоземља;
- Туризам источне, централне и јужне Африке, Мадагаскара и Сејшелских острва.
- Туризам држава Блиског истока и Арабијског полуострва;
- Туризам јужне Азије;
- Туризам источне Азије
- Туризам сјеверне и средње Америке;
- Туризам јужне Америке (Андске државе, Бразил и Аргентина);
- Туризам Аустралије и Океаније;
- Туристички регионални центри – метрополе.

Методe наставe и савадавање градива:

Знања и способности ће се обезбједити кроз сљедеће облике рада: предавања (П), вјежбе (В), семинарски рад (С). Прије изласка на испит, студенти су дужни да положи колоквијуме (К) из одређене проблематике, те да напишу и усмено одбране семинарски рад. Вјежбе су програмиране тако да у методолошко-техничком смислу прате предавања, те изискују активно учешће студената, везаних за дискусију и анализу савремених туристичко-географских процеса у проучаваним регијама. Консултације ће се обављати у предвиђеним терминима према распореду консултација.

Литература:

1. Тодић, Д., Бабић, В. (2008). *Туристичка географија свијета*. Бања Лука: Природно-математички факултет;
2. Јовичић, Д., Ивановић, В. (2008). *Туристичке регије свијета*. Нови Београд: Тон ПЛУС;
3. Шећибовић, Р. и др. (2005). *Увод у географију туризма са основама просторног планирања*, Београд: Центар за издавачку делатност Економског факултета у Београду;
4. Бесермењи, С. (2008). *Увод у туризам*. Нови Сад: Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Департман за географију, туризам и хотелијерство;
5. Научно-стручни часописи и Зборници радова.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Похађање наставе: 5 бодова; Колоквијуми: 20 бодова (Колоквијум 1 и Колоквијум 2); Семинарски рад (презентација): 15 бодова; Завршни испит: 60 бодова.

Похађање наставе	5	Семинарски рад	15	Завршни испит
		Колоквиј (К1+К2)	20	60

Посебна назнака за предмет:

-

Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Игор Зекановић, редовни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	РЕФЛЕКСИВНА ПРАКСА НАСТАВНИКА У НАСТАВИ ГЕОГРАФИЈЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Изборни	VIII	2+1	2
Наставник	Др Млађен Трифуновић, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Кључна знања и вјештине усвојене из области дидактичких принципа, те облика, метода и поступака планирања и извођења наставног процеса. Знања и вјештине стечене из педагогије и психологије.	Положени предмети Методика наставе географије 1 и Методика наставе географије 2.
Циљеви изучавања предмета:	
Основни циљ јесте оспособљавање студената за самостално професионално напредовање у дидактичко-педагошком раду путем рефлексивне праксе.	
Исходи учења (стечена знања):	
Студенти ће разумјети суштину и значај рефлексивне праксе у професионалном развоју наставника. Биће у стању примјенити знања и навике размишљања о властитом наставном раду у свим фазама процеса од припремања за наставу, па до конкретног извођења часова. Моћи ће успјешно, самостално или уз помоћ колега, анализирати, и кориговати како властите, тако и часове које су одржали колеге и други наставници.	
Садржај предмета:	
Појмови рефлексивне и рефлексивне праксе у настави. Рефлексивна настава као процес учења самоучења наставника. Рефлексивна пракса као интерпретација наставног процеса. Природа искуства учења. Учење у процесу наставе као рефлексивно-интерпретативни процес. Основни рефлексивно-интерпретативни задаци наставника у процесу наставе. Методе, средства и технике образовања наставника за рефлексивну праксу Документовање рефлексивне праксе. Вођење дневника и извјештаја. Планови дискусије, акциона истраживања и студије случаја	
Метод наставе и савладавање градива:	
Метод демонстрације. Дијалогски метод.	
Литература:	
1.Радуловић, Ј. (2011): <i>Образовање наставника за рефлексивну праксу</i> . Београд: Филозофски факултет. 2.Rayford, Celes Raenee. (2010): <i>Reflective practice: The teacher in the mirror</i> , UNLV 3.Марић, Ђ., Трифуновић, М. (2013). <i>Рефлексивна пракса наставника географије у средњим школама Републике Српске</i> . Зборник радова поводом обиљежавања двадесетогодишњице рада Географског друштва Републике Српске. Географско друштво Републике Српске, Бања Лука, 2013, стр. 421-429.	
Облици провјере знања и оцјењивања:	
Провјера знања се обавља путем теста и практичне демонстрације. Завршни испит садржи и усмени дио.	

Настава	5	Тест	10	Практични рад	25	Завршни испит	60
Посебна назнака за предмет:							
Нема							
Име и презиме наставника који је припремио податке:							
Др Млађен Трифуновић, ванредни професор							

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	УПОТРЕБА ПЈЕШЧАНОГ МОДЕЛА ПРОШИРЕНЕ СТВАРНОСТИ У НАСТАВИ ГЕОГРАФИЈЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Изборни	VIII	2+1	2
Наставник	Др Млађен Трифуновић, ванредни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
<p>Кључна знања и вјештине усвојене из области дидактичких принципа, те облика, метода и поступака планирања и извођења наставног процеса. Познавање основних концепција из:</p> <p>Картографије - појам и врсте карата, картографске пројекције, методе представљања рељефа – изохипсе.</p> <p>Геоморфологије - настанак различитих рељефних облика, нагиби и висине рељефа, ерозиони агенси и процеси.</p> <p>Хидрологије - слив, област храњења, развоје.</p> <p>Привредне географије 1 и 2 – значај рељефних и хидрографских карактеристика простора у привредном развоју.</p> <p>Знања и вјештине стечене из педагогије и психологије.</p>	<p>Положени предмети</p> <p>Методика наставе географије 1 и Методика наставе географије 2.</p>
Циљеви изучавања предмета:	
<p>Упознавање студената са основним карактеристикама проширене стварности и могућностим употребе у настави географије. Обука рада на пјешчаном моделу проширене стварности.</p>	
Исходи учења (стечена зања):	
<p>Студенти ће схватити основне карактеристике проширене стварности и моћи ће анализирати и вредновати њен дидактички потенцијал. Студенти ће разумјети значај тјелесне когниције при усвајању наставног градива. Бити ће у стању примјенити пјешчани модел проширене стварности у формирању основних картографских појмова при раду са ученицима нижих разреда, те користити овај модел за објашњење сложенијих геоморфолошких и хидролошких процеса на површини Земље.</p>	
Садржај предмета:	
<p>Одређење врста стварности – физикална, проширена и виртуелна. Развој и основне карактеристике проширене стварности. Начини употребе проширене стварности у наставном процесу. Пјешчани модел проширене стварности (AR Sandbox) – конструкција, основни елементи и демонстрација рада. Тјелесна когниција као дидактичка база употребе пјешчаног модела проширене стварности. Израда општег плана рада на пјешчаном моделу проширене стварности у оквиру интерпретативног приступа. Тополошко моделовање и разумијевање просторних структура: Приказ рељефа на карти са елементима просторног мишљења у раду (формирање појмова рељеф, карта, ријечно корито, слив, ерозија); Објашњење преноса тродимензионалних облика на раван и формирање појма изохипсе; Топографски профили рељефа; Климатске промјене и подизање нивоа мора.</p>	
Метод наставе и савладавање градива:	
<p>Метод демонстрације. Дијалогски метод. Проблемска настава</p>	

Литература:							
1. Трифуновић, М. и Петрашевић А.(2021). Пјешчани модел проширене стварности - историјат, основне компоненте и употреба у развоју просторног мишљења у топографском моделовању. ГДРС. Бања Лука.							
2. Craig, A. (2013). Understanding Augmented Reality: Concepts and Applications. Morgan Kaufman.							
Облици провјере знања и оцјењивања:							
Провјера знања се обавља путем теста и практичне демонстрације на пјешчаном моделу, а завршни испит садржи и усмени дио.							
Настава	5	Тест	10	Практични рад	25	Завршни испит	60
Посебна назнака за предмет:							
Нема							
Име и презиме наставника који је припремио податке:							
Др Млађен Трифуновић, ванредни професор							

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ПРИМЈЕНА МУЛТИМЕДИЈА У ОБРАЗОВАЊУ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Изборни	VIII	2+1	2
Наставник	Др Милана Грбић, доцент			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Нема	
Циљеви изучавања предмета:	
<p>Упознати студенте са могућностима примјене различитих мултимедијалних алата у наставном процесу.</p> <p>Студенти ће бити упућени примјере добре праксе примјене мултимедије у образовању, као и у проблематику интелектуалне својине и патентних права.</p> <p>Студенти треба стекну основна теоријска и практична знања из методологије планирања и реализације наставе, са свим специфичностима које носи употреба мултимедијалних средстава.</p>	
Исходи учења (стечена зања):	
<p>ИУ1: Објашњава важност употребе мултимедијалних алата у наставном процесу.</p> <p>ИУ2: Објашњава методологију припреме наставе у складу са модерном теоријом употребе мултимедијалних алата.</p> <p>ИУ3: Осмишљава фазе и планира наставни час користећи одговарајуће мултимедијалне алате.</p> <p>ИУ4: Примјењује технике, вјештине и методе за извођење наставе користећи мултимедијалне алате.</p>	
Садржај предмета:	
<p>Теоријска настава - Историјат и развој мултимедијалних система. Употреба мултимедије у образовању – преглед; Употреба мултимедија у образовању - примјери добре праксе; Примјена мултимедија у образовању осврт кроз наставни план и програм за основну школу у Републици Српској; Примјена мултимедија у образовању осврт кроз наставни план и програм за средњу школу у Републици Српској; STEM приступ у настави и примјена мултимедије; Blended vs e-learning и мултимедија; Примјена мултимедије у настави географије; Мултимедија и учење на даљину; Изазови при примјени мултимедије у настави;</p> <p>Практична настава – Обрада слике; Обрада звука; Обрада видео записа; Мултимедијална презентација; Моделовање;</p>	
Методе наставе и савладавање градива:	
Предавања, вјежбе, тимски рад, презентације, групне презентације	
Литература:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bent B. Andersen, Katja van der Brink: Multimedia in Education Curriculum, UNESCO Institute for Information Technologies in Education, 2013. 2. Orit Hazzan, Tami Lapidot, Noa Ragonis: Guide to Teaching Computer Science An Activity-Based Approach, Springer, 2011. 	
Облици провјере знања и оцјењивања:	
Семинарски радови. Пројекти. Завршни испит	

Присуство и ангажман у настави	10	Семинарски рад	50	Завршни испит	40
Посебна назнака за предмет:					
Нема					
Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Милана Грбић, доцент (Катедра за рачунарске и информатичке науке)					

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ГЕОГРАФСКИ АСПЕКТИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Изборни	VIII	2+1	2
Наставници	Проф. др Игор Зекановић, редовни професор			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
Нема услова за пријављивање и слушање предмета	-

Циљеви изучавања предмета:
<p>Циљ предавања јесте образовање и усвајање знања о утицају политичко-географских процеса на структуру савременог глобализованог свијета и глобализацију, као и на међународну заједницу у цјелини. Дакле, кроз предавања и вјежбе студенти ће усвојити потребна знања о географским аспектима глобализације, тј. утицају и међусобној повезаности, условљености и интеракцији глобализације и географских процеса у свијету.</p>

Исходи учења (стечена зања):
<p>Кроз наставни предмет студенти ће се упознати о утицајима глобализације на географско-политичке карактеристике савременог свијета. Усвојиће потребна знања о историјском развоју, аспектима и димензијама глобализације, као и историјско-географском прегледу политичких промјена у свијету, формирању и структури свјетског система, интеграционим процесима у свијету са посебним акцентом на европске интеграције. Анализом посљедица и противрјечности глобализације студенти ће уочити везу и утицај глобализације на географско-политичке промјене у свијету.</p>

Садржај предмета:
<ul style="list-style-type: none"> - Глобализација – идеја, настанак и историјски развој; - Основне карактеристике и теоријски правци глобализације; - Детерминанте и димензије глобализације; - Географски аспекти и политичко-географске карактеристике глобализације; - Историјски преглед географско-политичких промјена у свијету; - Савремена политичка карта свијета; - Формирање и структура свјетског система, глобализација и поријекло идеје новог свјетског поретка; - Организација уједињених нација, војно-политички савези; - Типови трансграничних интеграција - Европска унија; - Интеграциони процеси у свијету; - Глобално схватање свјетског поретка, мултиполарни свијет – глобални политичко-географски процес; - Глобализација и савремени међународни односи, глобализација и мултиполарни поредак; - Посљедице и противрјечности глобализације; - Геополитика ресурса и глобализација; - Југоисточна Европа и глобализација;

Методe наставе и савадавање градива:
Знања и способности ће се обезбједити кроз сљедеће облике рада: предавања (П), вјежбе (В),

семинарски рад (С). Прије изласка на испит, студенти су дужни да положи колоквијуме (К1+К2) из одређене проблематике, те да напишу и усмено одбране семинарски рад. Предавања и вјежбе изискују активно учешће студената, везаних за дискусију и анализу међусобних утицаја глобализације и политичко-географских процеса у међународној заједници.

Литература:

1. Грчић, М. (2000). *Политичка географија*, Београд: Географски факултет, Универзитет у Београду;
2. Грчић, М., Слука, А (2006). *Глобални градови*, Београд: Географски факултет Универзитета у Београду – Географски факултет МГУ „М.В. Ломоносов“;
3. Стојановић, М. (2001). *Геополитика против политике и економије – нови свјетски поредак, глобализација, мондијализација*, Лакташи: Графомарк;
4. Kisindžer, H. (2003). *Treba li Amerika vanjsku politiku – prema diplomaciji za 21. stoljeće*, Zagreb: Gold marketing;
5. Хатингтон, С. (1998). *Сукоб цивилизација*, Подгорица: ЦИД;
6. Часописи и Зборници радова: Гласник-Хералд, Глобус, ...

Облици провјере знања и оцјењивања:

Похађање наставе: 5 бодова; Колоквијуми: 20 бодова (Колоквијум 1 и Колоквијум 2); Семинарски рад (презентација): 15 бодова; Завршни испит: 60 бодова.

Активност на настави	5	Семинарски рад	15	Завршни испит	60
		Колоквиј	20 (К1+К2)		

Посебна назнака за предмет:

-

Име и презиме наставника који је припремио податке: Др Игор Зекановић, редовни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ТЕРЕНСКА НАСТАВА 4			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	VII и VIII	-	4
Наставник	Сви наставници и сарадници ангажовани на Студијском програму географије - наставни смјер			

Условљеност другим предметима:	Облик условљености
-	-

Циљеви изучавања предмета:
<p>Реализација теренске наставе ће се заснивати на идентификовању најважнијих географских садржаја истраживаног геопростора и њиховом значају у валоризацији свеукупног положаја сагледаног кроз призму савремених географских процеса у региону и међународној заједници у цјелини као и истраживањима веза и интеракција између супстратно различитих категорија датог простора – природно-географских, друштвено-географских, политичко-географских, еколошких и економских, које се међусобно преплићу и прожимају. Такође истраживања ће једним дијелом бити усмјерена према дефинисању и артикулисању развојних процеса са посебним акцентом на могућности афирмације пограничне и трансграничне сарадње као релативно новог начина политике, који представља најконкретнији облик сарадње између политичко-територијалних заједница.</p>

Исходи учења (стечена знања):
<p>На основу раније усвојених знања, студенти ће интерпретирати геоморфолошке, климатолошке, економске садржаје и анализирати демографске статистичке податке, те их повезати са историјско-географским, регионално-географским и друштвено-географским развојем простора. Идентификоваће узрочно-посљедичне везе између појединих појава и процеса у истраживаном профилу из области физичке, друштвене, регионалне географије. Усвајањем географских садржаја са теренске наставе студенти се припремају за уочавање, препознавање и разумијевање историјско-географских, природно-географских, друштвено-географских, регионално-географских, политичко-географских и других процеса и појава неопходних за њихово будуће усавршавање. Апсолвирањем садржаја са реализоване теренске наставе усвојиће се практичне и мисаоне дјелатности потребне за будући професионални позив – професор географије. Такође, студенти ће се оспособити да могу примјенити усвојена знања са теренских настава у будућој пракси наставничког позива (ескурзије, школе у природи, излети).</p>

Садржај предмета:
<p>Профил 1: СРЕДЊА ЕВРОПА (Будимпешта-Братислава-Праг)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. дан: Бањалука – Иришки Венац (краће задржавање) – Палићко језеро (генеза развојне функције) – Будимпешта (обилазак знаменитости, функционална анализа града); 2. дан: Будимпешта – Братислава (обилазак знаменитости, анализа функција и физиономије града) – Праг (анализа геопросторних садржаја); 3. дан: Праг (генеза развојних функција, функционална анализа, историјско-географски пресјек, обилазак знаменитости); 4. дан: Праг – Братислава – Будимпешта (обилазак знаменитости, историјско-географска

анализа, функционална анализа, физиономија града);

- дан: Будимпешта – Сент Андреја (обилазак знаменитости, историјско-географски пресјек, генеза развојних функција, анализа геопросторних садржаја) - Бања Лука.

Профил 2: СРБИЈА, СЈЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА, ГРЧКА

- дан: Бања Лука – Београд – Ниш – Врање (обилазак знаменитости, функционална анализа града) - манастир Прохор Пчињски;
- дан: Врање – Солун (обилазак знаменитости, функционална анализа града) - Паралија;
- дан: Паралија – Лариса (геопросторна анализа) Трикала – Каламбака - Метеори (историјско-географски пресјек) - Крф (историјско-географска анализа);
- дан: Крф - острво Видо (историјски час) - Крф (обилазак знаменитости, функционална анализа града);
- дан: Крф – Трикала – Лариса - Дион (археолошки локалитет и музеј), одлазак у подножје Олимпа (геопросторна анализа) - Паралија;
- дан: 18.05.2019. године: Паралија - Скопље (обилазак знаменитости, функционална анализа града) – Врање;
- дан: Врање - Ниш (обилазак знаменитости, анализа функција и физиономије града) – Бања Лука.

Методe наставe и савладавањe градива:

Методологија истраживања биће фокусирана на обсервацију развојних функција профила, његових процеса и развојних проблема, сходно научно прихваћеним индикаторима појединачног и општег регионалног развоја. У реализацији теренске наставе користићемо се географским, компаративним, аналитичко-синтетичким, историјским и дескриптивним методама истраживања, као и методом генерализације у географији. Такође, теренска настава ће се реализовати служећи се како општим (анализа и синтеза) тако и посебним методама иманентним географским истраживањима и техникама обраде података (статистичка, картографска, ГИС анализа) сходно историјско-географском, структурно-функционалном и дијалектичком методолошком приступу.

Литература:

- Давидовић, Р. (2004). Регионална географија Европе –треће издање-, Нови Сад: Универзитет у Новом Саду – Природно-математички факултет;
- Natek, K., Natek, M. (2005). *Države svijeta -3. izdanje-*, Zagreb: Mozaik knjiga;
- Грчић, Љ. (2002). Школске ескурзије кроз Војводину, *Глобус*, Београд: Српско географско друштво;
- Група аутора, (2002). *Културна добра у туристичкој понуди Војводине*, Нови Сад: ПМФ;
- Јован Чворо, Ј., Голубовић, П (2000). *ГЕОГРАФИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ*, Ниш: Универзитет у Нишу-Природно-математички факултет;
- Научно-стручни часописи, Зборници радова, интернет извори.

Облици провјере знања и оцјењивања:

Послије завршене теренске наставе студенти ће интерпретирати географске податке, написати семинарски рад и усмено реферисати и донијети самосталне закључке.

Настава	да	Тестови	-	Семинарски рад	да	Завршни испит	-
---------	----	---------	---	----------------	----	---------------	---

Посебна назнака за предмет:

-

Име и презиме наставника који је припремио податке: Проф. др Игор Зекановић, редовни професор

	УНИВЕРЗИТЕТУ У БАЊОЈ ЛУЦИ ПРИРОДНО- МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ		
	Основне студије-први циклус		
	Студијски програм:	ГЕОГРАФИЈА Наставни смјер	

Назив предмета	ДИПЛОМСКИ РАД			
Шифра предмета	Статус предмета	Семестар	Фонд часова	Број ЕЦТС бодова
	Обавезни	VIII		3
Наставници задужени за реализацију дипломских радова студената:	Сви наставници и сарадници ангажовани на Студијском програму географије - наставни смјер			

Условљеност другим предметима:		Облик условљености		
Укупна знања, навике и вјештине усвојене током студија.		Положени сви испити који су предвиђени студијским програмом.		
Циљеви изучавања предмета:				
Израда завршног рада у форми теоријског, експерименталног или пројектног научног истраживања из области геонаука.				
Исходи учења (стечена зања):				
Кандидат ће разумјети значај истраживане проблематике за теорију и праксу наставе географије. Моћи ће анализирати и вредновати добијене податке и чињенице. Биће оспособљен да у завршном раду предложи различите поступке, мјере и методе које могу довести до побољшања квалитете у организовању и извођењу наставе географије у основним и средњим школама. Чиним дипломирања свршени студент ће бити оспособен за улогу предметног наставника географије у основном и средњем образовању, те адекватно припремљен за рад у образовнонаучним институцијама.				
Садржај предмета:				
Одређивање адекватне теме дипломског рада. Пријава завршног рада према постојећем Упутству. Одређење садржаја завршног рада. Прикупљање и анализа литературе. Одабир методологије истраживања. Извођење истраживања, обрада и анализа података. Предлагање мјера, поступака и метода. Завршно уобличење дипломског рада у писаној форми у складу са постојећим Правилником. Савјетодавни рад са ментором по потреби. Теме и садржаји дипломских радова који би се израђивали и бранили у оквиру наставног смјера на Студијском програму географије могу бити одабрани из програмских садржаја из више научних области и дисциплина: Друштвена географија, Физичка географија, Регионална географија, Екологија и заштита животне средине, Педагогија и Психологија.				
Методе извођења:				
Усмена одбрана завршног рада у складу са процедуром прописаном постојећим Правилником				
Анализа литературе	Истраживачки рад	Обрада и приказ података	Формулација и елаборација резултата	Завршна одбрана рада
10	10	10	10	60